SACERDOTII AC SACRIFICII NOVAE Legis Defenſio, Aduerſus Vuolfgangi Muſculi, Auguſtæ Concionantis Arroſiones.

PER IOHANNEM Cochlæum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Ingolſtadij excudebat Alexander Vueiſſenborn.

ANNO M. D. XLIIII.

REVERENDO
IN CHRISTO PATRI AC

Domino, Domino Geruuico, Abbati uetuſti & Inſignis Monaſterij Vineæ, doctrina & eloquentia præcellenti Iohannes Cochlæus.

S. P. D.

REuerende in Chriſto pater ac Gratioſe Domine, Nuper, quando reſpondi conuicioſo in me libro Henrici Bullingeri, ſcripſi inter alia multa, de Miſſæ ſacrificio in hæc uerba. Quantum ad rem ſacrificij attinet, unicum eſt in cruce & in altari ſacrificium, unum inquam & idem corpus Chriſti, utrobiq; oblatum, ſed in modo ſacrificandi eſt differentia. In cruce enim oblatum eſt pœnaliter per mortem corporalem. In altari autem offertur myſterialiter per mortis & paſſionis memoriam. In quod ſane, maximo cũ malo & peccato publico Imperij & Germaniæ, deblaterãtur omnes illæ blaſphæmiæ, quas uos ſceleratiſſimi Eccleſiæ deſertores, Lutherani, Zuingliani, Suermeri & Anabaptiſtæ, effutitis horrenda impietate in Miſſam & ſacroſanctum altaris myſterium &c. Ne quis uero putet, leues aut paucas eſſe huiuſmodi blaſphæmias, eas præſertim quas inter Zuinglianos deſerti homines Bucerus, Bullinger, Muſculus & id genus alij in publicum & ſcriptis euulgatis & ſermonibus concionatorijs frequenter effutiunt, uiſum eſt mihi R. Dignitati tuæ hunc, quem in Muſculum ſcripſi, libellum & nominatim dedicare & in publicũ exhibere. Quem ut æqui boniq; facias, pro mea antiqua erga R. D. tuam obſeruantia, etiam atq; etiam præcor &

obnixe rogo. Copioſius quidem ac longe eruditius aſſeruerunt nuper ſalutare ſacrificium iſtud per ſuos Theologos ex ſanctis & antiquis patribus Reuerendi & Illuſtres Domini Decanus & Capitulum Metropolitanæ Eccleſię Colonienſis, in ſua aduerſus nouam Reformationem per Bucerum & complices eius ſub nomine Archiepiſcopi Colonienſis æditam Confutatione. Sed quia ſcripta & edita eſt Teuthonice, uiſum eſt mihi, operæprecium fore, hunc quoq; libellum quem ſcripſi, anteq̃ uiderim Confutationem illam, in lucem emitti, ut uideat lector, q̃ bene conueniat ubiq; Catholicis in Eccleſia Chriſti, per ſpiritũ ueritatis, in uno & eodem ſenſu, quantumuis loco & tempore ſint ab inuicem ſeparati, dum ſcribunt. Neq; enim Colonienſes, neq; ego aliter ſentimus de altaris ſacrificio q̃ ſenſerunt olim ante Mille annos & longe amplius ſancti Eccleſiæ Doctores & patres antiqui, neq; aliter item q̃ ſenſerunt noſtris temporibus pij & Catholici Doctores, qui contra nouas Germaniæ ſectas in Italia, Hiſpania, Gallia, Angliaq; de Miſſa ſcripſerunt, Quia unus eſt ubiq; ſpiritus ueritatis in Eccleſia Dei. Bene ualeat R. D. tua; Ampliſſime Pater & Gratioſe Domine. Ex Ciuitate Eyſteten. Die XVI Maij. Anno Domini M. D. XLIIII.

Sacerdotij

SACERDOTII ET SACRIFICII NOVAE

Legis defenſio, Aduerſus Muſculi arroſiones.

Per Iohannem Cochlæum.

Legatio Zuhngliaнorum ad Lutherum

QVantumuis glorieris Muſcule, tuos contra Miſſam ſermones duos, Ratiſponæ habitos, Vuittenbergæ excuſos eſſe, Tibi tamen minime ignotum eſt, ꝙ multa ſit ſententiarum de Miſſa et Euchariſtia diuerſitas inter Vuittenbergenſes & Auguſtenſes uel hodie adhuc, Quandoquidem & tu unus eorum fuiſti, qui ex Zuinglij ſecta ad Lutherum Vuittenbergam ante annos ſeptem miſſi fuerunt attentandæ cum illo concordiæ gratia, Vidi quippe nomen tuum in actis, quæ Francofordiæ ad Mœnum in reditu ſcripſiſtis, ut ueſtris Ciuitatibus falſa gloriatione probaretis, uos non inaniter ea in legatione ueſtra & tempus & pecuniam conſumpſiſſe, Vidi autem ea acta, non per Typographos excuſa, ſed ſecreto ſcripta, An uero publicata uſq; fuerint, reſcire hactenus non potui, etſi diligenter quæſiui. Suſpicor equidem, in lucem edita non eſſe, Tum quia concordiam, quam ſperabatis, non reportaſtis, Tum quia nimis dure ac imperioſe agere uobiſcum uiſus tum erat Lutherus, nolens ullum uobiſcum inire tractatũ, niſi reuocaretis prius errorem, de quo tam acris fuerat ei cõtra Zuinglium & Oecolampadium per multos libros contentio.

Epiſcopi et Cleri Auguſteñ. Apologia.

Quæ autem fuerint reuocationis ueſtræ uerba, neſcio, Conſtat uero, Reuerendiſſimum Epiſcopum Auguſtenſem, Dominum Chriſtophorum à Stadio, Claræ ac fœ-

licis memoriæ (qui anno ſuperiore Nurenbergæ in Domino mortuus eſt) ac Venerabiles Eccleſiæ Auguſtenſis Prælatos & Canonicos paulo poſt in ſua aduerſus calumnioſum, nomine Auguſtenſium Ciuium æditum libellũ Apologia, palam affirmaſſe, quod Auguſtenſes, Clerum Catholicum expulſuri, Auguſtanam Lutheranorum Cõfeſſionem acceptauerint magis ad loricam ꝙ propter fidẽ, Cum ſint reipſa Zuingliani, Quid ad ea reſpondiſti Muſcule?

Zuingliana ſecta Auguſtæ.

Quid reſpondeas uero, cum adhuc hodie Zuingliana potius ꝙ Lutherana ſint apud uos nouæ religionis inſtituta, & longe alia ſit in templis altarium facies Auguſtæ ꝙ Vuittenbergæ, alius Ceremoniarum ritus, alius ſacrorũ cultus. Quinimo per tuas potiſſimum intemperies & inſanias plus ꝙ Turcicas, non plura ſunt Auguſtæ ꝙ Tiguri (ubi Zuinglius inſaniuit) relicta in templis & Monaſterijs altaria, Itaq; non Vuittenbergæ modo apud Lutheranos, uerum etiam Conſtantinopoli apud Turcas plura ſunt hodie Chriſti altaria ꝙ Auguſtæ. Vana eſt igitur tua de Vuittenbergæ editis ſermonibus tuis gloriatio, Cum ſis reuera Zuinglianus magis ꝙ Lutheranus.

Colluſio Concionatorum, qua decipiũtur Principes.

Miſeret me profecto & Principum & Ciuitatum, quicunq; ſunt propter Auguſtanam Confeſſionem confœderati, & infœlici fœdere illo à cæteris ſacri Ro. Imperij Principibus ac ſtatibus, & ab ipſomet Imperatore Romanorum ſemper Auguſto, Domino ſuo, in religione diuiſi ac ſeparati, quod tamdiu patiuntur ſibi à uobis Concionatoribus nequiſſima uerborũ colluſiõe illudi, Cũ ſit magna inter uos ipſos intus in cordibus ueſtris de rebus fidei diuerſitas, atq; etiam in exteriori cultu & obſeruatione diffe-

rentia, Vt nulla unq̃ poſſit inter Zuinglianos & Lutheranos ſtabilis erigi aut ſanciri in fide & religione concordia, etiamſi omnes Catholicos interim opprimerent (quod Deus tamen nunq̃ permittet) aut extirparent.

Vos enim concionatores, qui non quæ Chriſti ſed quę ueſtra ſunt quæritis, per ſuperbiam & Philautiam ueſtrã nunq̃ à nouitatum inuentionibus quieſcetis, Quia non gloriam Ieſu Chriſti, ſed ueſtram quæritis, Chriſti enim gloria in unitate fidelium, ueſtra autem in diuiſione conſiſtit, Vbi unitas eſt, ibi regnat ac præualet oratio Chriſti ad patrem, ut unum ſint qui in ipſum credunt, Vobis autem gloria eſt in diuiſione, in unitate uero confuſio. Si enim redierint (ut opto) Principes & Magiſtratus, quos decepiſtis ac ſeduxiſtis, ad Eccleſiæ matris noſtræ gremium in unitatem fidei, quæ ueſtra remanebit autoritas aut gloria? Cum itaq; hoc (ut callidi eſtis) probe ſciatis ac præcogitetis, omne ſtudium ueſtrum in id præcipue intenditis, ut populos ſemel in ſectarum naſſam arte ueſtra inductos, in perpetua diuiſione & ſatanæ captiuitate ad certum et æternum animarum interitum retineatis. Quemadmodum generaliter de omnibus ſectis, quæcunq; à Catholica & Romana Eccleſia diſcedunt, pronunciant omnes ſancti Doctores, etiam antiquiſſimi, ut Irenæus, Ignatius, Cyprianus, Immo & Paulus Apoſtolus ad Corinthios omnium efficaciſſime, in omnes qui charitatem (quæ utique in unitate conſiſtit) non habent.

Nulla ſtabilis inter hæreticos concordia.

Ioh. 17.

Cæterum quæ tu contra miſſam nunc deblateras, maxima ex parte & dicta ſunt prius à Luthero, & à Catholicis confutata iampridem. Quare prolixa mihi ad ea hic opus non eſt reſponſione, Nam & ego (Catholicorũ per gratiam

Defenſio Miſſæ à multis edita.

gratiam Dei, unus, licet minimus) ea prius confutaui Teuthonice in non paucis libellis, quos in Lutherum edidi, Et latine accurata diligentia confutata ſunt à probatiſſimis Theologis, Iohanne Fiſchero Epiſcopo Roffenſi, Iohanne item Fabro Epiſcopo Viennenſi, à Iohanne prӕterea Eckio inuicto Antagoniſta ueſtro, ab Alberto Principe Carpenſi, ab Alma Vniuerſitate Pariſienſi iampridem & Louanienſi, ac Nuper ab Orthodoxo Clero & Academia Colonienſi, Doctiſſime item à ſolidӕ doctrinę Theologis Iohanne Menſingo, Michaele Vehe, Caſparo Saſgero, Io. Dietenbergio, Ambroſio Pelargo, Alberto Pighio & id genus pluribus. Qui tot pro Miſſӕ defenſione adduxerunt tum ſacrӕ ſcripturӕ locos & ſanctorum patrum teſtimonia, Conciliorumq; decreta, tum rationes Theologicas & omnium per orbem terrarum Eccleſiarum Chriſti conſuetudines & atteſtationes, ut nulla unq; cauſa probata ſit copioſius. Ad illorum igitur libros uoco & inuito lectorem, quicunq; ullum de Miſſa ſcrupulum in mente ſua habet.

Scholaſtici Theologi. Quod ſi illi minus fortaſſe in omnibus ei ſatisfaciant, reſtant antiquiores Theologi Alexander de Ales, Doctor irrefragabilis, Albertus Magnus, Diuus Thomas de Aquino, Item Bonauentura Cardinalis, Doctor ſeraphicus, Iohannes Scotus Doctor ſubtilis, Thomas Vualden Anglus & complures alij, qui aduerſus Albigenſes, Vualdenſes, Vuiclephitas, Huſſitas, antiquos hӕreticos (patres, auos & proauos ueſtros) ſacratiſſimum Miſſӕ officium ueramq; Euchariſtiӕ ſubſtantiam copioſiſſime & explicarunt & defenderunt. Non opus eſt igitur, ut ego nouis argumentis aut rationibus tua contra miſſam blateramēta

confutem

conſutem anxie aut prolixe, quæ ab alijs iam pridem conſutata ſunt omnia, licet populus, quem decipis, id ignoret.

Sed unum id fraternæ charitatis officium tibi, tanq̃ uiro literato, impendam, nempe ut arguam te maliciæ, eãq; tibi ob oculos & ante faciem tuam ſic ſtatuam, ut non modo uidere ſed & palpare eam poſſis, atq; ad reſipiſcendum te moueat illud Pſalmiſtæ, Vir linguoſus non dirigetur in terra, Virum iniuſtum mala capient in interitu. Et illud. Corripiet me iuſtus in miſericordia & increpabit me, oleũ autem peccatoris non impinguet caput meum. Et illud Sapientis: Meliora ſunt uulnera diligētis q̃ oſcula odiẽtis. Arguenda Muſculi malicia. Pſal. 139. Pſal. 140. Prouer. 27.

Diligo equidem (etſi me iuſtum non dico) in te dona Dei, gratis tibi data, Quibus multum prodeſſe poſſis Chriſti fidelibus, ſi eis ad ędificationem potius q̃ ad deſtructionem uti uelis. Vidi quippe tuam ex Græco in latinum uerſionem Chryſoſtomi ſuper aliquot Pauli epiſtolas, quæ ſane multum habet gratiæ & in uerborum facilitate & in ſententiarum luce, Tua tamen contra Eccleſiam improba machinamenta faciunt, ut nos Catholici uerſióni tuæ non poſſimus ſecure confidere, ſicut neq; Lutheri in Teuthonicum, neq; Oecolampadij in latinum uerſionibus firmã habere fidem audemus, aut ſecure poſſumus. Verſio Chryſoſtomi in Paulum.

Quoties enim diſcordat in ſua uerſione Lutherus non ſolum ab Eccleſiæ Doctoribus, uerum etiam à cæteris hæreticis. Quinetiam non raro à ſeipſo, dum aliter in poſteriore q̃ in priore interpretatione ſua loquitur, Et in una Chryſoſtomi de Babyla Martyre hiſtoria ferunt Germanum Brixium in Gallia depræhendiſſe ſupra CC. deprauationes, quas fecerit in tranſlatione ſua Oecolampadius. Eſt enim is antiquus hæreticorum morbus, deprauare & adulterare (ſicut queritur Apoſtolus) uerbũ Dei & reſiſtere ueritati. Suſpectæ hæreticorũ verſiones. 2. Tim. 3. 2. Cor. 4.

Tertull. de præſcrip. hæreti.] Quod & Tertullianus antiquus autor atteſtatur, dicés: Illic igitur & ſcripturarum & expoſitionum adulteratio deputanda eſt, ubi diuerſitas inuenitur doctrinæ. Quibus fuit propoſitum aliter docendi, neceſſitas inſtituit aliter diſponendi inſtrumenta doctrinæ. Itē. Iſta hæreſis (inquit) non recipit quaſdam ſcripturas: & ſi quas recipit, adiectionibus & detractationibus ad diſpoſitionem inſtituti ſui interuertit. Et ſi recipit, non recipit integras. Etſi aliquatenus integras præſtat, nihilominus diuerſas expoſitiones commentata conuertit. Tantum ueritati obſtrepit adulter ſenſus, quantum & corruptor ſtilus. Hæc Tertull.

Deceptio Laicorum. Oſtendam igitur tibi, Muſcule, q̃ inepte nequiter & falſo per maliciam & dolum, non per ignorantiam aut ſimplicitatem, abutaris plærumq; & ſcripturæ locis & patrum teſtimonijs, ut circumuenias & ab Eccleſiæ unitate ſepares, atq; in perditionis ſectam trahas Laicos ſimpliciores; qui fallendi artes & ſophiſtices uerſutias non didicerunt, neq; introductas à te tuiq; ſimilibus animaduertūt, aut intelligunt. Idq; faciam, non in tui odium aut probrum, (quem in Eccleſia potius fratrem et amicum habere uelim & lucrari opto) ſed in bonum lectoris & in fraternam tui admonitionem, ut iuxta S. Iacobi doctrinam te conuertas

Iac. 5. per Dei gratiam & auxilium, ab errore uiæ tuæ, liberesq;, ſi me audieris, animam tuam à morte, & alios ex damnabili ac iam ſæpe damnata ſecta, per te reſipiſcentes, in Eccleſiæ unitatem & ſinum reducas.

DE SA-

Digitized by Google

DE SACERDO-
TIO NOVI TESTAMEN-ti. Caput. I.

PRIOR itaq; ſermo tuus, quem ex Lu- theri de abroganda miſſa libro (inſano plane ac Diabolico) collegiſti, de Dupli- ci agit ſacerdotio, Quorum alterum cō- mune facis omnibus Chriſtianis; alterũ, quod ſpecialis in Eccleſia ordo eſt, pror- ſus abnegas ac tollendum eſſe decernis. De priore quidem non opus eſt longa inter nos contentione. Nam & nos Catholici omnes confitemur generale illud Chriſtianorũ ſacerdotium. De quo Petrus in priori epiſtola ſua, & Io- hannes in Apocalypſi mentionem faciunt, Nec ullus no- ſtrum illud unq; negauit.

Duplex in Chriſtianiſmo ſacerdotium.

1. Pet. 2. Apo. 1. & 5. & 20.

Quare impudens eſt hoc tuum contra totam Eccleſiã Chriſti mendacium, quod ais, De iſto ſacerdotio antea ne minem ſciuiſſe quicq;, Cum textus ipſe S. Petri apertiſ- ſime declaret, quale ſit iſtud generale & omnibus Chriſtia- nis commune, ſacerdotium. Et ipſi (inquit) tanq; lapides uiui, ſuperædificamini domos ſpirituales, in ſacerdotium ſanctũ, offerentes ſpiritales hoſtias, acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum. De quo & Paulus in epiſtola ad He- bræos loquitur (Quamuis tu falſo dicas, de hoc noui Te- ſtamenti ſacerdotio nuſq; alibi, præterq; in Petri Epiſtola & Iohannis Apocalypſi, mentionem in ſcripturis fieri.) dum ait conformiter ad ſententiam Petri, Per ipſum ergo offeramus hoſtiam laudis ſemper Deo, Id eſt, fructum la- biorum confitentium nomini eius. Sic & Dauid Rex ait,

Mendaciũ.

Heb. 13.

Pſal. 115. Dirupiſti uincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiā laudis, Qua tu igitur fronte dicis, ô Muſcule, de hoc ſacerdotio neminem antea ſciuiſſe quicq̃? Nunquid hos ſcripturæ locos & patrum expoſitiones antea nemo uidit aut legit unq̃? Quid quæſo uulgatius aut notius eſt hoc dicto Pauli ad Romanos, Obſecro uos fratres, ut exhibeatis corpora ueſtra hoſtiam uiuentem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium ueſtrum? (Rom. 12.) Nimis igitur inuerecunda & in nos calumnioſa eſt hæc tua de hoc ſacerdotio gloriatio.

Impudens abnegatio ſacerdotij ſpecialis.

Et multo adhuc impudentior inſaniorq; eſt alterius ſacerdotij inter Chriſtianos abnegatio, nō modo contra ſcripturam ſacram, uerum etiam contra totam Chriſti Eccleſiam, contra omnes patres antiquos, contra Martyres & Confeſſores Domini, contra probatas Hiſtorias, contra omnes Chronographos, Contra Leges & Canones, Contra rationem deniq; & contra ſenſum cōmunem. Ex omnibus .n. ijs locupletiſſime probari poteſt ſpeciale quoddā & nō omnibus Chriſtianis cōmune, ſacerdotium. Etenim Euangelium teſtatur ipſum Dominum elegiſſe XII. Apoſtolos, & LXXII. Diſcipulos, (Math. 10. Mar. 3, Luc. 10.) Nunquid uero omnes Chriſtiani erant Apoſtoli? Hoc expreſſe negat Paulus ad Corinthios. (1. Cor. 12.) Et idem Paulus ad Timotheum ſæpius mentionem facit de Presbyteris, (1. Tim. 5.) ſimiliter & ad Titum, (Tit. 1.) quem in Creta reliquit ut per ciuitates Presbyteros conſtitueret. Ipſe præterea ſimul cum Barnaba credentibus in Chriſtum populis conſtituerant Presbyteros per ſingulas Eccleſias in ciuitatibus Pamphiliæ ubi prædicauerant. (Act. 14.) Nunquid uero omnes fideles, qui Pauli prædicatione ad Chriſtum fuerant conuerſi, erant aut dicebantur Presbyteri? Hoc tu nobis oſtende ſi potes.

Certe ex Apoſtolorum diſcipulis Dionyſio, Ignatio,

Clemente,

Clemente, Anacleto & Polycarpo clariſſime oſtenditur, non omnes Chriſti fideles fuiſſe Epiſcopos aut Presbyteros, qui ſpecialiter ſacerdotes dicuntur. Quemadmodum & S. Ambroſius ait Petrum Apoſtolum Romanæ Eccleſiæ ſacerdotem fuiſſe, Et in antiquis Concilijs atq; in ſcriptis patrum uulgatiſſimum eſt, Epiſcopos ſacerdotes dici.

Omnes Epiſcopi & Presbyteri ſpecialiter ſacerdotes dicuntur. Ambro. de ſacramentis lib. 3.

Epiphanius itaq; Cypri Epiſcopus, ſcripturarum iuxta linguarumq; peritiſſimus, repræhendit quoſdam, qui licet inter Chriſtianos ſanctiſſime uiuerent, pro hæreticis tamen habiti ſunt, quod munus ſacerdotale ſibi ipſis arrogarent. Quemadmodum (inquit) Zachæus, qui nuper mortuus eſt in montana circa Hieroſolyma regione, qui penitus cum nullo homine preces faciebat, ſed & ob eandem cauſam audenter ſancta myſteria contrectabat, & ſacrificia, cum laicus eſſet, impudenter tractabat. Alius uero quidam, qui uitam ſumme piam uiuere putabatur, & in monaſterio circa deſerta Aegypti habitabat. Itemq; alius ad Synæum habitans, qui ex ſomnijs iuueniliter ac fortiter ſed temere egerunt, ut impoſitionem manuum ad Epiſcopatum ſuſceperint, ſederintq;, ac ea quæ Epiſcoporum ſunt, facere aggreſſi ſint, ad ſe non pertinentia. Quid dicã de Chriſtianorum Imperatorum legibus publicis, In quibus toties ſacerdotum, Epiſcoporum & Presbyterorum fit mentio, non ſolum in Codice uerum etiam in Autenticis & Nouellis.

Epiphanius contra hæreſes li. 3

Sed & recta ratio & communis naturæ ſenſus non permittunt, ut in ulla religione ſit tam fœda & plus q̃ Babylonica confuſio, in qua uel ex æquo ſacerdotes qui cultũ altaris peragant, ſint omnes homines, aut nulli prorſus ſacerdotes. Talis enim confuſio non decet regnum Chriſti, quod eſt Eccleſia, hæc enim amicta eſt uarietatibus, hoc eſt

Fœda ordinum confuſio.

Pſal. 44. uarijs miniſtrorum et ſtatuum ordinibus, ut ait Pſalmiſta, Can. 6. & ſicut caſtrorum acies ordinata, teſte Salomone. Perti- Iob 10. net autem huiuſmodi turpitudo & confuſio ad regnum Diaboli, De quo ait Iob, In quo nullus ordo, ſed ſempiter nus horror inhabitat.

Plinius. lib. 10. c. 45. Quid habes obſecro rationis aut ſcripturæ, ô indiſcipli- nate & monaſticæ diſciplinæ deſertor Muſcule (ferunt enim Naturales Philoſophi, mures omnino indociles eſ- ſe) quæ neget aut prohibeat ſpecialem in Eccleſia Chriſti ordinem ſacerdotum? Nunquid propter te & ſimiles tui Apoſtatas perfidoſq; Monaſtici & ſacerdotalis ordinis de Machinatio Diaboli per hæreticos. ſertores, debet abnegari aut aboleri ex Eccleſia Chriſti ſa- cratiſſimus ſacerdotum ordo? Hoc quidem molitur per uos Apoſtatas, uelut per ſtrenuos & fideles in malo ſatel- Ioh. 10. lites ſuos, omnis cõfuſionis autor, & implacabilis atq; per- Luc. 22. petuus Eccleſiæ hoſtis Diabolus, ſerpens antiquus, ut ſub- lato ex Eccleſia paſtorum & cuſtodum Dominici gregis ordine, ſecure ac nemine reclamante in omnes oues Chri- ſti deſæuiat, rapiat, mactet ac perdat. Qui et ab initio ipſos expetebat Apoſtolos, ut cribraret eos ſicut triticũ. Sed ef- ſica obeſt, & obſiſtit ei oratio Chriſti qui ſpecialiter pro Petro rogauit, ne deficiat fides eius. Hæc certe oratio tan- tæ uirtutis hactenus per M. D. annos fuit, eritq; uſq; ad conſummationem ſæculi, ut per nullas hæreticorum (qui Satanæ ſatellites ſunt & portæ Inferi dicuntur) importu- Math. 16. nitates defecerit aut unq̃ defectura ſit fides Petri, quæ uer bo & oratione Domini confirmata eſt. Verbum enim Do mini manet in æternum.

Hæreſes cõtra fidẽ Petri non prçualebunt. Si ergo ſubtiles Arrij & Pelagij Neſtorijq; & Euticetis hæreſes, quæ in perpaucis uno aut altero articulo ab Eccle- ſia diſſentiebant, præualere contra fidem & ſedem Petri

non

non potuerunt, ſed iuſto Dei iudicio fuit finis eorum interitus, & gloria in confuſione ſempiterna: Qua uos obſecro inſania barbariſſimas hæreſes ueſtras contra fidem Petri præualituras eſſe ſperatis, quæ non unum aut alterū Eccleſiæ articulum (ut prædictæ fecerunt hęreſes) ſed omnes prorſus Eccleſiæ determinationes, decreta, Sacramenta, leges & conſuetudines aut barbarice impugnant, aut temere mutant & inuertunt, & quidē procaciſſime, abſq; ratione & ſcriptura, per inania fallaciarum ſophiſmata ſuęq; rhetoricæ loquacitatis. Phil. 3.

Videmini itaq; mihi, non ſolum ſupradictis hæreticis, uerum etiam ipſis Paganis contra Chriſti Eccleſiam, maxime contra Romanam & ſedem Apoſtolicam, procaciores magiſq; impudentes ac impij & contumelioſi. Nam & Arriani Oſtrogothorum Reges, Theodericus, Athalaricus & Theodohadus, qui non Romæ modo, ſed toti dominabantur Italiæ, Eccleſiam Ro. Sedemq; Apoſtolicam & ſummos Pontifices reuerenter in honore habuerunt, ac uſq; adeo non impetiuerunt aut impedierunt eos in ipſorū regimine & poteſtate, fide item et dignitate, ut crediderim nullo unq; tempore fuiſſe Romæ opulentiores Pontifices q̄ ſub illis Regibus. Id quod facile aſſentietur & credet, qui ex Platyna uel unius Symmachi Papæ opera magnifica ualdeq; præcioſa & ampliſſimas eius eleemoſynas cōſyderat. Et Aurelianus Imperator Paganus, ſacerdotium noui Teſtamenti, quod uos nunc negatis, publice agnouit, De quo ſane Euſebius in Eccleſiaſtica Hiſtoria, ubi de damnatione Pauli Samoſateni, Patriarchæ Antiocheni, per Concilium Epiſcoporum ſcribit, inter alia multa ſic refert. Domino (inquis) in Epiſcopatum ſubrogato, Paulus à ſacerdotio abſciſus & communione, cum de domo

Procacitas hæreticorū contra ſedē Petri.

Vide Caſſiodori epiſtolas & Platynam:

Euſeb. lib. 7. c. 25.

Eccleſiæ

Eccleſiæ nollet exire, interpellatus Imperator AVRELIANVS, religioſe ſatis de hoc ſanctéq; decernit, His præcipiens Eccleſiæ domum tradi, quibus Italiæ ſacerdotes & Romanus Epiſcopus ſcriberent. Hæc Euſebius ante annos plus minus. M. C. L. quę acta fuerunt ante annos M. CC. LXX. Vbi clare uidemus de Chriſtianorum, non de Paganorum aut Iudæorum, ſacerdotio mentionem factam eſſe tum ab Epiſcopis qui Paulum propter hæreſim depoſuerunt, tum ab Imperatore Pagano.

Epiphanius lib. 3. cõtra hæreſes.

Audi præterea, quid antiquus Cypri Epiſcopus (cuius ſupra paulo ante mentionem fecimus) Epiphanius uir doctiſſimus, eloquentiſſimus & linguarum peritiſſimus de ſacerdotio contra hæreſes quaſlibet dicat, Vertex (inquit) horum omnium aut mater (ut ita dicam) genitrix eſt ſanctum Sacerdotium, Ex uirginibus quidem ut plurimum procedens. Si uero non ex uirginibus, at ex ſolitariam uitã degentibus. Si uero non ſuffecerint ad miniſterium ex ſolitariam uitam degentibus, De his qui continent à proprijs uxoribus, aut ab unis nuptijs uiduitatẽ ſeruantibus. Nam eum qui ſecundas nuptias contraxit, non licet in ipſa ad ſacerdotium ſuſcipere.

Dionyſij epiſtola de ſacerdotio.

Quid tu ad hæc Muſcule? Si nondum ſatis antiqua uidentur iſta tibi, Ecce adhuc multo antiquiora ſuperaddã, ex magni Pauli Apoſtoli diſcipulo, Dionyſio Areopagita, quem ille ex Pagano Philoſopho & Iudice fecit Chriſtianum. Is igitur (ut omittam ea quæ prolixe tradit de ſacerdotio, ubi ſacramentum Ordinis declarat) ad Demophilum Monachum ſcribens, ſic ait. Nefas eſt ſacerdotem à miniſtris (qui te ſuperiores ſunt) atq; à tui ordinis uiris iudicari, etiam ſi impius in diuina eſſe uideatur, etiam ſi quid aliud ex ijs quę interdicta ſunt egiſſe depræhenditur.

Nam ſi

Digitized by Google

Nam ſi diſtinctiones ordineſq; confundere, ſacratiſſimas Dei ſanctiones & iura tranſgredi eſt, omni profecto ratione caret, Dei cauſa peruertere traditum diuinitus ordinē.

Ex his paucis Dionyſij uerbis pius lector facile intelliget, quàm temerario impioq; ac prorſus irrationabili auſu, conamini uos excæcati ac ſcelerati Apoſtatæ, ex Eccleſia Dei tollere ordinem & dignitatem ſacerdotalem. Prolixa quidē eſt ea Dionyſij epiſtola, ſed per eam poſſunt multi errores ueſtri confutari & conuinci, ſi accuratius intelligatur & expendatur.

Quis igitur ferat impudentiſſimam hanc tuam arrogantiam, quod putas calumnioſam loquacitatem tanti ſore momenti, ut propter eam tolli debeat diſcrimen inter ſacerdotes & laicos, & diſtinctio inter Eccleſiaſticos & ſæculares, Qua id facis autoritate? qua ſcriptura, aut ratione? Teſtificantur ad diſcrimen iſtud omnia iura & diuina & humana, lex uetus, lex noua, Ius gentium, leges Imperiales, Patres, Concilia, hiſtoriæ & quid non? Tu quid habes contra hæc omnia? Nihil profecto inuenio in libro tuo, niſi falſum & inane ſophiſma, quo frequentiſſime utimini uos Eccleſiæ hoſtes, immo deſertores ac transfugæ, contra omnia ſacra myſteria noſtra, dum indocte & contra Dialectices artem & regulas, argumentamini per locum ab autoritate negatiue, ut quicquid in ſacris literis non reperitur ſcriptum aut expreſſum, pro humano figmento haberi debeat. *Diſcrimen inter ſacerdotes & Laicos.*

Nos autem perſæpe oſtendimus, tum ex alijs multis, tū ex Auguſtino (quem & tu magnifacis) non omnia eſſe in literis ſacris expreſſa quæ credere & ſeruare debemus. Nec decebat Dei ſapientiam, omnia myſteria fidei noſtræ publicare & omnibus hominibus nota facere in ſcripturis; *Aug. epiſt. 118. & 119.* *Myſteria nō ſcripta.*

1. Cor. 1. quas Iudæi quoq; et Pagani uidere poterant. Si enim Chriſtus ipſe (æterna Dei patris ſapientia) Iudæis ſcandalum et gẽtibus ſtulticia uiſus eſt, ut ait Apoſtolus, Quanto magis myſteria fidei, abſtruſa & intellectu difficilia, riſui aut contemptui futura fuiſſent Iudæis & Paganis, qui cũ nihil eorũ crederent, recte intelligere minime poterant, Quẽadmodum per Eſaiam ait Dominus, Niſi credideritis, nõ

Eſa. 7. Math. 7. intelligetis, Quare & in Euangelio prohibuit ipſe Dominus, ne ſanctum demus canibus, neq; proijciamus margaritas noſtras ante porcos. Quid uero ſanctius aut præcioſius habemus in uniuerſa religione noſtra quam Miſſam, per quam poſſumus communicare carni & ſanguini Chriſti?

Deut. 4. Nullo enim alio ſacramento aut myſterio tam appropinquantem nobis habemus Deum noſtrum, quam habemus per Miſſarũ ſolennia, per quæ Chriſtus nutrit & fouet (ut

Ephe. 5. Veneratio Miſſæ. ait ad Epheſios Paulus) Eccleſiã, qui mẽbra ſumus corporis eius, de carne eius & de oſſibus eius. Quapropter in primitiua Eccleſia in tanta erat ueneratione miſſa, ut eius celebrationi nemine intereſſe liceret (teſte Canone quodam Apoſtolorum & Dionyſio) niſi qui eſſet ſacræ commu-

Dionyſ. de Eccle Hierar. c. 3. nionis particeps. Et multis deinceps obſeruatũ fuit ſeculis, ut poſt lectũ Euãgeliũ recitatũq; aut decantatũ ſymbolũ, iuberẽtur publica Diaconi uoce exire Catechumeni, Energuminiq; et pœnitẽtes publice, ne intereſſent (tanquam indigni adhuc) ſacratiſſimis Miſſæ myſterijs rite peragendis.

Nõ decuiſſet, Myſteria euulgare. Quõ igitur decuiſſet ſpiritum ſapientiæ & intellectus, omnia ea myſteria in publicas referre literas, ut Iudeis, quoq; & Paganis paterent, magis ad riſum & calumniã, quam ad fidem & charitatem in Chriſtũ? Si.n. uos Apoſtatæ quibus tanquam ſacerdotibus nota ſunt ſacra noſtra, nõ ueremini uſq; adeo barbarice & irreligioſe in Miſſæ ſacrificium et in panis uiniq; tranſmutationẽ blaſphæmare publice atq; ca-

lumniari, ita ut Iudæi quoq; & Turcę ea improperia ueſtra legere queant, Quid non facturi fuiſſent Iudæi et Pagani, Turcæ item et Tartari, ſi in publicis & Canonicis ſcripturis noſtris omnem ſacrorũ noſtrorũ ritum palam & aperte deſcriptum legere potuiſſent? Audi ergo, quid contra hãc barbaricam myſteriorum euulgationem Magnus dicat Baſilius. Qui in primordijs (inquit) Eccleſiæ certos ritus præſcripſerũt, Apoſtoli et patres, in occulto ſilentioq; myſterijs ſuã ſeruauere dignitatẽ. Neq; enim omnino myſteriũ eſt, quod ad populares ac uulgares aures effertur. Hæc eſt ratio, cur quædam citra ſcriptum tradita ſunt, ne dogmatum cognitio propter aſſuetudinem uulgo ueniret in contemptum, Hæc & id genus permulta de non ſcriptis Eccleſiæ dogmatibus & myſterijs luculenter diſſerit Baſilius, ne temere & irreuerenter euulgentur, ſicut uos facitis, qui ea irridetis etiam & blaſphematis. Vnde & ſapientiſſimus Dionyſius deſcripturus Timotheo ſacerdotij nr̃i functionẽ & ſacramẽtorũ myſteria dicebat, mox in principio, ut diligentius obſeruaret, ne ſancta ſanctorũ efferret, neue ꝓphanis oculis uiolanda permitteret, ſed reuererẽt potius, occultiq; Dei myſteria ſpiritualib. iuiſibilibuſq; notionib. honoraret, atq; itemerata ſeruaret, neq̃q̃ ea paſſim rudibus traderet, ſed ſanctis ſolis ſanctarũ rerũ intelligẽtias ſacratiꝰ pãderet. Hæc Dionyſij uerba declarãt illud ad Corinthios Apoſ'i dictũ, ſapiẽtiã loqmur inter ꝑfectos nõ eã q̃ huiꝰ eſt ſęculi, ſed Dei ſapiẽtiã ĩ myſterio q̃ abſcõdita ẽ. Quare nõ ſolũ nõ oportuit, uerũ etiã nõ decuit nec expediens fuit, ſacerdotij nr̃i myſteria ĩ publicũ efferre et oĩm oculis exponere. Falſiſſimũ igitur & inaniſſimũ eſt iſtud ſophiſma ueſtrũ (quod oĩm fere hęreſum urarũ fundamẽtũ eſt, ſup arenã, nõ ſuper petrã poſitũ) quo cõtenditis, humana eſſe figmenta,

Baſilius de ſpiritu ſancto. c. 27.

1. Cor. 2.

Falſum Lutheranorũ omnium fundamẽtũ

ſigmenta, quæcunq; in ſacris literis non ſunt contenta aut expreſſa. Quinimo, quanto ſacratiora ſunt myſteria fidei noſtræ, tanto minus expoſita eſſe debent & patere prophanis. Id quod tu probe noſti ex ipſius uocabuli ſignificatione. Non enim ignoras græce myſteria dici quæ latine arcana dicuntur. Quandoquidem Grammatici quoq; noſtri Perottus & Calepinus docent, Myſteria latine dici ſacra arcana, quæ niſi ſacerdotibus ſcire nefas ſit, & Myſtas dici ſacerdotes, ut apud Auſonium, Senecam & Papiniū, Et Symmyſtas conſacerdotes, eiſdem ſacris iniciatos.

Scelus & nefas cōtra ſacrum Canonē Miſſę

Quantum igitur eſt nefas Muſcule tuūm Lutheriq; & Zuinglij atq; neſcio cuius Melhoferi, qui ſacrum Canonē Miſſæ (in quo ſacratiſſima tractantur myſteria) non ſolū in publicum contumelioſe in uulgari lingua produxiſtis, ut uelanda & arcana matris noſtræ Eccleſiæ populo ad irridendum reuelaretis, Verum etiam multis calumnijs falſiſq; expoſitionibus inuertiſtis, atq; Laicis blaſphæmandū tradidiſtis, Multo profecto peiores in hoc eſtis & in matrē ueſtram (quæ per baptiſmum uos, ut nos, regenerauit) magis impij, q̄ fuit ſceleratus Noē filius Cham, qui patris ſui uerenda per ebrietatem & ſomnum nudata, fratribus ſuis duobus nunciauit foras, Cham enim non multis, aut alienis, ſed duobus duntaxat fratribus ſuis manifeſtauit patris uerenda, idq; fecit abſq; calumnia, neq; nudauit ipſe, ſed nudata oſtendit ſolum.

Cham. Gen. 9.

Grauiſſima peccata.

Vos autem arcana matris, quæ per ſeſe pulchra & ſancta ſunt abſq; omni turpitudine, impijs cauillationibus & calumnijs, in probra et improperia uertitis coram omni populo, & contra Deū & rei ueritatem bonum dicitis malū, Vnde ueriſſime in uos competit, illud Eſaiæ, Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis uanitatis, & quaſi uinculum

Eſa. 5.

plauſtri

plauſtri peccatum &c. Per hanc enim iniquitatem ueſtrā rei eſtis omnium peccatorum & blaſphæmiarum, quæ in populo Dei ab inſipientibus contra Canonem ſacrum & Miſſæ myſteria fiunt quotidie per tot iam annos, ubicūq; calumnioſa & peruerſa doctrina ueſtra innotuit,

Vt igitur inſcitiam tuam, quam in negatiua per locum ab autoritate ſcripturarum argumentatione prodis, clarius intelligas, recitabo hic ipſum argumentum. Petimus (in-quis) ut ſacerdotium ſuum defendant, non ſane per patres, neq; per Epiſcopalia concilia, neq; per longam conſuetudinem, In quibus omnibus nullū, eſt aut eſſe poteſt fundamentum in cauſa tanti momenti, ſed per ſanctas Biblicas ſcripturas. Si quas ergo habent, proferant: Sin minus, manifeſtum eſt utiq;, ſacerdotium eorum merum eſſe & nihili, immo pernicioſum, figmentum humanum. Reſpōdeo, primum ſane, quod ſacerdotium noſtrum ex ſcripturis quoq; probari ac defendi poteſt, ſicut factum eſt, cum à pleriſq; alijs hæreſum ueſtrarum confutatoribus (ut dictum eſt ſupra) tum à me ipſo in non paucis aduerſus Lutheri impias inſanias libellis, præſertim Teuthonicis, Contra quos nemo ueſtrum replicauit. Deinde, quod nō ſunt omnia in ſcripturis expreſſa, quæ credere ac ſeruare debemus, ſicut ex Auguſtino ſupra dictum eſt. Tertio, quod argumentum peccat in forma quoq;.

Indoctum Muſculi argumentū.

Solutio.

Aug. ad Ianuarium.

Quod ut aperte uideas, ſimilem propono tibi de ſummo fidei noſtræ articulo paralogiſmum, qui uel tuo (ni fallor) iudicio impius cenſeri debet. Peto inquam à te Muſcule, ut Trinitatem perſonarum in una Dei ſimpliciſſima eſſentia defendas, nō per patres neq; per Concilia, nec per longam conſuetudinem, ſed per ſanctas Biblicas ſcripturas, Si quas ergo habes, profer, & oſtende ubi ſcriptum

Paralogiſmus cōtra Trinitatē perſonarū.

 ſit, Tres

ſit, Tres perſonas unius eſſe eſſentiæ & æqualis poten- tiæ, Si non profers nec proferre potes, teipſum facis Arria- num, immo plus quam Arrianum, ſi hunc articulum dixeris merum & nihili atque etiam pernicioſum figmentum homi num. Intellige probe quid hic à te petam. Non peto inquã ut oſtendas eſſe Tres, patrem et filium & ſpiritum ſanctũ, hoc enim clare teſtatur et Matthæus in Euangelio ſuo & Iohannes in Canonica epiſtola ſua. Sed peto, ut oſtendas, quod hi Tres debeant dici Tres Perſonæ, ut latini dicunt, aut Tres Hypoſtaſes, ſicut Græci dicunt. Qua quæſo ſcri pturę autoritate ſic dicunt? Hic igitur exere ingenij tui ui- res, excute omnes ſcripturarum ſinus, locos & angulos, ne cogaris per tuum Paralogiſmum dicere Tres Perſo- nas in diuinis humanum eſſe figmentum. Si nihil inuene- ris, agnoſce uel ſero, ruinoſum & erroneum eſſe commu- ne fundamentum ueſtrũ, cum dicitis, nihil eſſe credendũ aut recipiendum quod in Biblicis ſcripturis non habetur.

Matth. ult. 1. Ioh. 5.

Confutatio totius libri Muſeu lini.

Confutato itaque hoc ueſtro fundamẽto, totus profecto liber tuus confutatus eſſe uidetur. Huic enim falſo funda- mento totus innititur. Vis enim ut omnia ſacra, ritus & myſteria religionis noſtræ, ea præſertim quæ in miſſa per- aguntur, ex ſcripturis oſtendamus uobis, ſi pro figmentis haberi non debeant. Oſtendi autem iam ſupra & ex ſcri- pturis & ex Dionyſio, neque decere neque oportere, ut per Ca nonicas ſcripturas euulgentur omnia fidei noſtræ myſte- ria, Et è multis, quæ commemorare poſſem, unũm tibi ob- ieci articulum de Trinitate perſonarum.

Tres perſonæ, Non Tres Larvæ.

Si dixeris forte, de uocabulo perſonæ non eſſe diſputan dum, ubi de re conuenit, Neque hanc ex ſcripturis poteris probare euaſionem. Nunquid uero ęquanimiter ferant au res Chriſtianorum, ſi quis illos Tres, Patrem & filium & ſpiritum

ſpiritum ſanctum dicat Tres Chimeras, ſicut impie dixit ætate noſtra Seruetus? An ignoras, quam anxie admiſerit S. Hieronymus eos dici Tres Hypoſtaſes? Neque admiſſurus fuiſſet, niſi Ro. Pontificis reſponſo autoritateque confirmatus. Quia timebat uenenum in literis & ſyllabis huius latere uocabuli. Neque ignoras, perſonas apud Grammaticos et Poëtas Rhetoreſque plærumque accipi pro laruis, & Perſonatos pro laruatis ſeu larua tectis. Quis autem ferat, ſuperbenedictam & ineffabilem, Trinitatē (quam nos credimus) dici Tres laruas? Qua igitur ſcriptura probabis, Tres illos, potius Tres perſonas quam Tres laruas (parcat & ignoſcat mihi diuina Maieſtas) eſſe dicendos? Hieron. ad Damaſum.

Hinc igitur agnoſce, quanti facienda ſit fides & autoritas Eccleſiæ, quam Paulus non fruſtra columnā & baſim ueritatis appellat. Et cogita, quam iniqui, improbi et impij ſint impetus maledicentiæ ueſtræ & calumniarū conuiciorūque inſultus & exaggerationes Lutheri & oīm complicum & diſcipulorum eius, qui tam procaciter omnia reijcitis & irridetis Eccleſię inſtituta, traditiones, ritus et myſteria, quęcūque in Biblicis ſcripturis nō reperiūtur, An ignoras huiuſmodi procacitatē urām ab Auguſtino dici inſolentiſſimā inſaniā? Quod ſi nō timerē & ſcandalū apud fideles et imperiū apud infideles, facile poſſē hic oēs & Lutheri et tuos inſultatiōes procaciſſimas (quibus Eccleſiæ Catholicę de ſacerdotio, de miſſa deque alijs nō paucis ritibus et traditionibus, nō ſcriptis, petulātiſſime exprobratis, multo etiā ſcurrilius & improbius quam fecerūt blaſphæmi & infideles exprobratores illi Goliath et Rapſaces. Quorū improperia recitātur ī ſcripturis) retorquere in maledica roſtra & incircūciſa labia ura, ut ex ſcripturis redderetis nobis rationē, quare Deus pater aut uerbū æternū aut ſpūs ſanct. debeat dici perſona. 1. Tim. 3. Aug. ad Ianuarium. 1. Reg. 17. 4. Reg. 18.

Cumque

Cumq; id facere aut præſtare nequeatis, non audetis tamen (ut puto) apertedicere, quod is articulus ſit uanum & nihili figmentum hominum, ſed doctrina potius ueritatis per ſpiritum ſanctum, quem Chriſtus Eccleſiæ dedit et reliquit, ut eam doceat omnem ueritatem. Quid habetis præterea quod ex ſcripturis pro ratione afferatis, ſi uos interrogem, Cur hi tres potius dicantur Tres perſonæ quàm Tres Viri, Quandoquidem & apud bonos autores honeſtius eſt uocabulum & nomen uir quàm perſona, & in ſcripturis Deus alicubi dicitur uir, nuſquam uero perſona, Ait ſane ſcriptura de Abraham. Cumq; eleuaſſet oculos, apparuerunt ei Tres Viri, ſtantes prope eum. Quos cum uidiſſet, occurrit & adorauit in terra & dixit, Domine, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne tranſeas ſeruum tuum. Ecce myſterium fidei noſtræ, Tres Viros uidit Abraham & unum adorauit, Quia Tres perſone, non ſunt Tres Domini, ſed unus Dominus, ſicut non tres Dij ſed unus Deus. Legitur item in eadem ſcriptura de Iacob, Ecce uir luctabatur cum eo uſq; mane, & ex ea lucta Iacob dictus eſt Iſrael, quod cõtra Deum fortis fuerat. Et Hieremias ait, Cõuertimini filij reuertẽtes, dicit Dominus, quia ego uir ueſter. Et apud Oſeam ait Dominus ad fornicatricẽ Iſrael, Quoniam ipſa non uxor mea, & ego non uir eius. Ipſa uero cõuerſa ait, Vadam & reuertar ad uirum meum priorem.

Cur Tres perſonę potius quàm Tres uiri dicuntur in Trinitate. Gen. 18. Gen. 32. Hiere. 3. Oſee. 2.

De filio autem Dei, quod uir dictus ſit, non ſolum uetus ſed & nouum Teſtamentum teſtatur, De quo ſane ſic ait Eſaias. Et deſyderauimus eum deſpectum & nouiſſimum uirorum, uirum dolorum & ſcientem infirmitatem. Et Hieremias. Quia creauit (ait) Dominus nouum ſuper terram, fœmina circumdabit uirum. Et Zacharias. Ecce (inquit) uir oriens nomen eius. Et Lucas in Euangelio.

Eſa. 53. Hiere. 31. Zach. 6.

De Ieſu

De Ieſu Nazareno qui fuit uir propheta, potens in opere
& ſermone, coram Deo & omni populo. Et Paulus Apo-
ſtolus. Deſpondi (inquit) uos uni uiro uirginem caſtam 2. Cor. 11
exhibere Chriſto. Et Petrus in Actis ad Iudæos. Ieſum (in Act. 2.
quit) Nazarenum, uirum approbatum à Deo &c. Ex his
facile intelligis Muſcule, Deum & Dei uerbum in ſcriptu-
ris dici uirum. Tu, ſi potes, oſtende nobis, ubi et perſona di
catur, uel pater uel filius aut ſpiritus ſanctus. Certe ſcriptu-
ra nuſquam Deum perſonam uocat, Sed ait expreſſe. De- Deut. 10.
us perſonam non accipit. Item. Non eſt apud Deum ini- 2. Paral. 19.
quitas neq; perſonarum acceptio. His tamen non obſtanti Act. 10.
bus (quia aliter accipitur ibi perſona) recte ac pie confite-
mur Tres perſonas, Patrem et filium et ſpiritum ſanctum,
ſicut per ſpiritum ſanctum tota confitetur Eccleſia, licet in
ſcripturis nuſquam dicantur Tres perſonæ. Nec propterea
dici debent humanum figmētum. Et ne quis infirmorum
ſuſpicetur, Trinitatem perſonarũ longe poſt tēpora Apo-
ſtolorum ab Eccleſia dictam aut receptã eſſe, addo ex Dio
nyſio (qui illorum temporibus à Paulo conuerſus fuit) an
tiquiſſimum teſtimonium, Cuius hæc ſunt uerba, notatu
ſane digniſſima. Quocirca, inquit, in omnibus ferme ſan- Dionyſ. de
ctis libris aduertimus, Diuinitatem ſancte predicari, ut ſin diuſ. nomi-
gularem quidem atq; unicam, ob ſimplicitatem atq; unita- nibus, ca. 1.
tem excellentis illius indiuidui. Ex quo ueluti unifica uir-
tute in unum euadimus, diuiduiſq; noſtris alteritatibus ſu-
pra mundanum modum conglobatis, in Diuinam Mona
dem atq; unionem Deum imitantem colligimur. Vt Trini
tatem uero, propter Diuinæ fœcunditatis in tribus perſo-
nis expreſſionem, ex qua omnis paternitas in cœlo et in ter
ra eſt & nominatur. Hæc Dionyſius. Et haud longe poſt
eum, doctiſſime atq; copioſiſſime de hac Perſonarum Tri-

nitate & Eſſentię unitate diſſeruit prolixe Alexãder Papa & Martyr Chriſti, in decretali quadam Epiſtola, ad quam lectorem remitto.

Multa ſunt credenda quę nõ ſunt ſcripta.

Quare iniuſtiſſime pariter & impijſſime dicitis uos, ſacerdotium noſtrum Miſſamq; & alia multa, quæ tot ſæculis tenuit Eccleſia, humana figmenta. Eccleſia enim recepit ea, non ab hominibus, ſed à Chriſto & ab Apoſtolis eius per ſpiritum ſanctum, qui cum ea manet inæternum, docens eam (iuxta Chriſti promiſſionem) omnem ueritatem ſiue ſcripta ſiue nõ ſcripta ſit. Quam multa, rogo, inuenias fidei noſtræ dogmata in uno Euangelio Iohannis, quæ recte credidit Eccleſia antequam ſcripta eſſent? Nam ultra LX. annos crediderat poſt paſſionem Domini Eccleſia, quod in principio erat uerbum, & uerbum erat apud Deũ, & Deus erat uerbum, antequam hæc ſcriberentur a Iohanne. Neq; tamen omnia, quæ credit Eccleſia, ſcripſit Iohannes. Iam enim audiſti, Eccleſiam recte credere, quod Tres ſint perſonę in una Deitate. Similiter pie ac recte credimus quod uerbum Dei perſona eſt, & quod in Chriſto ſint duę naturæ & perſona una, & id genus pleraq; alia, quæ neque in Iohanne neq; in Paulo aut Petro uſq; ſcripta reperiũtur.

Io. 14. & 16

Reprehēſio inſultationum.

Definite igitur uos Apoſtatæ & caſtrorum Dei deſertores ab impijs inſultationibus ueſtris, atq; agnitis tandem erroribus redite pręuaricatores ad cor, ac reuertimini fœliciter in Eccleſiæ gremium, unde infœliciter exijſtis, Satanæ artibus circumuẽti. Eccleſiam enim ſuper firmam petram fundatam euertere aut expugnare nunquã poteritis, quantumuis turgeatis & gloriemini de ſcripturarum (quas raro intelligitis recte) peritia.

Sacerdotiũ noſtrũ perfectius Aaronico.

Magna profecto eſt iniuria pariter & impietas ueſtra in Chriſtum Dominũ & in Eccleſiam ſponſam eius dilectiſſimam.

Digitized by Google

ſimam, quando tot conuicijs probris & calumnijs proſcin
ditis & inſectamini ſacerdotium noui teſtamenti una cum
Miſſa & omnibus myſterijs eius, ex hoc uno fallaci ſunda
mento, quod in ſcripturis non reperiantur, Quod utiq; ſal
ſum & ruinoſum eſt, uti iam ſupra, & alias perſæpe oſten-
ſum eſt. Venit enim Chriſtus non ſoluere legem, ſed adim- Mat. 5.
plere, Cuius ſacerdotium perfectius quoq; ſit, oportet, quã
fuit legale ſacerdotium, ſicut docet Hebręos Paulus: Qua Heb. 7. & 8
re iniuſtiſſime dicitis, noſtrum ſacerdotium eſſe figmentũ
humanum, Aaronicum uero Diuinitus inſtitutum. Hoc
enim lõge imperfectius eſt noſtro, ſicut poſt Paulum oſtẽ
derunt clariſſime ſancti Patres, ij pręſertim, qui de Sacerdo
tali dignitate ſcripſerunt, Ambroſius, Chryſoſtomus, Na
zianzenus, & id genus alij doctiſſimi Viri, quibus nemo
ueſtrum neq; in eloquentia neq; in ſcripturarum peritia par
eſt. Ego hic breuitatis gratia duorũ dumtaxat patrum Gre
gorij Papæ & Bernardi Abbatis (quos tota nouit Eccleſia
pietate ac ſanctitate probatiſſimos) pauca quædam uerba,
huic propoſito accommoda, recitabo, Ex quibus grauita-
tem & impietatem peccati & maledicentiæ ueſtræ agnoſ-
cere poſſitis.

O ueneranda (inquit Gregorius) ſacerdotum dignitas, Dignitas ſacerdotum.
In quorum manibus, uelut in utero uirginis, filius Dei in-
carnatur. O ſacrum & cœleſte myſteriũ, quod per uos pa-
ter & filius & ſpiritus ſanctus operatur &c. Et Bernardus, Vide Gab. Biel ſuper Canonem Miſſę, le. 4.
O uenerabilis, inquit, ſanctitudo manuum, ô fœlix exerci
tium, ô uere mundi gaudium, cum Chriſtus tractat Chri-
ſtum, ſacerdos Dei filium, Cui ſunt deliciæ eſſe cum filijs
hominum. Quis unquam uidit talia? quis huic uidit ſimi-
lia? Qui creauit me (ſi fas eſt dicere) dedit mihi creare ſe. Et
qui creauit me ſine me, creatur mediante me.

Chry. lib. 3. cap. 5. Superaddam hic (ut quàm immaniter peccaueris Muſcule agnoſcas) paucula Chryſoſtomi (qui libros ſex de dignitate ſacerdotali diſertiſſime compoſuit) uerba, quæ ſic habent. Neq; enim aliud quàm furor, inquit, uocādus eſt, contemnere illud miniſterium, ſine quo nobis nec ſalus, nec ea bona quę ſunt promiſſa reddentur. Nemo enim ualebit ingredi in regnum cœlorum, niſi ex aqua renatus & ſpiritu. Et qui non manducat carnem Domini, nec bibit eius ſanguinem, non habebit uitam æternam. Quæ per nullius alterius, quàm ſanctis efficiũtur manibus ſacerdotum. Nec gehennæ utiq; ignem uitare, nec promiſſorum remuneratione potiri, niſi per illorum ualemus officium.

Quiſquis igitur non penitus eſt excæcatus & amens, facile uidet, his ſanctis patrib. & toti Eccleſiæ ſecurius ac magis credendum eſſe, quàm uobis excucullatis et perfidis deſertoribus, qui meris calumnijs & peruerſis ſcripturæ ſenſibus, Eccleſiæ ritus & myſteria impugnatis. Falſa ſunt itaq; omnia, quæ tu in primo concludis contra ſacerdotium noſtrum ſermone. Falſum eſt ſane, illud hominũ eſſe figmentum, Cum ſit Sacramentum Dei, et inſtitutum Chriſti, uti contra Parmenianum Donatiſtam teſtatur Auguſtinus, Quem tu calumnioſiſſime contra ſacerdotium & Miſſam allegas. Falſum item eſt, Miſſam eſſe mendacium, & non propiciationis officium, Iuſtius enim credimus nos Dionyſio Pauli diſcipulo, qui eam uocat, iuxta inclytum Præceptorem ſuum (ut ait) Sacramẽtorum conſummationẽ, eo quod cætera ſacrarum rerum ſigna Diuinis conſummātibusq; huius muneribus perficiuntur. Falſum præterea eſt quod per miſſam noſtrā fiat iniuria ſanguini reconciliationis. Is enim in Miſſa præcipue recolitur ac ueneratur. Sic enim ait ſanctus Martyr & Pontifex Alexāder ille Quintus à

[Margin: Quinq; Muſ. cōcluſiones falſę. — Aug. cōtra Parme. li. 2. cap. 13. — II. — Dionyſ. de Eccleſia hierar. cap. 3. — III.]

tus à Petro. Talibus hoſtijs delectabitur & placabitur Dominus, & peccata dimittet ingentia. Nihil enim in ſacrificijs maius eſſe poteſt, quàm corpus et ſanguis Chriſti, Nec ulla oblatio hac potior eſt, ſed hæc omnes præcellit. Hæc uerba ante M.CCCC. annos ſcripta ſunt. Falſum itidem eſt, quod Chriſto mediatori honor per miſſam ſubtrahatur. Cum ipſe in ea principalis ſit ſacerdos & hoſtia. Ipſius enim uerbis conficiuntur ea Sacramenta, De quo ſic ait Gregorius Papa. Quis fidelium habere dubium poſſit, in ipſa immolationis hora, ad Sacerdotis uocem cœlos aperiri, In illo Ieſu Chriſti myſterio Angelorum choros adeſſe, ſummis ima ſociari, et terrena cœleſtibus iungi. Falſum denique eſt, per miſſam tolli aut obſcurari fiduciam noſtram ad Chriſtum, tanquam ad mediatorem & propiciatorem noſtrum. Quandoquidem in Chriſti memoriam et laudē præcipue miſſa peragitur, ſicut ipſe iuſſit, in ſui memoriā fieri.

Alex. Papa in Epiſt. 1.

IIII.

Gregori. in Dialo. li. 4. cap. 58.

V.

Matth. 26.

Quod autem prolixa cauillatione reprobas, ſacerdotem in Miſſa mediatorem dici, facile diſſoluitur. Quia nemo dicit eum mediatorem per redemptionem, Id enim honoris ſoli Chriſto tribuitur, De quo ait Apoſtolus. Vnus mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus. Neque tamen impium eſt, dici ſacerdotem in miſſa mediatorem inter Deum & homines, per interceſſionem & ſacerdotale officium & miniſterium. Stat enim in altari loco Chriſti, qui principalis eſt ſacerdos & autor ſacrificij, quod Chriſti uerbis à ſacerdote conficitur, ut ait Ambroſius. Nam & Paulus ad Corinthios ait. Omnia aūt ex Deo, qui nos recōciliauit ſibi per Chriſtū, et dedit nobis miniſteriū recōciliatiōis.

Quō ſacerdos mediator dicitur.

1. Timot. 2.

Ambro. de initiandis myſt. ca. 9.

2. Cor. 5.

Eſt itaque ſacerdos in miſſa mediator, non per redemptionem, ut Chriſtus, ſed per orationem et ſacrificādi miniſterium

Sacerdotis eſt, Deū orare ꝓ popu.

rium, dũ pro populo Deum orat, & reconciliationis hoſtiam in Chriſti memoriam Deo patri offert. Quemadmodum utriuſq; Teſtamenti ſcriptura docet. Scriptum eſt enĩ in Leuitico. Si populus peccauerit, offeret pro peccato ſuo uitulum, et rogante pro eis ſacerdote, propicius erit eis Dominus. Vitulus autem ſicut & agnus, Chriſti typum gerebat, Quemadmodum Eſychius & Cyrillus declarant. Sic & Aaron, iuſſu Moyſi, ſæuiente in populo per incendium ira Dei, obtulit Thymiama, & ſtans inter mortuos ac uiuẽtes, pro populo deprecatus eſt, et plaga ceſſauit. Sic et Moyſes ipſe ſequeſter & medius fuit inter Deum & populum in monte. Sic & Paulus ait. Deus poſuit in nobis uerbum reconciliationis. Pro Chriſto ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortãte per nos, obſecramus pro Chriſto, reconciliamini Deo. Eſt itaq; iuxta ſcripturas officium & miniſterium Sacerdotis orare pro populo, & offerre pro peccatis eorum.

Leuit. 4. Num. 16. Deut. 5. 2. Cor. 5.

Quanquam uero mediator dici queat ſacerdos pio ſenſu, rariſſime tamen ita dicitur. Frequentius autem miniſter altaris dicitur, iuxta illud Apoſtoli. Qui altari deſeruiunt, cum altari participant. Vos autem noui Chriſtiani altaria diruitis, ſacrificium blaſphematis, & ſacerdotium abnegatis, Cum nullam prorſus habeatis ſcripturam, quę tãtas impietates permittat, ſuadeat aut excuſet.

1. Cor. 9.

Quod autem tam friuole negas, uerbum Pauli ad Hebręos quinto de ſacerdotio noſtro intelligi poſſe, facis non minus procaciter & impudẽter ibi quàm facis ubiq; ferme, dũ noſtra impugnas & blaſphemas myſteria. Certe Chryſoſtomus & Theophylactus affirmant, Paulum ibi proponere quædam noſtro & Iudęorum ſacerdotio communia. Qualia ſunt, pro hominibus conſtitui in his quæ ſunt ad Deum

Friuola expoſitio Pauli Heb. 5.

Deum, & offerre dona & ſacrificia pro peccatis. Neque negare potes, ea uerba à Paulo non ad incredulos Iudęos, ſed ad fratres ex Hebræis in Chriſtum credentes ſcripta eſſe. Qua igitur fronte negas ea pertinere ad Chriſtianorũ ſacerdotium? Neque dicit ibi, ſolus ſummus Pontifex, ut tu falſo addis, ſed ait generatim omnis Pontifex. Nos igitur deprauationes tuas miſſas facimus, & Eccleſiæ (quæ baſis eſt & columna ueritatis) ſecure credimus, quę ſacerdotium hoc noſtrum ſemper habuit & approbauit, ex Chriſti & Apoſtolorum eius inſtitutione.

Quamuis uero aliquot ſcripturæ locos de miniſtris Eccleſiæ ex Paulo & ex actis Apoſtolorum loquaciter adducis, nullus tamen illorum negat aut prohibet ſacerdotium noſtrum aut ſacerdotalem in Eccleſia ordinem & dignitatem (ſicut uos Apoſtatæ impie facitis) Quin potius atteſtantur & confirmant. Nam & Apoſtoli & Doctores atque paſtores et presbyteri erant ſacerdotes, ac Deo ſacrificabãt. E quibus nominatim presbyteros duplici honore dignos cenſet Apoſtolus, ſi bene præſint. Loci ſcripturę pro ſacerdotio noſtro. 1. Tim. 5.

Presbyteros autem, quos non ſolum Germania, ſed uniuerſa per orbem Eccleſia ſemper pro ſacerdotibus habuit, tu nequiter & doloſe in uulgari lingua, ut populum decipias, non ſacerdotes, ſed ſeniores Teuthonice interpretaris, tanquam non ab ordine & officio, ſed ab ætate Presbyteri dicantur. Quaſi uero Timotheus, cuius adoleſcẽtiam prohibebat contemni Paulus, Presbyter dici non potuerit. Cũ tamen conſtet Paulum ipſum impoſuiſſe ei manus presbyterij, hoc eſt ordinaſſe eum in presbyterum. Presbyteri. 1. Tim. 4.

Vere igitur et tu ex illis unus es, qui ſpeciem quidem pietatis habent, uirtutem autem eius abnegant, ſemper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam ueritatis peruenientes, Qui Hęreticorũ malicia. 2. Tim. 3.

reſiſtunt

reſiſtunt ueritati,homines corrupti mente, & reprobi circa fidem. Opto autem,ut attendas ad illud,quod mox ſubiũgit Apoſtolus, Sed ultra nõ proficient. Si enim contra Eccleſiam finaliter proficere aut pręualere non potuerunt Ariani, qui permultos habuere doctiſſimos & eloquentiſſimos ſectæ ſuæ propugnatores Epiſcopos & presbyteros, atq; etiam armatos et prępotentes Imperatores Conſtantium & Valentem,Regeſq; non paucos bellicoſarum gentium ex Gothis & Vandalis: Quomodo pręſumitis uos excucullati Monachi contra Eccleſiam pręualere, cum ſtent pro ea contra uos omnes per orbem Epiſcopi & presbyteri Catholici, unà cum Chriſtianiſſimis Principibus uniuerſis,qui unanimiter & ſacerdotium & ſacrificium miſſę agnoſcunt? Nec immerito, Nam utrumq; agnouerunt omnes retro Epiſcopi Regeſq; et Principes,per tot ſęcula,continua uſq; ad Apoſtolos ſerie, quicũq; pro Chriſtianis uſq; aut unquam habiti fuerunt. Quare uos non pro ueris Chriſtianis, ſed pro perfidis Mamaluchis (ut uulgo uocantur abnegatores fidei Chriſtianæ) habendi eſtis,quam diu miſſam & ſacerdotium abnegatis. Nam & Chriſtum ipſum reuera ſimul abnegatis, qui Miſſæ præcipuus eſt ſacerdos & ſacrificium,ut dictum eſt.

Excucullatorũ uana fides.

DE SACRIFICIO *Miſſæ. Cap. II.*

IN altero ſermone tuo exagitas, Muſcule,pietatem Eccleſiæ, qua in celebratione miſſarum utitur. Quoniam uero nihil affers noui,ſed Lutheri & Zuinglij blaſphamias repetis & inculcas populo, ad quas iam pridem reſpon-

ſum

ſum eſt à Roffenſi, à Clichtoueo, ab Eckio, à Saſgero, à
Vehe et id genus alijs doctiſſimis Theologis, atq; etiã à par-
uitate mea in plærisq; elucubrationibus, partim Latine par-
tim Teuthonice editis: Non opus eſt prolixa hic reſponſio-
ne, Quandoquidem præcipuum omnium cauillationum
ueſtrarum contra Miſſam fundamentũ (quod nihil recipi-
endũ ſit niſi Biblicis ſcripturis expreſſum) iã ſupra radici-
tus eſt ſubuerſum. Quare q; potero breuiſſime reſpõdebo.

Primum igitur reprehendis Canonẽ ſacrũ, propter hęc
uerba; Hæc dona, hæc munera, hæc ſancta ſacrificia illiba- Verba Ca-
ta, tum quod in plurali ſtant numero, tum quod uane uidẽ- nonis miſſę
tur multiplicata. Ideo in margine libri addis, Vide uanitatẽ
uerborum. Reſpondeo. Non ſunt hæc uerba uanitatis, ſed
ueritatis ex Euãgelio & ex Paulo deſumpta. Ait enim ipſe
Dominus. Si offers munus tuum ad altare, Et Paulus: Vt Math. 5.
offerat dona & ſacrificia pro peccatis. Nec uane multipli- Heb. 5.
cantur, ſed deuotionem excitant, & myſterium hoc ineffa-
bile eſſe deſignant, quod nullis uerbis ſatis digne aut plene
explicari queat.

Dicuntur autem pluraliter, quia duo ſunt, & ab inuicẽ
diſtincta, Ante conſecrationem quidem duæ ſubſtantiæ,
panis & uinum: poſt conſecrationem duæ ſpecies, panis et
uini, ſub quibus continentur corpus & ſanguis Chriſti, In
quæ panis & uinum ſubſtantialiter conuertuntur. Habes
nunc? Si plura deſyderas, lege Innocẽtij Tertij libros de ſa- Innocẽtius
cro altaris myſterio, Et autorem Rationalis Diuinorum, lib. 3. cap. 5.
atq; Abbatem Tuitienſem. Mihi certe dignus non uideris, Rationale
ut de his myſterijs prolixe tibi reſpondeatur, qui omnia de- lib. 4.
rides, ſugillas, inuertis & blaſphęmas, uelut infidelis canis, Ruptus de
& porcus immundus. Ait enim Dominus. Nolite ſanctũ diuinis offi.
dare canibus &cæ. lib. 2. cap. 6 Math. 7.

Secundo, Inuertis nequiter & uerba & ſenſum ſcripturę de Melchiſedech, contra ſanctorum etiam antiquiſſimorum Patrum expoſitionem. Ambroſius enim inde probat noſtra Sacramenta Iudæorum Sacramentis & antiquiora et prętantiora eſſe, quia Melchiſedech, qui typum Chriſti geſſit, ante Moyſen et ante manna panem & uinum obtulit Deo pro Abraham. Et Auguſtinus allegat Cyprianũ, qui affirmat hoc idem. Et ipſe Aug. ſuper Pſalmum CIX. id ipſum inſinuat. Quod ait fideles quidẽ noſſe, Catechuminos uero nõdum noſſe. Quare autem ſic dicit? Quia Catechuminis nõ licebat intereſſe ſacrificio, ſicut fidelibus licuit, qui cum ſacrificante cõmunicabant ſacerdote. Quid uero dices ad hæc Lutheri (quem uirum Dei uocas) uerba ſuper eundem Pſalmum: Quid eſt quod Melchiſedech panem et uinum obtulit pro Abraham? Ibi expreſſit (inquit) ſacerdotium Chriſti in hoc tempore uſq; ad nouiſſimũ diem, quod abſconditum Sacramentum altaris ſacri corporis & pręcioſi ſanguinis ſui offert in Eccleſia. Quid ad hæc dices Muſcule? quid inſuper dicere poteris ad ea quę noſtri uobis plurima de hoc obiecerunt in diſputationibus Badẽſi & Bernenſi? Quæ pręterea produxerũt doctiſſimi Theologi, Roffenſis, Clichtoueus, Eckius, Pighius &c.

Ambro. de initiandis myſt. ca. 8. *Cypria. ad Concilium* *Augu. de doc. Chriſt. lib. 4. ca. 21.* *Verba Lutheri de ſacrificio Melchiſedech.*

Friuolum ſane eſt, quod de Benedictione obtẽdis. Quandoquidem & Rex Salomon, qui ſacerdos non erat, omni Eccleſię Iſraël publice benedixiſſe legitur, & de hoc eum nemo reprehẽdit. Saul uero rex, quod holocauſtum per ſeſe, non per ſacerdotem obtulerat Domino, duriter à Samuele reprehenſus eſt. Similiter & Ozias rex, non ſolum reprehenſus fuit à ſacerdotibus, ſed & Lepra percuſſus à Deo, quod Thymiama offerre preſumpſerat. Longe igitur clarius certiuſq; ac magis proprie typum geſſit Chriſti Melchiſedech.

Benedictio & oblatio. *3. Reg. 8.* *1. Reg. 13.* *2. Paral. 26.*

ſedech, qui rex erat et ſacerdos, offerendo panem & uinum in ſacrificiũ Deo pro Abraham ꝙ benedicẽdo Abraham.

Neq; potuiſtis uos hactenus oſtendere nobis, quomodo Chriſtus fuerit ac in æternum ſit ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, qui panem & uinum obtulit, quia erat (ut ait textus) ſacerdos altiſſimi, niſi dicatis nobiſcũ, Chriſtum in cœna ultima et obtuliſſe ſimiliter, & ſacrificium pariter et ſacerdotium noſtrum inſtituiſſe, quãdo dixit Apoſtolis ſuis, Hoc facite in meam commemorationem. Quid igitur contendis uane contra nos, qui non aliud docemus & tenemus, quã docuerunt ac tenuerunt omnes retro Doctores Eccleſiæ, quicunq; Chriſtiani fuerũt? E quibus duo præcipue uobis merito ſatisfacerẽt, ſi excæcati odio et Philautia non eſſetis, Cyprianus & Auguſtinus, quos Lutherus & tu Papę et omnibus Papiſtis (ut dicitis) longiſſime prǫfertis. Quare igitur uobis ipſis potius quàm illis hac de re creditis? Num ignoratis illud Salomonis, Ne ſis ſapiens apud temetipſum? Non uideo equidem aliam cauſam, niſi quod putatis, uos nulla alia re magis nocere poſſe Papæ & omni clero, niſi tollendo Miſſam ab Eccleſia.

Chriſti ſacerdotiũ ſecundũ ord. Melch. Gene. 14.

Cauſa præcipua impugnationis Miſſæ.

Sed audi, quęſo, ſancta & ſimplicia uerba Bonauenturę Doctoris deuotiſſimi & charitate ſeraphici, de hoc Sacramento. Quid (inquit) dubitationis de hoc Sacramento remanet, quod à Chriſto tam expreſſe traditum, ab Apoſtolis prędicatum, à ſanctis patribus orthodoxis tot Centenarijs annorum frequentatum, tantiſq; Ceremonijs & miraculis, quaſi teſtimonijs palpabilibus confirmatũ uides. Tolle hoc Sacramentum ab Eccleſia, & quid erit in mũdo niſi error & infidelitas? & populus Chriſtianus quaſi grex porcorum diſperſus, & Idolatriæ deditus, ſicut expreſſe patet in cæteris infidelibus. Sed per hoc ſtat Eccleſia, roboratur

Bonauētura de pręparatione ad Miſſam.

fides, uiget Chriſtiana religio & Diuinus cultus. Vnde inquit Chriſtus, Ecce ego uobiſcum ſum uſq; ad conſummationem ſeculi, ſcilicet in hoc precioſo Sacramento. Hec ille ſimpliciter, abſq; ullo in uos odio, qui CCC. pene annis ante ueſtras in Domino mortuus eſt inſanias.

Non panis & uinū, ſed Chriſtꝰ mactatur myſterialiter.

Vane autem obijcis nobis, panem & uinum non eſſe ſacrificiū quo remittãtur peccata & redimantur anime. Nos enim hoc nuſquã diximus aut ſcripſimus. Tuis igitur potius obijce & tibi ipſi, quia negatis panis et uini ſubſtantias in corpus & ſanguinem Chriſti (quod nos cum tota Eccleſia firmiter credentes dicimus) conuerti. Nos uirtutē Miſſæ, non pani & uino, quæ tranſeunt & ſubſtantialiter mutantur, ſed corpori et ſanguini Chriſti, in Cruce oblatis corporaliter, & in altari myſterialiter, tribuimus. Quemadmodum deuotiſſime dixit autor proſæ de beata uirgine, Aue preclara. Agnum regnantem cœlo æternaliter, reuocamus ad aram mactandum myſterialiter. Vaniſſimum eſt igitur commentū hic tuum de Agape, et ijs quæ à populo ad altare offeruntur. Nos enim illis nequaquam tantum uirtutis tribuimus, quantum corpori & ſanguini Chriſti, que myſtice in memoriã paſſionis & mortis eius offerimus. Et credimus firmiter, ea ueraciter & eſſentialiter in propria ſubſtantia ſua adeſſe in altari, ſicut in cruce fuerunt, licet alius ſit in altari quàm in cruce offerendi modus.

Sacrificiū laudis.

Quæ deinde aſſeris de ſacrificio laudis etſi non ſunt per totum impia aut erronea, tibi tamen apud Lutheranos & Zuinglianos tuos dedecori ſunt, quia cõtraria ſunt ijs, que Smalcaldi e publice determinaſtis. Ibi enim reprehendiſtis eorum quoq; ſententiam, qui dicebant opus miſſe bonum eſſe, non ut ſacrificium et oblationem, ſed tanquam memoriam Chriſti, et gratiarum actionem (quam tu hic Euchariſtiam.

riſtiam uocas) loco Eccleſiæ. Et dixiſtis hoc humanæ ſapientiæ commentum eſſe, quo plurimi in omnibus Nationibus ſeducantur. Concluſiſtis itaq; ibidē, Duas eſſe de Miſſa opiniones impias, unam quod miſſa ſit opus alijs meritorium, ſicut Iudęi atq; Pagani ſua exiſtimauerunt ſacrificia. Alterā, quod Miſſa ſit gratiarū actio, qua honoretur Deus ex opere operato. Quare noluiſtis ullam admittere differentiam inter ſacerdotis & laicorum cōmunionem. An tu horum oblitus es Muſcule? An forte ab illa deſciuiſti interim ſententia? At uideo te nihilo meliorem interea factum.

Quod uero Chryſoſtomū et Auguſtinū adducis, quod et ipſi dixerunt ſacrificium laudis, facile quidem admitto, ſed non in eo ſenſu, quem tu prætendis. Tu enim ita dicis ſacrificium laudis & gratiarum actionis, ut ſacrificiū et oblationem corporis & ſanguinis Chriſti eſſe neges, quod illi nequaquam fecerunt, ſed contrarium ubiq; affirmauerūt. Hæc enim ſunt uerba Chryſoſtomi, ſuper Pauli ad Hebręos Epiſtolam. Homilia XVII.

Nonne per ſingulos Dies offerimus? Offerimus quidem, ſed ad recordationem facientes mortis eius. Et una eſt hæc hoſtia nō multæ. Quō una eſt et nō multæ? Et quia ſemel oblata eſt illa, oblata eſt in ſancta ſanctorū. Hoc aūt ſacrificiū exēplar eſt illi⁹, Idipſum ſemper offerimus, nec nūc quidem alium agnum, craſtina aliū, ſed ſemper idipſum. Proinde unum eſt hoc ſacrificium, Alioquin hac ratione, quoniam in multis locis offertur, multi Chriſti ſunt. Nequaquam, ſed unus ubiq; eſt Chriſtus, et hic plenus exiſtens & illic plenus, Vnum corpus. Sicut enim qui ubiq; offertur, unum corpus eſt & non multa corpora; Ita etiam et unum ſacrificium. Idem in alia Homilia ſic ait. Chryſoſt. de ſacrificio Miſſæ.

Et nunc (inquit) ille prēſto eſt Chriſtus, qui illam orna-

Homil. de proditione Iudæ.

uit menſam, Ipſe iſtam quoq; conſecrat. Non enim homo eſt, qui propoſita de conſecratione menſæ Domini corpus Chriſti facit et ſanguinem, ſed ille qui crucifixus eſt pro nobis Chriſtus. Sacerdotis ore uerba proferuntur, & Dei uirtute conſecrãtur et gratia. Hoc eſt (ait) corpus meum. Hoc uerbo propoſita conſecrantur. Et ſicut illa uox, quæ dicit: Creſcite & multiplicamini, et replete terram, Semel quidẽ dicta eſt, ſed omni tempore ſentit effectum ad generationẽ operante materia, Ita et uox illa, ſemel quidem dicta eſt, ſed per omnes menſas Eccleſiæ, uſq; ad hodiernũ diem, et uſq; ad eius aduentum, præſtat ſacrificio firmitatem.

Chryſo. de dignitate ſacer. li. 3. c. 4.

Sed & hæc ſunt Chryſoſtomi uerba. O miraculum, O Dei in nos beneuolentia, Qui ſurſum ſedet ad dexterã patris, ſacrificij tamen tempore, hominum manibus continetur, traditurq; lambere cupientibus eum, et cum ueneratione complecti. Ecce quõ ubiq; iſte eloquentiſſimus pater et Patriarcha quondam Conſtantinopolitanus ſacrificiũ & oblationem refert præcipue, non ad uerba laudis & gratiarum actionis, ſed ad corpus & ſanguinem Chriſti. Quemadmodum et Cyprianus Carthaginenſis et Alexander Romanus, eloquentiſſimi Martyres et Pontifices, atq; uniuerſa per orbem Eccleſia, ante eum fecerant. Nolim tamen negare Laudis quoq; & gratiarũ actionis ſacrificiũ & in ſcripturis & in patrib. perſæpe inueniri, ut dictũ eſt ſupra, ubi de generali Chriſtianorum ſacerdotio agebamus. Non ſumus ita procaces aut peruicaces ſicut uos, qui uni alicui uocabuli ſignificationi pertinaciter inhærentes, aliam non admittitis, quantumuis etiam notam & in tota Eccleſia uſitatam, ſed impudenter negatis, ac tollendam eſſe cenſetis.

Cum igitur Auguſtinum in plæriſq; locis de ſacrificio laudis et gratiarum actionis teſtificantẽ adducis, nihil cõ

tra nos & Miſſæ ſacrificium efficis, Laudis enim ſacrificium nequaquam negamus, neq; illud Miſſæ repugnat, ſed in omni miſſa ſimul cum ſacrificio & oblatione corporis et ſanguinis Chriſti peragitur. Etenim uerba mea, quæ inter alia multa, aduerſus Lutheri Captiuitatem Babylonicam ante annos XXII. ſcripſi, ſic habēt. Nos cuncta bona noſtra Deo, à quo recepimus, rectè offerimus. Tu ſolam Miſſam offerri Deo prohibes. Quū reuera nullum ſit aut unq̄ fuerit in terris apud mortales aut opus ſanctius, aut ſacrificiū ſublimius, aut myſterium ſacratius, aut hoſtia purior, aut oblatio acceptabilior, In qua caſta exhibemus corpora noſtra, corda contrita & humiliata. Laudis item ſacrificia, in hymnis & canticis, fidem in Epiſtola & Euangelio, ſpiritum cōtribulatum in confeſſione pręuia, orationes in collectis & alijs precibus, mentis deuotionem in actione Canonis, Panem & uinum in Sacramento ante cōſecrationem, Carnem & ſanguinem Ieſu Chriſti in ſacrificio et immolatione myſtica poſt conſecrationem, pacem et unitatem, in communicationis myſterio. Deniq; gratiarum actionē tū in præfatione, tum in miſſæ complemento, Atq; hæc omnia in laudem Dei, non in noſtrā referimus. Hæc ibi. Quæ certe & ſcripturis et patribus longe magis cōſentanea ſunt quam ſunt friuolę negationes & impię in Miſſam blaſphemiæ ueſtræ. Omne itaque genus ſacrificij in Miſſa reperitur. Non immerito igitur pro ſanctiſſimo ac perfectiſſimo ſacrificio habetur.

Verba Cochlæi cōtra Capt. Babylo. Luth.

Quoniam uero exiſtimas Auguſtinum tuæ conſentire ſententię, ut hunc tibi errorem eximam, et falſam gloriationem excutiam, Ex duobus dūtaxat pręclaris ac magnis uoluminibus eius aliquot recitabo locos, qui nō tuam, ſed noſtram ac totius Eccleſiæ ſenten tiam comprobant. Magnū

ſane

ſane opus eius eſt Expoſitio pſalmorũ, è quo breuitatis gratia ea dũtaxat referam, quę ſuper titulũ Pſalmi XXXIII. ad populum locupletiſſime diſſeruit, non tamen omnia, ne dimidiam quidem eorum partẽ, quia breuis eſſe cupio. Etenim titulus Pſalmi ſic habet. Pſalmus Dauid, cum mutauit uultum ſuum coram Abimelech, et dimiſit eũ & abijt. Hunc titulum Augu. doctiſſime exponit de hoc ſacrificio Eccleſiæ, In quo Dauid noſter, Chriſtus Ieſus, qui uere manu fortis interpretatur, uultum ſuum mutauit coram Abimelech, hoc eſt, coram populo Iudaico. Abimelech enim interpretatur, patris mei regnum. Et is in libro primo Regum dictus eſt Achis, quod interpretatur, Quomodo eſt. utrumq; nomen refert ad Iudęos, qui erãt de regno Dauid, qui Chriſti ſecundum carnẽ pater in Euangelio dictus eſt, Et per ignorantiam et incredulitatem interrogabant, Quõ eſt, quando dicebat eis Ieſus, Caro mea uere eſt cibus &c.

Titulus Pſalmi. 33.

1. Reg. 21.

Luc. 1. Ioh. 6.

Verba Auguſt. de ſacrificio.

Ait igitur. Erat autem (ut noſtis) ſacrificium Iudæorũ antea ſecundum ordinem Aaron, in uictimis pecorum, & hoc in myſterio. Nondum enim erat ſacrificium corporis & ſanguinis Domini, quod fideles norunt & qui Euangelium legerunt. Quod ſacrificium nunc diffuſum eſt toto orbe terrarum. Proponite ergo uobis ante oculos Duo ſacrificia: Illud ſecundum ordinem Aaron, et hoc ſecundum ordinem Melchiſedech. Scriptum eſt enim, Iurauit Dominus & non pœnitebit eum, Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. De quo dicitur, Tu es ſacerdos in æternum ſecundũ ordinẽ Melchiſedech? De Domino noſtro Ieſu Chriſto. Quis erat Melchiſedech? Rex Salem. Salem ciuitas fuit antea, quæ poſtea (ſicut Docti prodiderunt) Hieruſalem dicta eſt. Ergo antequam ibi regnarẽt Iudæi, ibi erat ille ſacerdos Melchiſedech. Qui ſcri-

Pſal. 109.

bitur in Geneſi, Sacerdos Dei excelſi, Et tantus erat Melch. à quo benediceretur Abraham. Protulit panem et uinum, & benedixit Abrahã, & dedit ei decimas Abraham. Videte, quid protulit ei quem benedixit. Et dictũ eſt ei poſtea, Tu es ſacerdos in æter. ſe. ord. Melchiſedech. Dauid hoc in ſpiritu dixit longe poſt Abrahã. Temporibus autem Abrahę fuit Melchiſedech, De quo alio dicit, Tu es ſacerdos in ęter. ſe. or. Melchiſedech. Niſi de illo, cuius noſtis ſacrificiũ? Sublatum eſt enim ſacrificium Aaron, & cœpit eſſe ſacrificium ſe. ord. Melch. Ergo mutauit, neſcio quis, uultum ſuum. Quis eſt iſte neſcio quis nõ ſit, & ſcio quis. Notus eſt enim. Dominus noſter Ieſus Chriſtus, In corpore & ſanguine ſuo uoluit eſſe ſalutem noſtram. Vnde autem commendauit corpus & ſanguinem ſuum? De humilitate ſua. Niſi enim eſſet humilis, nec mãducaretur nec biberetur. Et poſt pauca. Sed ſemetipſum (inquit) exinaniuit, ut mãducaret panem angelorũ homo, formã ſerui accipiẽs, & habitu inuentus ut homo. Humiliauit ſe, factus obediens uſq; ad mortẽ, mortem autem crucis. Vt iam de cruce commendaretur nobis caro & ſanguis Domini, Nouum ſacrificiũ. Quia mutauit uultum ſuum coram Abimelech, id eſt, coram regno patris. Regnũ enim patris, regnũ erat Iudęorũ. Quõ regnũ patris? Regnũ Dauid, regnũ Abrahæ. Nã regnum Dei patris, magis Eccleſia quam regnũ Iudæorum. Sed ſecundum carnem regnum patris populus Iſrael. Demonſtratur namq; ſecundum carnẽ patrẽ Domini eſſe Dauid; Secundum Diuinitatem autem Chriſtus non filius, ſed Dominus Dauid. Iudęi uero Chriſtum ſecundum carnem norunt, ſecundum Diuinitatem non norunt. Et rurſus. Mutauit ergo uultum ſuum coram Abimelech. Et dimiſit eum & abijt. Quem dimiſit? Ipſum populum Iudęorum

Gen. 14.

Tu es ſacerdos in æ. ſe. ord. Mel.

Nouũ ſacrificiũ de cruce commendatum.

Math. 22.

Quõ Chriſtus mutauit uultum ſuum.

rum. Dimiſit & abijt. Quæris modo Chriſtum apud Iudęos & nõ inuenis. Vnde dimiſit & abijt? Quia mutauit uultũ ſuũ, Habẽtes enim illi ſacrificiũ ſecundũ ordinẽ Aaron, non tenuerunt ſacrificium ſecundum ordinem Melchiſedech, & amiſerunt Chriſtum. Et cœperũt eum habere Gẽtes, quo non miſerat ante pręcones. Reliqua huius Tituli myſteria, quę prolixe declarat Aug. breuitatis gratia omitto, quantumuis ſint pulchra & lectu digna. Hęc autem recito, ut tu Muſcule tuum agnoſcas errorẽ de ſacrificio Melchiſedech in pane & uino, quod impudenter negaſti.

Alterum Auguſtini opus, non minus illo pręclarũ, ſunt XXII. libri de Ciuitate Dei, omni eruditionis genere referti, In quorum Decimo multa de ſacrificijs docet, De eo autem, quod uos noui Chriſtiani negatis, ita diſſerit. Tota (inquit) redempta ciuitas, hoc eſt, congregatio ſocietaſq; ſanctorum uniuerſale ſacrificium offertur Deo per ſacerdotẽ magnum, Qui etiã ſeipſum obtulit in paſſione pro nobis, ut tanti capitis corpus eſſemus ſecundũ formã ſerui. Hãc enim obtulit, in hac oblatus eſt, quia ſecundum hanc mediator eſt, in hac ſacerdos, in hac ſacrificium eſt. Et poſt pauca. Hoc eſt (inquit) ſacrificium Chriſtianorum. Multi unũ corpus ſumus in Chriſto. Quod etiam Sacramento altaris fidelibus noto frequentat Eccleſia, ubi ei demonſtratur, quod in ea oblatione quam offert, ipſa offeratur. Item in alio capitulo, Vnde uerus (inquit) ille mediator, in quantum formã ſerui accipiens, mediator effectus eſt Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, Cum in forma Dei ſacrificium cum patre ſumat, cum quo & unus eſt Deus: tamen in forma ſerui ſacrificium maluit eſſe, quàm ſumere. Ne uel hac occaſione quiſquam exiſtimaret cuilibet ſacrificandum eſſę creaturæ. Per hoc & ſacerdos eſt, ipſe offerẽs, ipſe &.

Aug. li. 10. cap. 6.

Sacrificiũ altaris ipſe Chriſtus.

Ibidẽ ca. 20

ipſe & oblatio, Cuius rei Sacramentum quotidianum eſſe uoluit Eccleſiæ ſacrificium, Cum ipſius corporis ipſe ſit caput, et ipſius capitis ipſa ſit corpus: tam ipſa per ipſum, quã ipſe per ipſam ſuetus offerri. Huius ueri ſacrificij multiplicia uariaq; ſigna erant priſca ſacrificia ſanctorum. Cũ hoc unum per multa figuraretur, tanq̃ uerbis multis res una diceretur, ut ſine faſtidio multum commẽdaretur. Huic ſummo ueroq; ſacrificio cuncta ſacrificia falſa ceſſerunt. Hæc Augu. Ex quibus manifeſte conuincitur ueſtra impietas, quæ Chriſtum in ſacrificio altaris negat. Chriſtiani igitur non eſtis, quia Chriſtianorum ſummum uerum & perfectiſſimũ ſacrificiũ (ut Aug. aſſerit) Apoſtatice abnegatis.

Cæterum quod uerba Canonis, quæ poſt conſecrationem dicuntur, de ſacrificio & pane uitæ æternę irrides, & abſq; omni ſcriptura & ratione reprehendis, quid quęſo aliud eſt q̃ Apoſtatica quædam impietas & impudentia? Ea enim Canonis uerba non ſunt à nobis conficta, ſed ab Apoſtolis potius tradita. Nã et ab Ambroſio recitatur. Offerimus (inquit) tibi hanc immaculatam hoſtiam, rationabilẽ hoſtiam, incruẽtam hoſtiam, hunc panem ſanctum, & calicẽ uitæ æternę. Et petimus & precamur, ut hanc oblationem ſuſcipias in ſublimi altari tuo, per manus ãgelorum tuorũ, Sicut ſuſcipere dignatus es munera pueri tui iuſti Abel &c. Verba Canonis. Ambro. de ſacramẽ. li. 4 cap. 6.

Quod autem negas Chriſtum in ultima cœna ſacrificiũ corporis & ſanguinis ſui peregiſſe & agendum inſtituiſſe, tibi cum Luthero & omni nouorum hæreticorum fece cõmune eſt. Quid habetis autem contra hanc omnium patrũ ſententiam, niſi elumbe & friuolum illud falſitatis fundamentum, quod non reperitur in Euãgeliſtis nec in Paulo? Reſponde autem prius ad ea, quę ſupra contra illud obieci, Quia non ſunt omnia ſcripta, nec decuit omnia myſteria Falſum fundamentum

uulgo propalare. Nos tamen aperta habemus uerba & mãdatum Chriſti de hac inſtitutione, Hoc facite in meam cõmemorationem. Non enim inſuetum eſt, etiam in ſcripturis, facere pro offerre aut ſacrificare accipi, ut eſt facere hircum aut uitulum, facere holocauſtum aut ſacrificium, prę ſertim apud LXX. interpretes. Quod & Poëtarum autoritate confirmatur. Vt in illo Vergilij: Cum faciam uitula pro frugibus, ipſe uenito.

Miſſæ ſacrificium in cæna inſtitutum.

Audi ſaltem quid ſentiat de hac Chriſti oblatione et inſtitutione Rupertus Abbas Tuitienſis, quem uos propter libros de uictoria uerbi Dei ante nos in lucem produxiſtis.

Rupertus li. 2. cap. 10.

Pſal. 29.

Is igitur in libris de Diuinis officijs ſic ait, Aufer à cœtu Eccleſiæ quotidianas ſaluatoris noſtri huiuſmodi exequias, et uide quàm merito dicat ipſe Saluator, Quę utilitas in ſanguine meo? Refrigeſcente enim ea, quæ hoc modo nunc ubiq; calet, eius memoria, refrigeſcet uniuerſa charitas, muta erit fides, claudicabit ſpes, conticeſcet magnus ille clamor ſanguinis iuſti Abel, qui per traditum tanti ſacrificij ritum quotidie reparat uocem, quotidie laxat os bibẽtis, & uociferantis terræ, ſcilicet Eccleſiæ, maledictum coarguẽs Cain, et maturam indigne fuſi ſanguinis uindictam repoſcens. Calente ergo memoria tam celebri, charitas Chriſti concaleſcit, perſtat ſuper fundamentum ſuum ædificium fidei, ſpes quotidiana peccatorum remiſſione reuiuiſcit. Et in alio libro.

Lib. 5. c. 15.

Oblatio Chriſti in cœna.

Tunc, inquit, primum officio ſui functus eſt ſacerdotij, finem imponens ſacerdotio ueteri, & poſt eſum agni typici, ſeipſum (qui uerus eſt agnus) Deo patri ſuis offerens manibus, Ipſum nãq; corpus, quod occiſum eſt ab impijs, Ipſum eundem ſanguinem, qui in cruce fuſus eſt, ipſe tũc ſempiternus ſacerdos obtulit. Nunc itaq; uere de tẽplo Iudęorum

dæorum exiuit, & eorum ſacrificia dereliquit, ſeq; in ſacrificio panis & uini ita abſcondit, ut ab impijs omnino agnoſci non ualeat quid ibi ſit.

Et iterũ in alio libro. Dominus (inquit) noſter non tũc ſolum uel tunc primum immolatus eſt, quãdo à Iudæis in cruce ſuſpenſus eſt, ſed et pridie ꝙ pateretur, quando accipiens panem & calicem benedixit, & dedit diſcipulis ſuis, dicens; Hoc eſt corpus meum, Hic eſt calix ſanguinis mei. Suis manibus immolatus eſt, Suis ipſe manibus nobis, ut iugiter immoletur, agnus commendatus eſt. Item in Matthæum de gloria & honore filij hominis diſſerens (Quod ego opus difficulter obtinui ex Monaſterio S. Laurentij Leodienſi, dum Coloniæ in Ruſticorum tumultu exulans & illud & quædam alia opera eius euulgarem) ſic ait. Deniq; Dominus Ieſus Chriſtus, animalium rationalium paſtor bonus, extra caſtra, id eſt, extra ciuitatẽ paſſus, & omnes anteriores iuſtos ſi • celectos, & peccatorum pœnitentium primitias, ſcilicet latronem qui cum eo crucifixus fuit, tãquam uitulos & hircos ſuo ſanguine mundauit; Intus autem cum arietibus, id eſt, cũ Apoſtolis, nocte præcedenti, ipſe uerus aries, poſt cœnam Typicã paſchalis agni, Sacramentum corporis et ſanguinis ſui in holocauſtum obtulit. Quod optime notum eſt Chriſtianæ ſiue Catholicæ fidei, Hæc ibi.

Libro. 6. cap. 22.

In Euang. Matth. li. 11.

Memini me præterea apud eundem autorem legiſſe pulchram rationem ex ſcripturis, cur neceſſarium ſit, confiteri ac dicere, quod Chriſtus in ultima cœna ſeipſum obtulerit, Sed locus ille mihi nũc nuſꝙ occurrit, Etenim de agno paſchali præcepit lex, ut decimo die primi menſis tolleretur, & die XIIII. eiuſdem menſis immolaretur ad ueſperã. Iam ſi ueritas figuræ reſpondere debeat, oportet Chriſtũ,

Oblatio agni die XIIII menſis.

Exod. 12.

uerum agnum qui tollit peccata mundi, Decimo die alla-tum eſſe (quod factum eſt in die Dominica palmarũ, quã-do ſedens ſuper aſinam intrauit Hieroſolymam, ubi immo-landus erat) & myſtice immolatum poſtea die XIIII. ad ueſperam. Ea autem dies nõ fuit feria ſexta Paraſceue, quã-do in cruce ſacrificium peregit, quoniam illa fuit dies XV. menſis illius, ſed feria quinta, quando ad ueſperam in ulti-ma cœna myſtice ſeipſum obtulit.

Auguſtin. I. Reg. 21.

Quod & Auguſt. confirmat ſuper Pſalmũ XXXIII. exponens illud. Et ferebatur Dauid in manibus ſuis. Hoc uero fratres (inquit) quomodo poſſit fieri in homine quis intelligat? Quis enim portatur in manibus ſuis? Manibus aliorũ poteſt portari homo, manibus ſuis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipſo Dauid ſecundum literam, non inuenimus, In Chriſto autem inuenimus. Ferebatur enim Chriſtus in manibus ſuis, quando commendans ip-ſum corpus ſuum, ait, Hoc eſt corpus meum, ferebat enim illud corpus in manibus ſuis. Si de his adhuc plura exẽpla & antiquiora uidere cupis, remitto te ad bene prolixos li-bros Veterani tempore noſtro Militis Chriſti & fideles Ec-cleſiæ contra omnes ſectas propugnatoris, Doct. Conradi Vuimpinæ, qui exacte penſiculans uerba Chriſti, Hoc eſt corpus meum, quod pro uobis datur, ex ijs clare oſtendit, Chriſtum ibi obtuliſſe Deo patri, eo quod ait ibi, datur, nõ dabitur. Hoc (inquit) ſub ſpecie panis tum in manibus habitũ corpus, nulli potuit pro Apoſtolis, niſi deo patri da-re, quod aliud eſſe nequit ꝙ̃ ſacrificare et offerre. Si hęc pau-ca tibi nõ ſufficiunt, addit ibidẽ multo plura. Aliũ pręterea librum integrũ hac de re profunda eruditione ſcripſit in ſe-cunda parte ſuæ Anacephalæoſeos, nẽpe librũ quintũ, ad quẽ reſpõde, ſi potes, qm̃ hactenus nemo urm̃ illi reſpõdit.

Conſtanti. Vuimpina In Anace-phaleoſi; lib. 6. pro-poſi. 7.

Recte

Recte quidē dicis, Muſcule, quod iuſſerit Chriſtus nos facere, quod ipſe fecit, nō in cruce, ſed in cœna. Sed nimis ꝓphane de eo, quod Chriſtus in cœna fecit, loqueris, Quaſi abſq; conſecratione & oblatione panem & uinum ſimpliciter acceperit dederitq; diſcipulis ſuis. Hoc enim quilibet paterfamilias in prophana facere poſſet cœna. Vbi uero ſcriptum eſt, quod tu dicis, corpus & ſanguinem Chriſti cum pane & uino tradi; Certe Dominus non ait, Cum pane eſt corpus meū, Cum uino eſt ſanguis meus, ſicut dicitis nūc uos adulteratores uerbi Dei, Sed ait; Hoc eſt corpus meū. Quid hoc; utiq; nō panis (alioqui dixiſſet hic) ſed ea ſubſtātia, in quā panis ſubſtantialiter cōuerſus eſt. Vos aūt cōtra oēs patres et Eccleſię doctores negatis ſubſtātialē illā cōuerſionē, offenſi (credo) durę pronūciationis uocabulo Trāſſubſtātiationis (ut eſtis poetici Theologi pulcra uerba quęrētes) quo ātiqui patres uſi nō ſunt. Neq; tn̄ ſ. Thomę Aq natis inuētū eſt, ut nugat̃ Luther⁹, ſed āte illū publice receptū fuit in Gn̄ali cōcilio Lateranēſi, oīm celeberrimo. Neq; n. eſt alia uox, quę ſubſtātialē mutationē illā (ubi tātū ſubſtātię, nō accidētia mutātur) magis ꝓprie poſſet explicare.

Prophanæ locutiones.

Tranſſubſtantiatio.

Extra. De ſumma Trinitate & fide Catho.

Cæterū, quę de ſemel oblato garris, nimis trita ſunt, et iā olim ſexcēties ad uerū ſenſum explicata, Illud. n. ſemel nō de myſtica in altari, ſed de cruēta in cruce oblatiōe intelligi debet. Nimis craſſa eſt igit̃ ura per ęquocationē argumētatio, dū nullā facitis differētiā inter myſticā, quā Chriſt⁹ in cœna fecit, et cruētā, q̃ in cruce pegit, oblationē. Futilis eſt igit̃ calūnia ura, qn̄ dicitis nos in oblatiōe altaris, quę myſtica, nō cruēta eſt, rurſus crucifigere Chr̄m, Quēadmodū in ſcholis uexāt̃ pueri ęquiuoco Canis uocabulo, ut ſtella dicatur latrare eo ꝙ canis dicitur. Ambroſius enim & Chryſoſtomus aperte uocant incruētam hoſtiā, quę in altari eſt.

Semel oblatus.

Vbi

Vbi uero ſcriptum eſt, quod Chriſtus à nullo alio niſi à ſe ipſo poſſit offerri? Nonne dixit ipſe diſcipulis ſuis, Hoc facite in meam commemorationẽ? Scriptũ uero eſt in Propheta. Oblatus eſt, quia ipſe uoluit. Innocẽtius Papa Tertius triplicem breuiter ex ſcripturis cõmemorat Chriſti traditionẽ. Traditus eſt (inquit) à tribus, à Deo, à Iuda, à Iudæis. De prima traditione dicit Apoſtolus, Proprio filio ſuo nõ pepercit Deus, ſed pro nobis omnibus tradidit illũ. De ſecunda ſcribitur in Matthæo, Quærebat Iudas opportunitatem, ut eum traderet. De tertia legitur in Iohanne. Gens tua & pontifices tui tradiderunt te mihi. Prima fuit ex gratia, ſecũda ex auaricia, tertia ex inuidia. Sciebat enim Pilatus, quod ex inuidia tradidiſſent eum. Si hæc tibi non ſatisfaciunt, dixi tibi iam ſupra ex Auguſtino, quod tã Eccleſia per Chriſtũ, ꝙ Chriſtus ꝑ Eccleſiã ſuetus eſt offerri.

Eſai. 55. Innocẽ. li. 5 ca. 5. de myſte. alta. Ro. 8. Matth. 26. Iohan. 18. Aug. de ciuitate Dei li. 10. ca. 20.

Similiter futile eſt argumentum tuũ, quando dicis, fieri non poſſe, ut oblatum melius ſit offerente. At contrarium fieret, ſi à ſacerdote offerretur in miſſa Chriſtus. Vbi uero ſcriptum eſt, quod non poſſit oblatum melius eſſe offerente? Quanto, putas, melior erat Abraham, quam innocentiſſimus Iſaac, quãdo iuſſit eum Deus ab eo in holocauſtũ offerri? Nec melior erat filio ſuo primogenito, impius Parricida, rex Moab, quem obtulit holocauſtum ſuper murũ in obſidione. Nec meliores erant filijs ſuis ij patres, qui filios & filias ſuas immolauerũt dæmonijs, quia effundebant ſanguinem innocentẽ, ut ait Pſalmiſta. Nec meliores erãt parentes Samuelis prophetæ, & parentes pueri Ieſu, quando offerebant eos in templo ut ſiſterẽt eos Domino. Friuolę ſunt igitur huiuſmodi abſq; omni ſcriptura nugacitates, per quas rem tantam abolere impudenter præſumitis. Nec minus nugax eſt argumentum hoc tuũ. Vbi remiſſio peccatorum

Gene. 22. 4 Reg. 3. Pſal. 105. 1. Reg. 1. Luc. 2.

catorũ facta eſt, ibi opus non eſt oblatione pro peccatis. At nugax ar-
remiſſio peccatorum per unicam Chriſti oblationẽ ſic fa- gumentum
cta eſt, ut alia propiciatione opus non ſit, quia nulla eſt am
plius ira aut indignatio Dei poſt illam oblationem, Igitur
fruſtra fit oblatio quotidiana per miſſas, Ad hoc uero argu
mentum (nam & à complicibus ſectarum Zuinglij et Lu
theri non ſemel obiectum eſt, ne de hac glorieris inuentio-
ne) argute ac erudite reſpondet Doctor Ambroſius Pelar- Ambroſi9
gus in ſuo Hieroprepio, Ego hic breuiter reſpõderim cum Pelargus.
Apoſtolo. Vos aberrantes à fide et in uaniloquium conuer 1. Timo. 1.
ſos nõ intelligere, neq; quid loquimini neq; de quibus affir
matis, Si enim nulla eſt ãplius ira aut indignatio Dei, qua-
re dicimus toties cũ Pſalmiſta, Domine ne in furore tuo ar Pſal. 6. et 37
guas me, neq; in ira tua corripias me? Nunquid falſo dici-
mus Deo, Qui pro peccatis noſtris iuſte iraſceris? Si obij-
cias illud Iohãnis de Chriſto, Quia ipſe eſt propiciatio pro 1. Iohan. 2.
peccatis noſtris. Ego quod reliquũ eſt ſuperaddam. Mox
enim ſequitur, Non pro noſtris aũt tantũ, ſed etiã pro toti-
us mundi. Quid ergo? Nunquid infidelibus non eſt iratus
Dominus? At contrarium aſſerit idem Iohannes, dicens, Iohan. 3.
Qui incredulus eſt filio, ira Dei manet ſuper eũ. Sed neq;
fidelibus cunctis ſemper placatus, & nunq̃ iratus eſt Do-
minus. Certe fidelis & iuſtus erat Iob, & tamen recte dice- Iob. 9.
bat deo. Verebar omnia opera mea, ſciẽs, quod nõ parceres
delinquenti. Corinthius ille peccator, quem Satanæ trade- 1. Corin. 5.
bat Apoſtolus in interitum carnis, propter peccatum, inter
fideles erat. Quod ſi peccato eius non iraſcebatur Domi-
nus, quare tradidit eũ Paulus Satanæ? Si iam omnes Deo
reconciliati ſumus, quomodo ait Paulus ad Corint. Deus
dedit nobis miniſterium recõciliationis. Obſecramus pro 2. Cor. 5.
Chriſto, reconciliamini Deo.

Falſa ſecuritas. Maligniſſime itaq; nugamini, & falſam prædicatis populo de peccatis ſecuritatem. Quaſi nullum eis noceat peccatum, niſi ſola incredulitas, ſicut in Babylone ſua docuit Lutherus. Eſt quidem Chriſti in cruce oblatio ſecundum ſeſe ſufficiens ad totius mundi reconciliationẽ, ſed niſi applicetur ea per fidem & Sacramenta, nõ operatur fructum & effectum reconciliationis. Cum igitur quotidie peccemus, & irã Dei peccando prouocemus, opus eſt nobis quotidiana pro peccatis oblatione et pœnitentia, quã Dei iuſtã placemus iram. Eodem namq; genere peccati (utpote fornicatione aut adulterio) grauius peccat Chriſtianus quam infidelis. Ideo iuſtius iraſcitur ei Deus, propter adiectam

2. Petri 2. & ſuperadditam ingratitudinem, Iuxta illud Petri Apoſtoli, quod de fidelibus dixit. Si coinquinationibus mundi rurſus implicati ſuperantur, facta ſunt eis poſteriora peiora prioribus. Melius enim erat illis, non cognoſcere uiam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum conuerti ab eo quod illis traditum eſt, ſancto mandato; Sicut & Paulus ad Hebræos ſcribens docet.

Abuſus uerborũ Pauli. Tu uero ſic loqueris, quaſi Chriſtiani non poſſint peccare & iram Dei in ſe prouocare. Ais enim, In nouo Teſtamento eſt remiſſio peccatorum, & Chriſti, fidelium conſcientia purgata & in æternũm ſanctificata. Quemadmodum & Iouinianus olim (quem uos in omnibus fere ſuis hæreſibus ſequimini) docuit. Contra quem ſane tam

Hieron. cõtra Iouinianũ lib. 2. multa ſcripturarum produxit teſtimonia S. Hieronymus, ut minime ſit opus hic hac de re, plixiori diſputatione. Vnicum itaq; locum ex illo hic tibi obiecerim. Certe poſt crucẽ (inquit) in oratione Dominica dicimus, Dimitte nobis debita &c. Si non peccamus poſt baptiſma, Cur nobis poſcimus peccata dimitti, quæ in baptiſmate iam dimiſſa ſunt?

Quid

Quid oramus, ne intremus in tẽtationem, & ut liberemur à malo, ſi diabolus tentare nõ poteſt iam baptizatos? Atq; ita in falſo ſenſu abuteris uerbis Pauli fraudulenter, ut per falſam ſecuritatem eximas populo et exuſſles timorem Domini & ſtudium bonorum operum, ac pœnitentię medicinam, paſſioniſq; Chriſti (quę in miſſa recolitur) memoriã.

Poſtremo, dum multa loquacitate reprobas eam opinionem, quæ Miſſæ aut communioni attribuit remiſſionem peccatorũ, non tã contra nos catholicos, q̃ cõtra Lutheranos depugnas. Non enim noſtra, ſed Lutheri ſunt hæc uerba, ij ſoli digne communicant eiſq; parata eſt Miſſa, qui triſtes, afflictas, perturbatas, confuſas & erroneas habent conſcientias. Item, Secure accedit, quicunq; peccatorum ſuorũ uexat ſiue morſu ſiue titillatione. Item, Hoc teſtamentũ Chriſti medicina unica eſt preteritorum, preſentium, & futurorum peccatorum. Contra hæc recte dicis tu hic, Non dixiſſe Chriſtum, Accipite & manducate aut facite hoc in remiſſionem peccatorum ueſtrorum. Erronea opinio. Lutherus in Capti. Babylonica.

Nos ſane dicimus potius cum Paulo, Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat &c. Itaq; peccatorem, ut ei remittantur peccata, non mittimus ad communionẽ, aut ad Miſſæ celebrationem, ſed ad confeſſionem potius, ut per Sacramentum pœnitentię prius peccatorum remiſſionem conſequatur, antequam ad communionem aut ad Miſſam accedat. Recte igitur mones, Chriſtum de ſanguine ſuo, non dixiſſe, Qui pro uobis bibetur, ſed qui pro uobis effundetur. Sed non recte in nos ita dicis, quia iſta Lutheri ſententia nobis nunquam placuit.

Cæterum, quæ de memoria Chriſti cauillaris, nos inique perſtringunt. Nos enim Miſſæ fructus non ſoli memoriæ paſſionis & mortis Chriſti, ſed potius oblationi & ſa- Memoria paſſionis Chriſti.

crificio tribuimus. Nō eſt ibi nuda memoria, ſed ſimul adeſt uerum corpus ac ſanguis, atq; adeo totus Chriſtus, qui per Miſſam Deo patri offertur. Vos autem, qui negando tranſſubſtantiationem & oblationem in miſſa, totam & ſacramenti & ſacrificij ueritatem negatis, populum Dei nequiſſime defraudatis nō ſolum memoria, ſed etiam fructu paſſionis et mortis Domini. Quid enim habetis in communione ueſtra, niſi memoriam cœnæ Domini? Nos autem Miſſam potius ad mortem & oblationem in cruce factam referimus, ſicut docuit Paulus, dicēs, Mortem Domini an-
1. Cor. 11. nunciabitis donec ueniat.

DE APPLICATIONE Miſſæ. Caput III.

QVę contra applicationem Miſſę deblateras, neq; ſcripturarum neq; patrum uerba ſunt, ſed ſcurrilia nu-
Applicatio Miſſę inſcripturis fundata. gamenta, qualia è cathedra peſtilentium deriſorum depromi ſolent. Contra quę ſane omnia uel unus ex Paulo nobis locus ſufficere debet ac poteſt, ſiue iſte ad Corinthios, Sic
1. Corin. 4. nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti & diſpenſatores myſteriorum Dei, Aut ille ad eoſdem. Poſuit Deus in no-
2. Corin. 5. bis uerbum reconciliationis. Pro Chriſto legatione fungimur, pro Chriſto obſecramus, reconciliamini Deo. Si-
Heb. 5. ue iſte ad Hebręos, Omnis pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus cōſtituitur in his quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis. Quid aliud, quæſo, eſt, Applicare quām pro hominibus myſteria diſpenſare, legatione fungi ad reconciliandum, & in his, quæ ſunt ad Deum conſtitui? Nempe ut proſit noſtra oratio & ob-

latio

latio his, pro quibus fit à nobis, qui ad hoc Sacerdotes à Deo per legitimam & ſolennem uocationem & ordinationem conſtituti ſumus.

Oſtende tu ex ſcripturis, ſi potes, id nobis prohibitum eſſe. Si omnis poteſtas à Deo eſt (ut ait Apoſtolus) oſtende tu, ubi ſcriptum ſit, poteſtatem conſecrandi & offerendi non eſſe à Deo. Quod autem Epiſcopi et Presbyteri poteſtatem hanc habeant præ alijs hominibus, etiam pre Diaconis, manifeſte atteſtatur Concilium Nicenum, Cui longe iuſtius creditur ꝙ tibi & omnibus tui ſimilibus Apoſtatis, qui tantum abnegatis ſacra myſteria noſtra, et non affertis ſcripturas & cauſas, propter quas abnegari debeãt. Vbi quęſo ſcriptum eſt. Nolite applicare miſſam pro uiuis aut pro defunctis, aut nolite pro eis offerre aut orare? Si ergo nec Deus nec ſcriptura nec Eccleſia prohibet, Quis tibi prohibendi poteſtatem dedit? In qua poteſtate hoc facis, immo facere impudenter præſumis?

Aequa petitio.

Ro. 13.

Cap. 14.

Quanta uero ſint bona in Miſſa, quæ Diabolus (generis humani hoſtis implacabilis, & ſalutis animarum perpetuus inimicus) per uos miſſarum abrogatores abolet ac prępedit, ex uno Bonauenturæ breui libello, quem de præparatione ad miſſam ſcripſit, recitabo, ut uideatis quam immania ſint ſcelera ueſtra, dũ tam multa & magna bona per impias calumnias ueſtras tot in locis omitti facitis. Quãdo ſacerdos eſt (inquit) abſꝙ peccato mortali, & in propoſito bono, non habens legitimum impedimentum, Et non ex reuerentia, ſed ex negligentia, celebrare omittit, Tunc, quantum in ſe eſt, priuat Trinitatem laude & gloria, & angelos lætitia, peccatores uenia, iuſtos ſubſidio & gratia, in purgatorio exiſtentes refrigerio, Eccleſiã Chriſti ſpirituali, et ſe ipſum medicinali remedio cõtra infirmitates & quo-

Verba Bonauẽ. de fructib. Miſſę.

Ambro.de ſacramẽtis lib.4.ca.6. tidiana peccata, Quia ſicut dicit Ambro, Quotieſcũq; effũditur ſanguis Chriſti, in remiſſionẽ pctõrũ effunditur, Debeo .n. illũ ſemper accipere, ut mihi ſemper peccata dimittantur, Qui ſemper pecco, debeo ſemper habere medicinã.

Quãta mala ex omiſſione Miſſę. Item, priuat ſe talis omnibus bonis prouenientibus ex ſacra communione, Quæ ſunt, Peccatorum remiſſio, ſomitis mitigatio, mentis illuminatio, interior refectio, Chriſti & corporis eius myſtici incorporatio, uirtutum roboratio, cõtra Diabolum armatio, fidei certitudo, eleuatio ſpei, excitatio charitatis, augmentatio deuotionis, & communicatio angelorum. Item, non complet ſibi iniunctum magnæ dignitatis obſequium, nec officium exercet debitæ ſeruitutis Dei. Et tamen ſciptum eſt, Maledictus homo, qui opus Dei facit negligenter. (Hiere. 48.) Item contemnit Dei præceptum de obſeruatione huius Sacramenti. Item Chriſtus comminatur, Niſi manducaueritis &c. (Ioh. 6.) Item, abijcit uiaticum ſuę peregrinationis, exponens ſe periculis mortis, Quia niſi recepit alimentum corporis Chriſti et uegetationem uitę, efficitur ſicut aridum membrum, quod non trãſmittit nutrimẽtum corporale ſibi. Vltimo, quantum in ſe eſt, euacuat Diuinum cultũ & Latriam Creatori debitam, ſicut ingratus de beneficijs Dei. Vnde Num. IX. capite, Si quis mundus eſt, ſcilicet à mortali peccato, & in itinere non fuit, ſiue aliter impeditus, & tamen non facit Phaſe, exterminabitur anima illa de populo ſuo, quia ſacrificium non obtulit Domino in tempore ſuo.

Frequenter celebrandũ eſt ſacerdoti. Hæc Seraphicus ille Doctor, Quæ etſi à te tuiq; ſimilibus hęretica peſte infectis deridentur, noſtris ſacerdotibus & Canonicis in piam & ſalubrem admonitionẽ dicta eſſe uolo, ut frequẽtius miſſas celebrare ſatagant, ne propter negligentiam & omiſſionem tam multiplicis boni, reos ſe fa-

ſtant prævaricationis mãdati Chriſti, qui ait, Hoc facite in mei memoriã, Hoc eſt enim ueriſſimũ Phaſe, per antiquũ phaſe præfiguratum, ſicut ait Apoſtolus, Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Videant igitur, qui negligunt, ne exterminentur, eo quod phaſe non offerunt Domino iuxta debitũ ordinis & officij ſui. Quæ em̃ Iudæis cõtingebãt in figura, ſcripta ſunt ad correptionẽ noſtrã, ut ait Apoſto. Vide igitur Muſcule, te iam, uelut hæreticũ hominẽ, proprio condemnari iudicio, tanquam blaſphæmũ contra inſtitutionem Chriſti, quam à nobis tibi oſtendi petis. Oſtẽdimus eã ſupra, quia planiſſima ſunt hæc uerba eius. Hoc facite in meam cõmemorationem. Sunt & alia permulta, quæ partim à me ſupra breuiter, partim ab alijs prolixe cõmemorata ſunt. Et tamen ſufficeret nobis autoritas Eccleſiæ (quæ uſq; ab Apoſtolorum tempore ſemper miſſas habuit, ut patet clare ex Ignatio & Dionyſio, Apoſtolorum diſcipulis) etiam ſi nullum haberemus in ſcripturis de miſſa uerbũ, ſicut declaratum eſt ſupra de Trinitate perſonarũ. Quod ex Lutheri quoq; (Patriarchæ ueſtri) libro cõtra Anabaptiſtas manifeſte cõtra uos ꝓbari et cõfirmari poteſt. Sic enim ait ibi Lutherus. Non eſt abolendũ aut mutãdũ quod claris ſcripturis aboleri aut mutari nõ poteſt. Deus enim mirabilis eſt in operibus ſuis, Quicquid. n. habere nõ uult, de eo ſatis teſtatur in ſcripturis, De quo aũt ibidẽ nõ teſtatur, id permittatur tanq̃ opus eius. Iam ſicut nuſq̃ in ſcripturis prohibetur baptiſmus paruulorũ (de quo ibi loquitur Lutherus) Ita nec Miſſa & ſacrificiũ nouæ legis, aut applicatio Miſſæ uſpiam in ſcripturis prohibetur. Ideo aboleri non debet. Addit ibi Lutherus & alias cauſas pro paruulorum baptiſmo, quæ & pro Miſſa & eius applicatione obijci abnegatoribus uobis poſſunt.

1. Cor. 5.

1. Cor. 10.

Blaſphæmia in Chriſti inſtitutionem.

Sententia Lutheri.

Argumẽta Lut. pro Miſſa.

Nempe

Nempe, Nulla unquam hæreſis præualuit aut finaliter perſtitit, quæ impugnauit Miſſam, à tempore uſq; Apoſtolorum. Si ergo impia eſſet, non fuiſſet tam diu à Deo tolerata, nec permiſſa tam generaliter per uniuerſum ubiq; mundum. Item. Vbicunq; uidetur opus Dei, non minus cedendum & credendum eſt ei, quam ubi auditur eius uerbum, Niſi ſcriptura opus illud manifeſte dicat uitandum. Cum igitur nuſq; in ſcripturis dicatur (ut uos dicitis) Miſſa abolenda eſt, aut Miſſa nõ poteſt applicari, aut miſſa nihil prodeſt uiuis aut defunctis. Quis tu es Muſcule, qui ſic pronũciare audes? Vbi ſic pronunciat Chriſtus, Paulus, aut ulla ſcriptura? Nunquid tu maior es Chriſto? Si nõ prohibuit ille, qua tu prohibes autoritate?

Non eſt requirẽda de omnib. ſcriptura.

At dicis, te requirere de his ſcripturã, Quæ ſi non detur, pro humano habiturus ſis figmẽto. Audi igitur, quid ibidẽ dicat contra Anabaptiſtas, ſimiliter ſcripturam de baptiſmo paruulorum petentes, Lutherus. Boni (inquit) & ratione præditi Chriſtiani id à nobis non petunt, ſed faciunt hoc contentioſæ ac peruicaces ſectæ, ut prudentes uideantur. Omitto hic ea, quę idem in cœleſtes (ut uocat) prophetas euulgauit, qui ſimiliter recuſabant confiteri Sacramenta, eo quod in ſcripturis nuſq; Sacramenta dicuntur, Componite igitur prius hanc litem inter uos, ſi poteſtis. Deinde ſi libet, contendite nobiſcum. Sed iam pridẽ oſtendimus, iniquam eſſe iſtam de ſcripturis cõtentionem, eo quod nõ ſunt omnia ſcripturis comprehenſa.

Ius aliud ſcriptũ, aliud nõ ſcriptum.

Sed et iuriſconſulti pro craſſa habent abſurditate, ſi quis neget apud eos ius non ſcriptum, uolens nihil admittere niſi ius ſcriptum. Et philoſophi pariter reprobant eos, qui argumentantur per locum ab autoritate negatiue, ſicut uos perpetuo facitis contra myſteria & Ceremonias Eccleſiæ, quæ

quæ ſine ſcripto per ſpiritum ſanctum tradita ſunt. Inique
igitur & impie deteſtaris miſſas, quas tu Lutherum ſequẽs
priuatas uocas & angulares. Quandoquidem nec ſcriptu-
ra nec patres aut ulla Concilia eas ſic uocant.

Vos igitur hac nouitate & arrogantia facitis uos & om- Filij alieni
nes qui uobis credunt, degeneres & alienos filios, contra il- hæretici.
lud ſapientis præceptũ, Fili, ne dimittas legem matris tuæ. Pro.1.et.6.
De quibus per Pſalmiſtam quæritur Eccleſia, dicens. Filij Pſal.17.
alieni mentiti ſunt mihi, filij alieni inueterati ſunt, et claudi
cauerunt à ſemitis ſuis. Et rurſus, Eripe me, & libera me de Pſal.14
aquis multis, & de manu filiorum alienorum, Quorum os
locutum eſt uanitatẽ, et dextera eorum dextera iniquitatis.
Contra quos ita conſulit Eccleſiæ filijs Epiphanius, anti- Epiphani9
quus ille hæreticorum cenſor, & Conſtãtię in Cypro Epi- contra hęre
ſcopus. Proinde ciuitatem (inquit) uidentes, ad ipſam feſti ſes lib.3.
nemus ſanctam Hieruſalem, & uirginem Chriſti & ſpon-
ſam, ſecurumq; fundamentum & petram, & reuerendam
matrem noſtram, Tempeſtiuiſſime & ipſi dicentes. Veni- Eſai.2.
te aſcendamus in montem Domini, & in domum Dei Ia-
cob, & annũciabit uiã ſuã, et ambulabimus in ſemitis eius.

Tu uero Muſcule, omnia bona noſtra improbe arrodens, Mus impro
& inquieto improbitatis curſu Domum Dei (quę eſt Ec- be arrodẽs.
cleſia) perturbans, ſuperaddis quæſtiones improbas, qui- Eccle.7.
bus matris tuæ fideles filios nequiter exagitas, ac teipſum
infinitis miſces quæſtionibus, quas Apoſtolus inutiles ſtul
tas & ſine diſciplina uocat, quæ neq; proſunt neq; ædifica- 2.Tim.2. 1.Tim.6.
tionem pariunt. Stultas (inquit) quæſtiones & pugnas le- Tit.3.
gis, uel (ut alibi dicit) uerborum deuita. Sunt enim inutiles
& uanę. Quamuis aũt à nobis ad eas reſponderi non poſſe
exiſtimas, facile tamen oſtendã tibi, Deo bene iuuante, eas
& indoctas & inutiles ac uanas eſſe.

Quæſtio.1. de multis p una anima miſſis.

Primũ igitᷣ quęris, ſi ſacerdos habet poteſtatẽ applican di meritũ oblationis Chriſti ſpecialiter, qbus uoluerit, Cur non una potius miſſa redimat animam, cui applicat illud, ut non ſit opus multis pro ea miſſis? Reſpondeo, & quidẽ ex tempore (piget enim me ſcurrilitatibus tuis multum tẽ poris per laborioſas aut prolixas lectiones autorum impen dere) Primum, Non habet ſacerdos autoritatem imperan di Deo, ſed officium ſupplicandi & humiliter orandi, pro animabus fidelium defunctorum, quas in manu ſua non ſacerdos ſed Deus habet, De quo ſcriptũ eſt, Cuius uult mi ſeretur. Ait enim ipſe ad Moyſen, Miſerebor cui uoluero, & clemens ero in quem mihi placuerit. Deinde, Non tene tur ſacerdos noſſe iudicium Dei ſuper animabus defuncto rum, Hoc enim ad Chriſtum pertinet, qui conſtitutus eſt à Deo (ut ait Petrus) iudex uiuorum & mortuorum. Domi no igitur (ut ait Paulus) non ſacerdoti ſtant caduntq; ani mæ. Siue eñ uiuimus ſiue morimur, Domini ſumus. Præ terea Tribunal, ad quod ſtandum eſt animabus hinc emi grantibus, non ſacerdotis, ſed Chriſti eſt, iuxta illud Apo ſtoli. Omnes nos manifeſtari oportet ãte tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſq; propria corporis prout geſſit, ſiue bo num ſiue malum. Item, Si Paulus raptus in tercium cœlũ & in paradiſum, neſciuit an in corpore an uero extra cor pus raptus fuerit. Qua tu frõte exigis à ſacerdote, qui à ta li raptu & reuelationis ſublimitate & excellentia longe ab eſt, ut ſciat, quo in ſtatu ſint in altero ſæculo animę pro qui bus ſupplicat? aut quouſq; proficiat eis oblatio & oratio ip ſius? Scriptum enim eſt in propheta, Quis audiuit ſpiritũ Domini? aut quis conſiliarius eius fuit et oſtendit illi? Et in epiſtola ad Romanos, O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientię Dei, quã incomprehenſibilia ſunt iudicia eius &c.

Ro.9. Exod.33. Act.10. Ro.14. 2.Cor.5. 2.Cor.12. Eſa.40. Rom.11.

Non.

Non ſolum inepta & ſcurrilis eſt igitur hæc tua quæſtio, Muſcule, ſed & uana friuola, curioſa ac plane ſtulta, quam Pauli autoritate uitare debueras.

Secundo quæris. Cur animã diuitis oportet habere plures miſſas, quàm animam pauperis? Ut omittam hic inuidioſa ſcomata & ſcurriles calumnias tuas, quæ uix in theatro à ſcurra aut hiſtrione æquis auribus acciperentur, quas tu in ſacra (ſi dijs placet) cõcione auſus es euomere. Reſpõdeo breuiter ex Euangelio, quia dictum eſt diuiti, Fili recordare, quia recepiſti bona in uita tua, & Lazar⁹ ſimiliter mala, Nunc autem hic conſolatur, tu uero cruciaris, Hæc non de quolibet diuite dixerim, ſed de ijs qui propter ſæculi diuitias negligunt uias Domini, & eius mandata prçuaricãtur, De quibus ait Dominus, facilius eſt camelum tranſire per foramen acus, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum. Et Apoſtolus. Qui uolunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum Diaboli &c. Non ſunt diuitię per ſeſe malæ, quoniam illis plærięꝫ utuntur bene, qui audiunt illud contra cupiditatis uoraginem conſilium Pauli, Diuitibus huius ſæculi præcipe, non ſublime ſapere, neqꝫ ſperare in incerto diuitiarum, ſed in Deo uiuo, qui præſtat nobis omnia abunde ad fruendum, bene agere, diuites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, theſaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant ueram uitam, Quibus & in Euangelio dicitur, Nolite theſaurizare uobis theſauros in terra, Theſaurizate autem uobis theſauros in cœlo. Et in Pſalmo, Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Celebrãtur autem multę miſſæ, propter ampliorem laudem & honorem Dei, etiam ſi anima diuitis in fœliciſſimo ſit ſtatu, Scriptum eſt enim. Honora Deum de tua ſubſtantia.

Queſtio. II. de aiabus diuitum.
Luc. 16.
Matth. 19.
1. Tim. 6.
Ibidem.
Matth. 6.
Pſal. 61.
Prouer. 3.

Quæſt. III. de Apoſto. Quæris Tertio. Si tantum proficit animabus defunctorum miſſa, Cur Apoſtoli de ea nihil ſciuerunt aut ſcripſerūt? Nihil enim de miſſa, inquis, legimus, ſed de cœna Domini, quæ apud Apoſtolos in uſu fuit, & ab eis Eccleſię tradita eſt. Reſpondeo, Duplex eſt hic uel in breuiſſimis uerbis mendacium; unum quod de miſſa nihil ſciuerint Apoſtoli; alterum quod pro animabus defunctorū nihil in miſſa facere docuerint. Addo & tertiū, quod non miſſam ſed cœnam Domini Eccleſiæ tradiderint. Certe quod de miſſa ſciuerint Apoſtoli, patet ex Ignatij (qui Apoſtolorū diſcipulus fuit) epiſtola ad Smyrnenſes, ubi de miſſa mentionem facit. Vnde autem accepit ac didicit niſi ab Apoſtolis? Ait ergo, Nō licet ſine Epiſcopo neq; offerre, neq; ſacrificiū immolare, neq; miſſas celebrare. Ecce his pauculis huius ſcti Martyris et Epiſcopi uerbis conuincuntur duo aut tria tua Muſcule mendacia, dū negas Apoſtolos ſciuiſſe quippiam de oblatione & immolatione ſacrificij & de celebratione miſſarū. Vnde enim hęc didicit Ignatius niſi ab Apoſtolis? Reſponde ad hæc ſi potes. Reſponde & ad ea, quæ Iohannes Damaſcenus, Græcus & antiquus Theologus atteſtatur, dicens. Diui autem Apoſtoli, diſcipuli ſaluatoris, qui totum mundi circulum uiuum cepere, prędicando uerbum, quod ſuis oculis uiderant, in tremēdis uitalibusq; Sacramētis memoriam eorum, qui fideliter obdormierūt, habendam edixerunt. Quod adhuc firmiter, atq; adeo ſine contradictione obſeruat Apoſtolica & Catholica Eccleſia Chriſti & Dei á finibus uſq; ad finem terræ, ab eoq; tempore uſq; in præſens, & in finem mundi uſq;. Atteſtantur idipſum & alij ueteres & ſancti Eccleſiæ Doctores, Dionyſius, Athanaſius, Chryſoſtomus, Theodoritus & Gregorij complures. Quibus & Auguſtinus (quem tu ipſe omnibus alijs

Verba Ignatij de miſſa.

Io. Damaſcenus in ſermo. de memoria defunctorum

Sermo. 32.

bus aliis anteponis) concordat in ſermonibus de uerbis Apoſtoli, In hęc ſane uerba, Pompa (inquit) funeris, agmina exequiarum, ſumptuoſa diligentia ſepulturæ, monumẽtorum opulenta conſtructio, uiuorum ſunt qualiacunq; ſolatia, non adiutoria mortuorum. Orationibus uero ſanctæ Eccleſiæ & ſacrificio ſalutari, & eleemoſynis, quæ pro eorum ſpiritibus erogantur, non eſt dubitandũ, mortuos adiuuari, ut cum eis miſericordius agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim à patribus traditum uniuerſa obſeruat Eccleſia, ut pro eis, qui in corporis & ſanguinis communione defuncti ſunt, cum ad ipſum ſacrificium loco ſuo commemorãtur oretur, ac pro illis quoq; id offerri commemoretur. Cum uero eorum commendatorũ cauſa opera miſericordiæ celebrantur, quis eis dubitet ſuffragari, pro quibus orationes Deo non inaniter allegãtur. Non omnino ambigendum eſt iſta prodeſſe defunctis, ſed talibus, qui ita uixerũt ante mortem, ut poſſint eis hęc utilia eſſe poſt mortem. Hæc ibi Auguſtinus. Quàm inane uero ſit hoc ueſtrum argumentum, Apoſtoli de hoc nihil ſcripſerunt, iam ſupra ſæpe declaratum eſt.

Quæris Quarto, Cum longe poſt Apoſtolos inuenta ſit miſſalis oblatio, Cur ante aliquot ſæcula non fuerint tã multæ celebratę miſſæ, quàm inuenimus tempore noſtro: Nemo enim, ais, negare poteſt, apud ueteres nõ fuiſſe neq; tot ſacerdotes neq; tot miſſas. Adijcis & hic multa ſcurriliter contra Eccleſiam Dei improperia, quæ uix lenones aut meretriculę improbius aut inuerecũdius cõtra uenerãda religiõis nr̃æ myſteria iactare auderẽt. Sed ijs omiſſis ad quęſtionem reſpondeo. Primum, quod falſum eſt, Miſſalem oblationem longe poſt Apoſtolos inuentam eſſe, Nã Dionyſius, Ignatius Clemenſq; & Anacletus, Apoſtolorum

Queſt. IIII. de multitudine miſſarum.

Miſſalis oblatio tẽpore Apoſtolo.

 diſci-

diſcipuli, eam clariſſimis uerbis atteſtantur. Quin etiã Canones ipſorum Apoſtolorum hoc tuum conuincunt mendacium, E quibus hic Nonum dumtaxat recitabo, qui ſic habet, Si quis Epiſcopus aut Presbyter aut Diaconus, uel quilibet ex ſacerdotali Catalogo, facta oblatione nõ cõmunicauerit, Aut cauſam dicat (ſi rationabilis fuerit ueniã cõſequatur) aut ſi nõ dixerit, cõmunione priuetur, tanq̃ qui populo cauſa leſionis fuerit, dans ſuſpicionem de eo qui ſacrificauit, quod recte non obtulerit. Ecce quot res bonas recenſet iſte Canon, quas uos barbarica impietate negatis & aboletis, Sacerdotalẽ ordinẽ, Oblationẽ, Sacrificare & offerre. Adde quod ſexta Synod⁹ affirmat, Iacobũ fratrẽ Dñi ſecũdũ carnẽ, & poſt eũ deinde Baſiliũ Magnũ dediſſe nobis in ſcripturis miſſę celebrationẽ, ſicut recitat Gratianus.

Canon IX Apoſtolorum.

Decõſecra. diſt. 1. c. Iacobus.

Quod autem olim tam frequentes non fuerint miſſæ, neq; tot ſacerdotes, quot hodie, Inde accidiſſe arbitror, q̃d olim omnes tum ſacerdotes tum laici, quicunq; intererant ſacrificio miſſę, peracta oblatione, cum ſacrificãte communicabant, ſicut ex Canonibus Apoſtolorũ & ex libris atq; epiſtolis antiquiſſimorum Eccleſiæ Doctorum perſpicue cognoſcitur. Hic unicum hac de re Canonem recitabo, qui Calixto Papæ et Martyri aſſcribitur, Peracta (inquit) conſecratione, omnes communicent qui uoluerint eccleſiaſticis carere liminibus. Sic enim etiam Apoſtoli ſtatuerunt, et ſancta Romana tenet Eccleſia. Nunc uero cum ille cõmunicandi mos non amplius apud nos obſeruetur, nõ minus laicorum, quàm ſacerdotum deſidia & negligentia, Inuenit & introduxit ſpiritus ſanctus pium huius negligentiæ ſupplemẽtum per Miſſarum (quas ſoli ſacerdotes peragũt) frequẽtationem. Neq; tñ tã rara fuit olim celebratio Miſſarum, neque tanta ſacerdotum paucitas, quantam tu dicis.

Cur olim nõ fuerunt tot Miſſæ, quot nunc.

Decõſecra. diſt. 1. c. Epiſcopus et c. Omnes.

Decõſecra. diſt. 2. c. Peracta.

Noſti

Noſti Cypriani & Tertulliani temporibus, quando tem- *Cypria. in*
pore perſecutionis non licebat quotidie in unum conueni- *ſermone de*
re Chriſtianis ad communionem, datum fuiſſe ſingulis *lapſis.*
ſacrum Euchariſtiæ panem, ut domi ante omnem cibum *Tertull. li. 2*
de illo ſumerent. Noſti Ambroſium quoque & Hiero- *ad uxorem.*
nymum atque etiam Auguſtinum de quotidiana com- *De cõſecra.*
munione mẽtionem facere. At eo tempore communio ex- *diſt. 2. c. q̃t di*
tra Miſſam non fiebat, niſi impediret infirmitas aut perſe- *die cũ ſequẽ*
cutio. Noſti deniq; & Chryſoſtomum & Gregorium que- *tibus.*
rulos de multitudine loqui ſacerdotum, inter quos pauci
prædicarent uerbum Dei. Ego hic breuitatis gratia unam *C. de ſacro-*
ex Codice legem affero Honorij & Theodoſij. Non plures *ſanct. eccle.*
(inquiunt) quàm Nongenti Quinquaginta Decani ſa- *L. Nõ plu-*
croſanctæ ampliſſimæ urbis deputentur Eccleſiæ. *res.*

Quæris Quinto. Quõ poſſint ſe inuicem ferre Nundi- *Quæſt. V.*
natores (ut uocas) Indulgentiarum & miſſarum, qui mer- *de miſſis &*
ces ſuas pro redimendis animabus uenditãt. Quia ſi per In- *Indulgẽtijs.*
dulgẽtias liberẽtur animę à culpa et pœna, opus nõ habeãt
Miſſis: Si uero per Miſſas, opus non habeãt Indulgentijs.
Reſpõdeo, Scriptũ eſt in Pſalmis, Iudicia dei abyſſus mul- *Pſal. 35.*
ta. Et in Paulo, Noli altũ ſapere ſed time. Itẽ, Nõ plus ſape- *Ro. 11. et. 12*
re q̃ oportet. Cũ igitur nobis occulta ſint Dei de animabus
iudicia, recte utitur Eccleſia pluribus ad ſubueniẽdum ani-
mabus defunctorum ſuffragijs et interceſſionibus, nõ miſ-
ſis modo et Indulgentijs, uerũ etiã eleemoſynis & oroibus.

Eiuſmodi uero pietatis exercicia nõ fiunt fruſtra, etiã ſi
animabus, pro quibus fiunt, nihil proſint, aut illæ ĩpſe non
indigeant, uti clare docet S. Aug. Sic enim ait ad Laurẽti- *Aug. in En-*
um in Enchiridio. Neq; negandum eſt, defunctorũ animas *chei ca. 110.*
pietate ſuorum uiuentium releuari, cum pro illis ſacrifici-
um mediatoris offertur, uel eleemoſynæ in Eccleſia fiunt.

Sed

Sed eis hæc proſunt, qui cum uiuerent, ut hæc ſibi poſteà prodeſſe poſſent meruerunt. Et poſt pauca. Cum ergo ſacrificia ſiue altaris ſiue quarūcunq; eleemoſynarum pro baptizatis defunctis omnibus offerūtur, pro ualde bonis gratiarum actiones ſunt, pro ualde malis etſi nulla ſunt adiumenta mortuorum, qualeſcunq; uiuorum conſolationes ſunt. Quibus autem proſunt, aut ad hoc proſunt, ut ſit plena remiſſio, aut certe ut tolerabilior fiat ipſa damnatio.

Sacrificia pro defunctis, cap. ſi.

Et ad Paulinū in libro de cura pro mortuis gerenda, rurſus ſic ait. Quę cum ita ſint, non exiſtimemus ad mortuos, pro quibus curam gerimus, peruenire niſi quod pro eis ſiue altaris ſiue orationum, ſiue eleemoſynarū ſacrificijs ſolenniter ſupplicamus. Quāuis nō, pro quibus fiunt, omnibus proſint, ſed his tantum, quibus dum uiuunt comparatur, ut proſint. Sed quia non diſcernimus qui ſint, oportet e pro regeneratis omnibus facere, ut nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia poſſint & debeant peruenire. Melius enim ſupererūt iſta eis quibus nec obſunt nec proſunt, quam eis deerunt quibus proſunt. Diligentius tamen facit hæc quiſq; pro neceſſarijs ſuis, quod pro illo fiat ſimiliter à ſuis. Hęc Aug. Cui tu ipſe Muſcule inter omnes præcipuam tribuis & doctrinæ & autoritatis palmam.

Teſtimonia Luth. de miſſa pro defunctis.

Si hunc non recipis modo (ut leuis es & mutabilis) recipe ſaltem Lutheri tui (quem inani iactantia & impudenti adulatione quaſi prophetam uirum Dei uocas) ſententiā, quam in reſolutione ſuarū propoſitionum (per quas primum uobis placere cœpit) prolixe docuit, quomodo ſacrificandum ſuffragandum ac orandum ſit pro defunctis. Et addit. Hoc animarum ſanctiſſimū, ſed anxioſiſſimum deſyderium merito iuuat omnis Eccleſia, quantum poteſt, maxime quando & Deus uult illas per Eccleſiam iuuari.

In reſoluti. propo. 19.

Item

Itē in ſermone de Indulgentijs ita dixit, Mihi dubiū nō eſt, miſſam pro defunctis celebratam, eſſe meliorem ac efficaciorem ad redimendas animas quam ſunt indulgentiæ per miſſam quæſitæ. Item, In declaratione quorundam articulorum ſic ait, Firmiter credendū eſt, & ego ſcio uerum eſſe, quod miſeræ animę ineffabilem in purgatorio pœnam patiūtur, & nos eas iuuare tenemur orationibus, ieiunijs, eleemoſynis & quocunq́ poſſumus modo.

DE HIS QVAE AD MISſam neceſſaria aut congrua dicuntur. Cap. IIII.

Niſi tibi ipſi nimium placeres in ſcurrili loquacite tua, alteram & quidem prolixiorem libri tui partem conſulto potuiſſes omittere. Nihil enim pōderis habet, ſed tātum leuia ſcurrilitatis calumniarum & irriſionū uerba, ſine ſcripturis & rationibus per inane uolitantia, Quorum maxima pars iam ſupra confutata eſt. Nam & ea fundaſti ſuper falſitate iſta, quod nihil recipiendum aut tenendum ſit in Eccleſia, niſi quod habetur in ſcripturis. Reſponde igitur prius ad ea, quæ ſupra iā tibi uiciſſim obiecta ſunt. Deinde, ſi operæ precium uidebitur, ad iſtas garrulitates tuas plenius Deo adiuuante reſpondebimus. *Inanis loquacitas.*

Quid habet quæſo uir pius & honeſtus, quod reprehendat in ijs, quæ tu ex Gabriele Biel, tanq̄ ridicula & puerilia (ut ais) recitas, ſiue quæ ad ſacrificātem ſiue quæ ad ipſum Miſſæ ſacrificium requiruntur & pertinent? Commemoras autem Nouem ex parte utriuſq́. Ad ſacrificantem ſcilicet, ut habeat poteſtatem conſecrandi, quam acceperit ab Epiſcopo legitime ordinatus. Vt eloqui poſſit uerba & nō *Quę ad ſacrificātem pertinent.*

ſit mutus, Vt habeat rectam intentionem conſecrandi ſecundum formam & fidem Eccleſiæ. Et hæc tria ſint omnino neceſſaria, ſine quibus ſacrificium peragi non poſſit. Reliqua uero ſint congrua, non tam neceſſaria quàm decentia. Vt ſit ieiunus, impollutus, lotus manibus, comptus capillis, dixeritq́ horas Canonicas, ſaltem Matutinas, & acceſſum altaris (quem tu improbiſſima irriſione quæſtum altaris uocitas) et ſacris, non popularibus indutus ſit ueſtibus dum ſacrificat.

Quę ad miſſam ptinẽt.

Ad miſſam uero rite peragendam requiratur, ut dicatur Introitus, Kyrieeleyſon &c. Vt locus in quo celebratur ſit conſecratus. Vt altare ſit lapideum & ab Epiſcopo conſecratũ, Vt calix ſit aureus, argenteus aut ad minus cupreus, (Et hic infideliter narras & imꝓbe cauillaris) Vt candelæ ex cera adſint accẽſę, Vt debita fiat hora diei, Vt uerba Canonis ſubmiſſa uoce dicãtur, ne laici audiãt, Vt nihil omittatur de geſtibus, crucibus, inclinationibus &c. Vt hoſtia in tres diuidatur partes, quarum una his qui in cœlo, altera his qui in terra, Tertia, his qui in purgatorio ſunt, deputetur.

Traditioẽs Apoſtolorum.

Hæc licet à te improbiſſima cum irriſione & Ironia recitentur, tamẽ nõ ſunt noua nec heri aut nudiuſtertius ab hominibus friuole excogitata, ſed per ſpiritum ſanctum potius ab Apoſtolis & eorum diſcipulis Catholicæ Eccleſiæ tradita. Id quod mihi facile credet, quicunq́ eos Canones, qui à Gratiano in prima ſaltem de Conſecratione, diſtinctione recenſentur, & qui Canones Apoſtolorum percurrerit, atque Clementis & Anacleti (qui Petri Apoſtolorum Principis diſcipuli fuerunt) atq́ Ignatij & Dionyſij Epiſtolas inſpexerit.

Nouitates hęreticorũ.

Oſtẽde nobis, ſi potes, improbiſſime Cauillator uel unũ

ex tot milibus tot retro ſæculorum Epiſcopum aut Preſbyterum, qui conſecrauerit antequã eſſet legitima ordinatione ad id muneris & dignitatis uocatus et adſcitus. Oſtẽ deitem unum ex omnibus Laicis ſiue Principem ſiue plebeium in uniuerſo terrarum orbe à tempore uſque Apoſtolorum, qui abſque præuia & ſolenni ordinatione irruerit ad altare, miſſam aut (ut uos uocatis) cœnam Domini celebraturus. Oſtende ſi potes, aliquem ſiue ſacerdotem ſiue laicum, qui extra altare in loco & in ueſtitu prophano apud Chriſtianos Miſſæ peregerit officium. Quod ſi nihil horum oſtendere potes, quid falſo & maligne iactitatis in Confeſſione & Apologia Auguſtana, uos nulla tradere dogmata noua? Nobis interim contra friuolas huiuſmodi nouitates ueſtras (quas à barbaris Vualdenſibus & Albigenſibus mutuaſtis) ſufficit autoritas Niceni Concilij, quod aperte dicit, Diaconos non habere poteſtatem cõſecrandi & offerendi, ſi ergo non habent Diaconi, quomodo habent eam puri laici? Poteſtas conſecrãdi. Cap. 14.

At dixeris, Chriſtum in ultima cœna nihil horum habuiſſe, nec de his quicquam Apoſtolis mandaſſe. Reſpondeo, Primum, Non eſt par ratio de Chriſto & quolibet ſacerdote. De Chriſto ait Dauid. Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis. Item. Tu es ſacerdos in æternum &c. Item. Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Deinde, Qui ſcis, Chriſtum hiſce de rebus, & obſeruationibus nihil mandaſſe? An quia nõ reperitur ſcriptum? At iam ſupra ſæpe dictum eſt, hanc rationem non ualere, eo quod non omnia ſunt ſcripta, quæ dixit ac fecit Chriſtus. Sed eſto, quod nihil prorſus de ijs mandauerit, Vbi autem ea prohibuit? Si non prohibuit ille, cur prohibes tu, qui prohibendi poteſtatem non habes? Nõ eſt par ratio de Chriſto & de ſacerdote Pſal. 109. Pſal. 44.

Ordinationes per ſpiritũ ſanctũ. Ad quid uero miſit et poſt ſe reliquit ille ſpiritum ſanctum ſi per eum nihil uoluit in Eccleſia ſua ordinare aut facere? At nõ falſo dixit Apoſtolis. Multa habeo uobis dicere, ſed nõ poteſtis portare modo. Cum autem uenerit Paracletus, docebit uos omnem ueritatẽ. Perlege ſaltem duas Auguſtini ad Ianuariũ epiſtolas, ut uideas, quàm barbara et inſolens ſit hæc ueſtra inſania, per quam omnia uultis abolere, quæ in ſcripturis non habentur expreſſa.

Joh. 16.

Aug. in Epiſtolis. 118. & 119.

DE TRANSSVBSTANtiatione Panis & Vini. Caput V.

ETſi tibi ſupra de Tranſſubſtantiatione ſufficienter, licet paucis uerbis, reſponſum eſt, attamẽ cum tu iterũ repetis per multa etiam folia nugaciſſime huius impietatis tuæ eandem cantilenam (qua rem ſacratiſſimam & opus Dei negas & blaſphemas) cogor & ego eam rurſus aſſerere, & tuos tibi errores ob oculos ponere, ut ijs agnitis conuertaris & uiuas, qui coram Deo per ſchiſma hæreſimq; & multiplicẽ blaſphemiã plane mortuus es, & in æternũ moriturus, niſi conuertaris. Et quod tibi hac de re dico, omnibus dictum uolo, quicunq; tibi in hiſce fœdiſſimis hæreſibus conſentiunt. Alioqui, ſi pro pecunia certamẽ eſſet, nollem profecto uel pro ingenti pecuniarum ſumma tantum moleſtiæ tædijq; & laboris in me ſuſcipere, ac cum precioſi temporis iactura tot iniurias blaſphemiaſq; legendo deuorare. Tanta enim eſt nugacitas in uerbis, ut moleſtiſſimum mihi ſit uel ſemel omnem uerborum ſeriem percurrere, ut nihil dicam de animi tui malignitate, quam ubique uerba tua interim ſpirant ac præ ſe ferunt.

Nugax Muſculi cãtilena.

Animoſe

Verba Chriſti de Tráſſubſtã tiatione.

Animoſe itaq; petis ut oſtendamus tibi, quod Chriſtus in cœna nouiſſima panem & uinum mutauerit in corpus ſuum. Ego autem oſtendi ſupra, Chriſtum non dixiſſe, ſicut tu falſo dicis, Cum hoc pane eſt corpus meum, aut cum hoc uino eſt ſanguis meus, ſed dixiſſe, hoc eſt corpus meũ. Hoc inquã, nõ hic panis, alioquin ſi de pane intelligi uoluiſſet, rectius dixiſſet hic ꝙ hoc: Hoc igitur demonſtratiuũ pronomẽ demonſtrat potius corpus ꝙ panẽ. Non enim dicitur recte Hoc panis, ſed hoc corpus. Similiter et in conſecratione calicis, non dixit. Hoc eſt calix ſanguinis mei, ſed hic eſt calix. Alioqui ſi de uino quod ſubſtãtialiter remaneret (ut tu falſiſſime dicis) intelligi uoluiſſet, potius dixiſſet. Hoc (ſcilicet uinũ) eſt calix ſanguinis mei. Libẽter profecto audiam, quidnã ad hoc breue fundatum in uerbis Domini argumentum reſponſurus ſis.

Confutatio erroris.

Argumentatus ſum nuper prolixe hac de re in Sexta Philippica, Quę & tibi obiecta uolo. Sed & ãte annos XXII. hunc contra Tranſſubſtantiationem panis et uini errorem Luthero im͏ꝑperaui & cõuici Vuormacię. Sed & alia quędam obieci Philippo eius, ſi potes ad ea reſponde, ac defende impietatem hanc ueſtram, Contra quam multa ſcripſi, dum confutarem recens tum æditum Lutheri librum de Captiuitate Babylonica. Allegaui autem contra hunc errorem ueſtrum in prædicta Philippica, plæraq; uerba S. Ambroſij. Hic ad conuincendam impudentiam tuam allegabo nonnulla ex Auguſtino, per quem tu panem et uinũ uis intranſmutatos probare. Quamuis uero complura eius dicta recitet in ſecunda diſtinctione de conſecratione Gratianus: hic tamen breuitatis gratia unum aut alterum inde huc afferam, quo falſitas tua ſufficienter conuinci poteſt. Etenim in libro ſententiarum, quas ex Auguſtino collegit

Probationes ex Au.

D: cõſecra. diſt. 2. cap. Nos aũt.

Proſper Epiſcopus Rhegienſis, ita habetur.

Nos aut in ſpecie panis & uini, quam uidemus, res inuiſibiles, Id eſt, Carnem & ſanguinẽ Chriſti honoramus. Nec ſimiliter comprehendimus has duas ſpecies, quemadmodum ante conſecrationem comprehendebamus. Cũ fideliter fateamur, Ante conſecrationem panem eſſe & uinum, quod natura formauit: Poſt conſecrationem uero carnem Chriſti & ſanguinem, quod benedictio conſecrauit. Et rurſus. Caro (inquit) eius eſt, quam forma panis opertam in Sacramento accipimus, Et ſanguis eius, quem ſub uini ſpecie & ſapore potamus. Breuia quidem ſunt hęc Muſcule, dicta, ſed ſatis aperta & efficacia ad tui erroris cõfutationem. In Sacramento enim poſt conſecrationem fatetur adeſſe Auguſtinus non ſubſtantiam, ſed ſpeciem & formam panis & uini. Quia non ſimiliter ea comprehendimus (inquit) ante & poſt cõſecrationem, Ante enim panis eſt & uinum, poſt uero caro & ſanguis Chriſti.

Ibidẽ cap. Hoc eſt.

Nimis longum foret, omnia Auguſtini teſtimonia hac de re, quę Thomas Vualden contra Vuiclephum, Roffenſis Epiſcopus contra Oecolampadium, & Gabriel Biel ſuper Canonem Miſſæ produxerunt, recitare. Ego, ut clarius omnia cernas, unicum adhuc teſtimonium eius producam ex quodam Canone, quem recitat Gratianus in ſupra dicta diſtinctione. Sicut de uirgine (inquit) per ſpiritum ſanctum uera caro ſine coitu creatur, Ita per eundem ex ſubſtantia panis & uini, myſtice idem corpus Chriſti conſecratur. Corpus Chriſti & ueritas & figura eſt. Veritas, dum corpus Chriſti & ſanguis, uirtute ſpiritus ſancti, ex panis & uini ſubſtantia efficitur. Figura uero eſt id, quod exterius ſentitur. Item, Intra ſanctam Eccleſiam Catholicam, in myſterio Corporis Chriſti, nihil à bono maius, nihil

Gab. Biel lect. 39.

De cõſecra. diſt. 2. cap. Verũ ſub.

ius, nihil à malo minus perficitur ſacerdote, Quia non in merito conſecrantis, ſed in uerbo efficitur creatoris, & in uirtute ſpiritus ſancti. Si enim in merito eſſet ſacerdotis, nequaquam ad Chriſtum pertineret. Nunc autem ſicut ipſe eſt qui baptizat, ita ipſe eſt qui per ſpiritum ſanctum hanc ſuam efficit carnem, & tranſit uinum in ſanguinem. Et iterum. Nihil (inquit) rationabilius, ut quia nos iam ſimilitudinem mortis eius in baptiſmo accepimus, ſimilitudinem quoq; & ſanguinis ſumamus: Ita ut & ueritas non deſit in Sacramento, & ridiculum nullum fiat à Paganis, quod cruorem occiſi hominis bibamus. Et poſt pauca. Credendum eſt (inquit) quod in uerbis Chriſti Sacramenta conficiantur. Cuius enim potentia creātur prius, eius utiq; uerbo ad melius procreantur. Hæc ex Auguſtino, Quem tu dignum exiſtimas, ut tantæ ſit autoritatis, quantæ ſint omnes alij & qui eum præceſſerunt & qui poſt eum uenerunt, à temporibus uſque Apoſtolorum.

Chriſtꝰ cōſecrat in Miſſa.

Vſque adeo tamen impudens es, ut non uerearis tot tāq; clara huius Doctoris teſtimonia de mutata per conſecrationem panis & uini ſubſtantia, reijcere, & opponere nobis breue quoddam uerbum eius, abs te male intellectū, & in alienum ſenſum detortum, Quod ſic habet. ACCEDIT VERBVM AD Elementum, & fit Sacramentum. Hic triumphas Muſcule, & nobis improbe ac procaciter inſultans dicis. Non ait, Mutat uel aufert uerbum elementum, ſed accedit ad elementum. Vis igitur per hoc uerbum Auguſtini ſufficienter probatum eſſe, contra totius Eccleſiæ fidem, tot ſæculis ubique per omnes Catholicos patres (quos in maximo ſane numero recenſent contra ſæpe confutatum errorem ueſtrum, cuius inuentor per Berengariū Diabolus, mendacij pater, fuit:

Verbū Auguſt. male intellectum

Lanfran-

Lanfrancus, Guimundus, Algerus, Vualden, Biel, Roffenſis, Gratianus item & tota caterua ſcholaſticorum Theologorum) prædicatam, quod panis & uini ſubſtantia in Euchariſtia permaneat.

Dolus in allegatione.

Subdole autem obtices locum, In quo uerba iſta ſunt ab Auguſtino dicta, ne aduerſarij mox inſpecto eo loco fraudem tuam deprehendant, licet alias, ubi fraudis tibi nõ ita conſcius es, plerumq; locum uel in textu uel in margine indices. Reſpondeo igitur, Primum ſane, quod hoc dictum Auguſtini non debet intelligi de pane & uino, quia non ſunt elementa panis & uinum, ſed elemẽta potius & ex elementis compoſita, ut ſciunt omnes philoſophi. Deinde, φ ipſe Auguſtinus hoc non de Euchariſtia, ſed de baptiſmo dixit. Habetur ſane uerbum iſtud in Tractatu LXXX. ſuper Iohannis Euangelium, et allegatur, tum à Gratiano, tum à Magiſtro ſententiarum, ab utroq; autem, non de Euchariſtia, ſed de baptiſmo, cuius elementum aqua eſt. Sed non opus eſt nobis aliorum hic teſtimonio, qm̃ Auguſtinus ipſe clariſſime idipſum aſſerit in textu. Sic enim habet.

Solutio.

De cõſecra. diſt. 4. ca. illud.

In ſenten. lib. 4. diſt. 3. ca. 1.

In decre. 1. quæſt. 1 ca. Detrahe.

Verba Auguſtini.

Iam uos mũdi eſtis propter uerbum quod locutus ſum uobis. Quare non ait, Mundi eſtis propter baptiſmũ, quo loti eſtis, ſed ait, propter uerbum quod locutus ſum uobis: niſi quia & in aqua uerbũ mundat. Detrahe uerbũ, et quid eſt aqua niſi aqua? Accedit uerbum ad elementum, & fit Sacramentum, etiam ipſum tanquam uiſibile uerbũ. Nã & hoc utiq; dixerat, quando pedes diſcipulis lauit. Qui lotus eſt, nõ indiget niſi ut pedes lauet, ſed eſt mũdus totus. Vnde iſta tanta uirtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat, niſi faciente uerbo? Non quia dicitur, ſed quia creditur. Nã & in ipſo uerbo aliud eſt ſonus tranſiens, aliud eſt uirtus manens.

Quid hic uides Muſcule, uel de Euchariſtia uel de pa‑ne & uino? Quid uane inſultas, quod non dicit, Mutat uel aufert, ſed accedit? Quis tam cæcus eſt, ut non uideat, lon‑ge aliam eſſe rationem de uerbis, quę dant formam Baptiſ‑mo, quã de uerbis per quæ conficitur Euchariſtia? Nuſq̃ profecto dicitur de aqua baptiſmi, ſicut de calice dicĩ. Hic eſt ſanguis meus, et ſicut de pane per tranſſubſtantiationẽ, Hoc eſt corpus meum.

Alia ratio uerborũ in Baptiſmo, alia in Euchariſtia.

Vaniſſima eſt igitur hęc tua obiectio, Etiam ſi aliqua ra‑tione uerbum Auguſtini de Euchariſtiæ Sacramento in‑telligatur, ſi elementũ accipiatur improprie pro pane & ui‑no. Nam & panis tranſſubſtantiatus dicitur alicubi panis adhuc, propter remanentes ſpecies & accidentia panis, ſi‑cut ait Apoſtolus ad Corinthios. Panis quem frangimus, nõne participatio corporis Domini eſt. Et in Canone miſ‑ſæ poſt conſecrationem iam factam ait ſacerdos. Panem ſanctum uitę æternę, et calicem ſalutis perpetuæ. Et uetu‑ſtus autor Tertullianus ad uxorem. Non ſciet maritus (in‑quit) quid ſecreto ante omnem cibum guſtes? Et ſi ſciue‑rit panem, non illum credit eſſe qui dicitur. Neq; igitur alie‑num à ſcripturis eſt, panẽ propter remanentes ſpecies, ad‑huc panem dici, licet ſubſtantia ſit tranſmutata. Nam & uirga Aaron in colubrum ſubſtantialiter conuerſa, ſimili‑ter & uirgæ Magorum in Dracones uerſæ, poſt eam mu‑tationẽ adhuc uirgæ dictę ſunt. Ita enim habet textus. Sed deuorauit uirga Aaron uirgas eorum.

Panis tranſſubſtãtiatꝰ panis adhuc dicitur

1. Cor. 10.

Tertul. li. 2. ad uxorẽ.

Exod. 7.

Cætera, quæ ex Auguſtino refers, magis contra te quã contra nos ſunt. Neq; noua eſt hæc fraudulentia hæretico‑rum. Nã ante te ſic fecit Oecolampadius, qui multa ex Au‑guſtin. & Chryſoſto: alijſq; Ecclſiæ Doctoribus allegauit, in falſum ſenſum detorta, quę Roffenſis Epiſcopus in ue‑

Hęreticorũ fraus in Auguſtino.

rum ſenſum reſtituit. Et longe ante uos impius Vuiclephi, qui eodem tenebatur errore, tam frequenter allegauit Auguſtinum, ut à ſuis Iohannes Auguſtini dictus ſit, Tanquam nihil aliud eſſet Vuiclephi doctrina, quam ipſiſſima doctrina Auguſtini. Merus eſt igitur fucus & dolus, quicquid ex Auguſtino contra Tranſſubſtantiationis ueritatē prætendis. Satis enim manifeſte ſupra oſtenſum eſt, quid ea de re (licet Tranſſubſtantiationis uocabulo nō utatur) ſentiat Auguſtinus, dum fatetur aperte, Ante conſecrationem eſſe panem, ſed poſt cōſecrationem eſſe corpus Chriſti, non ſubſtantiam panis, ſed formam dumtaxat aut ſpeciem panis. Non igitur contra nos, ſed contra uos eſt illud eius uerbum, quod ex Gratiano recitas. Iſta ideo dicuntur Sacramenta, quia in eis aliud uidetur, & aliud intelligitur. Quod uidetur, ſpeciem habet corporalem, Quod intelligitur, fructum habet ſpiritualem. Ecce aperte dicit. Quod uidetur, ſpeciem habet corporalem ſicut & nos dicimus, ſed non dicit, ſubſtantiam habet corporalem, ſicut uos dicitis. Sed attende, ô Muſcule ad ea, quæ mox ſubiungit. Qui accipit myſterium unitatis, et non tenet uinculum pacis, non myſterium accipit pro ſe, ſed teſtimonium contra ſe.

De cōſecra. diſtinct. 2. capi. Qui manducat.

Quod autē pro uocabulo Tranſſubſtantiationis (quod à tota Eccleſia in Generali Concilio Lateranenſi approbatum & receptum eſt) ſuggeris nobis uocabulum Trāſcōditionationis, mera temeritas eſt ex improbo nouandi & contradicendi ſtudio. Quod tam facile reijcitur, quàm friuole à te excogitatur, Quoniam neque ſcriptura neque ſanctorum patrum quiſpiam, neq; Eccleſia uſpiam recepit aut approbauit hoc tuæ adinuentionis uocabulum, quod utique uerbum Dei non eſt, ſed inane ſomnium tuum.

Quæ de ſimilitudine ſigni ad ſignatum obijcis, ineruditá ſunt

ta ſunt & impia. Nos longe meliorem ex Auguſtino rationem ſimilitudinis didicimus, quæ & in Chriſti & in Pauli uerbis fundata eſt. Nam ſicut ex multis granis unus efficitur panis, & ex multis racemis aut uuis unum confluit uinum: Ita & nos multi unus ſumus panis & unum corpus (ut ait Apoſtolus) omnes qui de uno pane & uno calice participamus. Quod & Dominus ipſe Patrem rogauit, ut unum ſint omnes qui credunt in ipſum. Vos autem impijſſime abutimini hoc Sacramento unitatis ad hæreſes & ſchiſmata contra Eccleſiæ unitatem. Et tu impie ſpecies panis & uini in Euchariſtia dicis nudas uacuas & inanes. Cum reuera contineantur ſub illis ſpeciebus uera caro ac uerus ſanguis Chriſti. De quibus ipſe Dominus ait. Caro mea uere eſt cibus, & Sanguis meus uere eſt potus. Similitudo ſigni ad ſignatum. 1. Cor. 10. Ioh. 17.

Quis uero tam inimicus eſt animæ ſuæ ſaluti, ut impię & indoctę loquacitati tuæ plus quam ſanctis patribus & toti Eccleſiæ credat, dum friuole negas, Chriſtum in cœna nouiſſima conſecraſſe & obtuliſſe Corpus ſuum. Negas item Sacerdotium Apoſtolorum & conſecrandi poteſtatem à Chriſto datam, & per hoc ex uenerabiliſſimo Sacramento Euchariſtiæ nihil aliud quàm merum panem & uinum facis. Idque audes abſque omni & ſcriptura & patrum teſtimonio. Ais enim neque Apoſtolis neque nobis à Chirſto datam eſſe conſecrandi & offerendi poteſtatem, ſed ſolum mandatum faciendi hoc in eius memoriam. Quid hoc? manducare (inquis) panem & bibere uinum, ſed non conſecrare neque offerre corpus & ſanguinem Domini. Vbi hæc, obſecro, ſcripta ſunt? Aut ubi ſcriptum eſt, quod cum pane corpus & cum uino ſanguinem ſuum dederit Chriſtus, ſicut uos dicitis? Impia cõſecrationis abnegatio.

Quid quod in multiloquio iſto tuo inaniſſimo hoc ipſum quoq; negare uideris? Ais enim quomodo fieri potuiſſet, ut Chriſtus de corpore ſuo, quod præſens inter diſcipulos ſedebat, diceret. Hoc eſt corpus meum? Si enim de corpore id ſuo (inquis) dicere uoluiſſet, uerſa manu corpus ſuũ demonſtraſſet, ſicut quidam Doctor non recte dixit.

Impia ſcrutatio. Sed heus tu Infidelis & improbe Achis, qui ſemper quęris, quomodo eſt, & ad ſcientiam ueritatis impia ſcrutatione nunquam peruenis, Lege Auguſtinum ſuper Pſamũ XXXIII. ubi declarat, quomodo Chriſtus (qui eſt uerus Dauid manu fortis) ferebatur tunc in manibus ſuis, quando diſcipulis ſuis corpus & ſanguinem ſuum in cœna tradebat. Satius eſt ſimpliciter credere, quàm indocte diſputare, & impie ſcrutari Diuinę Maieſtatis potentiam. Scriptum eſt enim, Qui ſcrutator eſt Maieſtatis, opprimetur à gloria, Item, Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris. Pro. 25. Eccle. 3.

DE CANONE *Miſſæ. Caput VI.*

DE ueſtra in ſacrum Canonem Miſſę ſcurrilitate procaciſſima, non nihil dictum eſt ſupra. Hic de quibuſdam calumnijs, quantum potero breuiter reſpõdebo. Primum igitur, quod non debet paſſim omnibus tradi aut legi palam, Ideo fit, quia multa & ſumma religionis & pietatis noſtræ continet myſteria, hoc eſt, ſacra arcana, Non debet igitur hoc ſanctum dari canibus impijs ad blaſphæmãdum id quod neq; credunt neq; intelligũt, in publicum, ſed reſeruari potius in arcano ſacerdotibus, quorum officiũ eſt ea tractare:

Canõ ſecreta actio eſt.

ea tractare myſteria. Deinde, quod eum facis neotericum; quaſi ne Auguſtini quidē temporibus fuerit, ſupra reprobatum eſt ex uerbis plærisq;, quæ ab Ambroſio (qui aliquā to ſenior ꝗ Auguſtinus in fide & ſacerdotio Chriſti fuit) ex Canone ſunt recitata. Quibus & iſta eiuſdem Ambroſij uerba non abs re adijci poſſunt ex alio eius libro. Cum tibi ſcriptura teſtetur (inquit) quod ad Hieroboal preces ignis deſcenderit de cœlo. Et rurſus precante Helia ignis eſt miſſus qui ſacrificium conſecrauit, Non merita perſonarum conſyderes, ſed officia ſacerdotū. Et ſi merita ſpectas, ſicut Heliam conſyderes, Petri quoq; merita ſpectato uel Pauli, qui accepto à Domino Ieſu hoc nobis myſteriū tradiderunt, Ignis illis uiſibilis mittebatur ut crederent, Nobis inuiſibilis operatur qui credimus. Illis in figurā, nobis ad commonitionem. Crede ergo adeſſe Dominum Ieſum inuocatum precibus ſacerdotum. Ex his Ambroſij uerbis facile intelliges, ea myſteria, quę in Canone habētur et tractantur, non eſſe noua neq; pro hominum figmentis habēda, ſed ab Apoſtolis Petro & Paulo alijſque nobis tradita, quę ipſi à Domino Ieſu acceperāt. Et non pauca Canonis Miſſæ uerba refert etiam ex Auguſtino Gratianus, et quidem in eo ipſo Capitulo, quod tu ſupra contra nos obieceras. Fieri nihilominus potuit, ut quædam deinceps uerba fuerint à Gregorio Papa aut ab alijs adiecta. Tu ſi potes, reſpōde ad ea quę ex Ambroſio & Auguſtino ꝑducta ſunt.

Ambro. de myſte. initi an. cap. 5.
Iud. 6.
3. Reg. 18.

De cōſecrā. diſt. 2. cap. Quimādus cant.

Tertio, quod noſtram derides religioſam deuotionem, dū ea quę Canonis ſunt, cū maiore attentione ac timore quātum humana permittit fragilitas, & proferimus in uerbis, & tractamus in myſterijs: Facis ut impius Apoſtata & uere Mamaluchus, qui fere omnia, quæ in Chriſti myſterijs tractamus, abnegas, atq; etiā irrides. At Paulus in Epiſtola ad

Tremenda myſteria.

Philip. 2.

la ad Philip. docet nos cum metu & tremore noſtram operari ſalutem. Et Dauid. Seruire Domino in timore. Audi igitur, quid contra hanc inſaniam ueſtram dicat diſertiſſimus Chryſoſtomus. Hoc (inquit) miniſterium (ſacerdotum ſcilicet in ſacrificio altaris) quæ diſpicere audebit inſania? An neſcis, ait, quoniam humana natura nunquam in ignem talis hoſtiæ ſufficeret, ſed tota funditus interiret, niſi magnum gratiæ Dei eſſet auxiliũ. Nam ſi quis introſpiciat, quãtum ſit, hominem, carni adhuc & ſanguini colligatum, beatæ illi & ſimplici naturæ, fieri poſſe uicinum: tunc diligenter intelliget, quod ſacerdotes ſpiritus ſancti gratia honorare dignum ſit. Per hoc quippe miniſteria illa complentur, atq; alio nullo his minora tã grandibus, uel ad rationem ſalutis noſtræ, uel etiam dignitatis. Hi namq; qui terram incolunt atq; in ea conuerſantur, cœleſtia diſpẽſare meruerunt. Et poteſtatem acceperunt, quam neq; angelis neq; Archãgelis dedit Deus. Hæc Chryſoſtomus, nõ ad plebem, ſed ad Baſilium Magnum, De quo dictum eſt in ſexta Synodo (uti refert Gratianus) quod eius claritas per totum orbem refulſit. Tradidit & iſte iuxta ritum Græcorum Miſſæ ſacrum Canonem & ritum in ſcripturis. Similiter & Chryſoſtomus. Quibus nimirum longe maior eſt & fides & autoritas apud ueros Chriſtianos quam uobis Apoſtatis. Et poſt iſtos Damaſcenus quoq; pius & uetuſtus Theologus, iſta miſſarum myſteria uocat tremẽda uitaliaq; Sacramenta, Citatque Chryſoſtomum, qui teſtificatur contra nouas hæreſes ueſtras, à ſapientiſſimis Chriſti diſcipulis ſancitum ac traditum eſſe, ut ſacerdos in tremẽdis myſterijs preces faciat pro fidelibus defunctis. I nũc impie ſacrorum noſtrorum arroſor & oſor Muſcule, & deride amplius hæc tremenda myſteria, quę ſacerdotes in Ca-

none

Pſal. 2.

Chryſo. de dign. ſacer. lib. 3.

Sacerdotũ dignitas.

De cõſecra. diſt. 1. cap. Iacobus.

none peragunt, quæ ſcilicet neq; Angeli neq; Archangeli peragere poſſent, ut ex Chryſoſtomo dictum eſt.

Quarto, Arrodis & hanc ſacratiſſimam orationē, quā ſuper cōſecratos panem & calicē dicit in Canone ſacerdos. *Oratio Canonis poſt cōſecrationem.* Supra quæ propicio ac ſereno uultu reſpicere digneris & accepta habere, ſicut accepta habere dignatus es munera pueri tui iuſti Abel &c. Hanc tu orationē impuro corde et ore ſupra modū impiā ac peruerſam eſſe dicis. Garri aūt ut lubet, nos huiꝰ orationis pulchrā et piā habemus expoſitionē, tū ab Innocentio Papa III. tū ab Alberto magno, & eā *Innocentius li. 5. cap. 5.* ab utroq; ſcripturis ita munitam, ut ſpumę inanes uerborū impiorū contra eā pręualere minime queant. *Albertus de offic. miſſæ Tractatu. 3 cap. 14* Nā et S. Ambroſius huius orationis uerba, tanq̄ ſolēnia et antiquitꝰ uſitata in celebratione miſſarū, uenerabiliter recitat, ubi de Sacramētis agit. Innocentius ſane poſt multa ſic ait. Verū nō ſolū in offerentibus, ſed etiā in ipſis oblationibus debemus ſimilitudinē intueri. Nā illa uetera ſacrificia hoc nouū ſacrificiū figurabant. *Chriſtus præfiguratus in ſacrificijs ueterū* Quid enim per munus Abel offerentis de primogenitis gregis, niſi Chriſtus exprimitur, primogenitus in multis fratribus? *Ro. 8.* Nam ſecundum Apocalypſim Ioannis, Ipſe eſt agnus, qui occiſus eſt ab origine mundi. *Apoc. 13.* Quid per ſacrificium Abrahæ dilectum & unicum filium *Gene. 22.* offerentis, niſi paſſio Dñi deſignatur? Oblatio uero Melchiſedech *Gene. 14.* tam proprie nouum ſacrificum præſignauit, ut inde prædictum ſit, Tu es ſacerdos in æternum ſecundum *Pſal. 109.* ordinem Melchiſedech, Qui per omnia, ſecundum Apoſtolum, *Heb. 7.* aſſimilatus filio Dei, manet ſacerdos in perpetuum. Hæc Innocentius non ex figmento humano (ut calūniaris tu) ſed ex ſolidis & ſanctis ſcripturis.

Albertus uero exactius copioſiuſque omnia, quæ cōtinet hæc oratio ex ſcripturis declarat & cōfirmat, ſed cum

breuis

breuis eſſe cupiã, non poſſum hic oia cõmode referre. Hic duo, inquit, cõtinẽtur, In quorũ primo id quod petitur exprimitur. In ſecũdo figurę de cœlo receptę cõmemorãtur. Dicit ergo. SVPRA QVE, ſcilicet dona ac data, tibi oblata, RESPICERE DIGNERIS, de cœlo, ſicut ſcriptum eſt Eſai. LXVI. Cœlum mihi ſedes eſt, Ad quẽ autem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementẽ ſermones meos. Pauperculus enim Chriſtus fuit quando nudus offerebatur, Cõtritus ſpiritu, cum ſpiritu uoluntario contritus plagis & liuoribus ac uulneribus propter nos efferebatur. Eſa. LIII. Attritus eſt propter ſcelera noſtra. Tremebat autem ſermones patris, quando offerens ſe dixit. Non mea, ſed tua uoluntas fiat. Et hanc offerimus hoſtiam, & nos in hoſtia, & ideo petimus te reſpicere ſupra iſta. PROPICIO AC SERENO VVLTV. Propicio quidem in dimiſſione peccati pro quo offertur hoſtia. Hiere. 31. Propiciabor iniquitati eorũ. Sereno autem, propser bonos qui in hoſtia offeruntur. Et de hoc dicitur in Pſal. 66. Illuminet Deus uultum ſuum ſuper uos (ecce ſeernitas) & miſeratur noſtri, ecce propiciatio. Sumitur autem iſtud Numeri. 6. ubi ſic dicitur. Oſtẽdat Deus faciem ſuam tibi, & miſereatur tui. Facies enim Domini ſemper ſerena eſt, & miſericordia eius facit propicium. ET ACCEPTA HABERE. Pro omnibus quę in ipſa offerũtur hoſtia. Pſal. 50. Tunc acceptabis ſacrificiũ uſticiæ oblaſiones & holocauſta. Hoc eſt, quod pro omnibus fecit iuſticiam ſatisfactionis. SICVT ACCEPTA HABERE DIGNATVS ES. Ecce commemorationem figurarum, quarum ſemper una plus manifeſtat de ueritate Sacramẽti quam alia. Prima enim manifeſtat oblati paſſionem, ſecunda oblati unigeniti dignitat-

Propicio ac Sereno uultu.

gnitatẽ. Tertia ſacrificij ritum & ueritatem. Sicut autem (aduerbium) hic non dicit æqualitatem, quia noſtrũ multo acceptius eſt illo. Et illud non fuit acceptum niſi in fide iſtius. Et ideo aduerbium notat relationem reſpectus ad typum, & ſic notat non æqualitatem, ſed talem ſimilitudinẽ qualis poteſt eſſe typi ad ueritatem. Hæc & id genus multa doctiſſime pariter & pijſſime Albertus iſte, Quæ ſi uos Apoſtatæ & Poetici Theologi tam ſtudioſe legeretis quã legitis omnium religionum deriſorem Lucianum Græculum, non eſſetis tam impij myſteriorum Miſſæ deriſores & calumniatores.

Quinto, Cauillaris & in iſtam Canonis orationẽ, Supplices te rogamus omnipotens Deus, Iube hęc perferri per manus ſancti angeli tui, in ſublime altare tuum, in conſpectum Diuinę Maieſtatis tuę. At neq; hæc oratio recens inuenta aut à nobis excogitata eſt. Sed bonam eius partem recenſet S. Ambroſius, Cuius hęc ſunt uerba, quæ inter cętera à ſacerdote in altari dici affirmat. Et petimus & precamur, ut hanc oblationem ſuſcipias in ſublimi altari tuo, per manus angelorum tuorum. Et pulchre exponitur hæc oratio, tum ab Innocẽtio ſupradicto, qui ex ſcripturis multiplex colligit altare, Tum ab Alberto Magno, qui ſic ordi, tur, continuando hanc orationem ad priora.

Cauillatio alia.

Ambro. de ſacramẽtis. lib. 4. ca. 6.

Hic (inquit) poſt Sacramenta, uirtute quorum ad Deum eleuatur hoſtia, tãgitur de ipſius ſubleuationis modo, quo cum omnibus ad hoſtiam pertinentibus, ad Deum in cœlum ſubleuatur. Tanguntur autem hic Quinq; per ordinem, Quorum primum eſt imploratio, ut iuſſu Dei ſubleuetur. Secũdum, ut eleuetur miniſterio angelorum. Tertium, ut in altare Dei perferant. Quartum, ut cum ipſo & in ipſo communicantes Sacramento ad cœlum perferan-

Præſentia angelorum in Miſſa.

tur. Quintum, ut ſic perlati in cœlum, benedictione gratię repleantur. Cæterum eius declaratio nimis prolixa eſt, ad propoſitum. Sufficiat igitur celebre Sancti Gregorij teſtimonium, quod in Dialogis eius ſcriptum habetur, et à pijs frequentiſſime allegatur, quod & ſupra allegatum eſt.

Gregori. in Dialo. li. 4. cap. 58.

Quis (inquit) fidelium dubium habere poſſit, in ipſa immolationis hora, ad ſacerdotis uocem cœlos aperiri, in illo Ieſu Chriſti myſterio Angelorum choros adeſſe, ſummis ima ſociari, terrena cœleſtibus iungi, unumque ex uiſibilibus & inuiſibilibus fieri.

Deriſor humilitatis.

Quod autem tu derides non ſolum uerba orationis, uerum etiam geſtum ſacerdotis, qui humiliter ſupplicās manus in tranſuerſum ponit, nempe dextram in ſiniſtra, ſiniſtram in dextra parte altaris (ſicut feciſſe legitur Iacob Patriarcha in benedictione Ephraim & Manaſſe filiorum Ioſeph) Albertus comprobat autoritate ſcripturæ, quæ dicit Eccleſiaſtici. 35. Oratio humiliantis ſe penetrat nubes. Tu uero ſimilis in hoc uideris ſuperbę Michol uxori Dauid, quæ Dauid regem ante arcam ſaltantem deriſit & cōtempſit, Quod ille ægre ferens, dixit. Viuit Dominus, quia ludam ante Dominum, qui elegit me potius, quàm patrem tuū. Ludam & uilior ſiam plus quam factus ſum, & ero humilis in oculis meis. Sic & tibi cęteriſque humilitatis & pietatis noſtræ deriſoribus recte dicere poſſumus. Non enim dedecoroſum nobis eſt, humiliari in conſpectu Domini, iuxta Canticum Mariæ ſemper uirginis & Dei genitricis, cuius humilitatem reſpexit Dominus, qui & ſuperbos diſperſit & humiles exaltauit.

Gene. 48.

2. Reg. 6.

Luc. 1.

Sexto. Impugnas liuide ſanctorum commemorationem quæ in Canone habetur. Sed nihil efficies. Tam pie enim & caute ſunt de ijs uerba in Canone poſita, ut neque

Iudęus

Iudæus neque Turca ullo cauſationis prætextu iuſte reprehendere poſſit. Et ipſi Lutherani non memoriam neque uenerationem Sanctorum, ſed inuocationem dumtaxat reprobant. E noſtris autem permulti & ſtrenue & copioſe defenderunt contra uos et proauos ueſtros Vualdenſes, & Vuiclephitas, non ſolum uenerationem, uerum etiam inuocationem ſanctorum.

Inuidia & ſuperbia in ſanctos.

Quam & ego nuper in Philippica ſexta per gratiam & adiutorium Dei ſic aſſerui, ut lector inde facile intelligere queat, uos contra Sanctos non ratione aliqua moueri, ſed à ſpiritu maligno agitari aduerſus eos mera inuidia & ſuperbia, Dum mulierculæ ueſtrę impia impudentia gloriantur abſurde, ſeſe tam bonas eſſe quam eſt Maria, benedicta Dei genitrix. Viri uero ſuperbe ſe Petro & Paulo æquiparare non uerentur. Sed enauigauerunt fœliciter ex hoc mundi ſalo ſancti Dei omnes, & in tuto portu collocati, atque cum Chriſto regnantes, non timent amplius, quid ſibi facere queat homo in reprobum ſenſum datus, aut caro, quæ ſpiritaale & cœleſte regnum Dei non intelligit.

Aſſertio ceremoniarū Miſſæ

Cæterum pias obſeruationes & Ceremonias Eccleſiæ, hactenus per tot ſęcula circa Miſſarū celebrationem publice receptas & uſitatas, Quas tu uaniſſimis cauillis malitioſe arrodis, defenderunt iam olim acutiſſimi & Doctiſſimi Theologi noſtri, Albertus Magnus, Sanctus Thomas, Bonauentura, Alexander de Ales, Innocentius Papa III. Hugo de Sancto Victore, & longe poſt eos Thomas Vualden Anglus, & Gabriel Biel Germanus, Atque temporibus noſtris pijſſimus Theologus Iudocus Clichtoueus Gallus, & hæreticorum Cenſor Alfonſus Hiſpanus, ut ſuperuacaneum omnino uideri poſſit, inaniter ad-

Tertulli. de prǽſcrip. hǽreticis. uerſus ſcurriles garrulitatates tuas in uentum uerba fundere, & uocem in contentionem perdere, ut ait Tertullianus. Quare conſulto eas omitto & tranſeo.

EPILOGVS.

Falſum hæreticorum fundamētū

EX his itaq;, ſi quos habes adhuc uidēdi oculos, ô Muſcule, clare uidere poteris, quàm iniqua, calumnioſa, & impia ſit aduerſus ſacerdotium ſacrificiumque Chriſti & Eccleſiæ doctrina tua & tui ſimilium, Cuius generale fundamentum nullam habet firmitatem. Omnium enim quę aboletis unam hanc habetis rationem, quod in ſcripturis non habentur. Quam fragilis autem & inepta ſit hæc ratio, iam ſupra ſæpe ac multiphariam dictum eſt, & pluribus eam confutaui nuper in aſſerendo animarum purgatorio igne, & in Philippicis Quinta & Sexta. Aut igitur defende quę contra falſitatis ueſtrę fundamentum obieci, aut confitere ſiue aperte ſiue tacite, te tuoſq; impie hactenus & blaſphæme contradixiſſe, ac uim intuliſſe ſanctiſſimis myſterijs & inſtitutis, quæ Eccleſia per ſpiritus ſancti ſuggeſtionem, & per manus & traditionem Apoſtolorum à Chriſto accepit, ac tot retro ſæculis obſeruauit ſemper, & ab hæreticorum (uobis in doctrina conſentientium) impugnationibus uarijs ſtrenue defendit.

Ioh. 16.

Nō omnia ſunt in ſcripturis contenta aut expreſſa.

Intende igitur omnes ingenij tui neruos, ut ex ſcripturis probes nobis, omnia abolenda eſſe Eccleſiæ myſteria, & inſtituta, quæcunque in ſacris literis non ſunt expreſſa. Ego autem & ſupra & alibi oſtendi tum ex ſcripturis tum ex ſanctis patribus, neq; oportere neq; etiam decere, ut omnia ſacra & myſteria fidei noſtræ propalentur paſſim omnibus

nibus,& in publicum per ſcripturas euulgentur. Petij prę terea, ut oſtendas nobis ullos Chriſtianos, per tot retro ſæcula & per totum orbem terrarum, apud quos non fuerit inter Sacerdotes & laicos ulla diſtinctio, nec ſacrificij uſus aut miſſarum ad altare celebratio. Libenter profecto uidebo, quibus tu aut complicum tuorum quiſpiam ſcripturis probare poſſis, ſummum fidei Chriſtianæ articulũ, aduerſus Iudæos, Turcas, Tartaros & Sarracenos, Arrianos item & Sabellianos & id genus plæroſq; alios hæreticos, ab Eccleſia perpetuo per ſpiritus ſanctũ inſtinctum approbatum & receptum, quod in una Deitatis ſimpliciſſima eſſentia ſint Tres perſonæ, non ſubſtantialiter ſed perſonaliter dumtaxat inter ſeſe diſtinctæ. Et quare potius Tres perſonæ quam Tres uiri, aut (ſi abſq; piarum aurium offenſione dici queat) Tres Larue aut Tres Chimerę dicãtur. Quod ſi recte cõfiteris nobiſcum Tres perſonas, abſq; expreſſe ſcripturæ teſtimonio, Cur non cõfiteris & ſupradicta aliaq; permulta, quæ tota Eccleſia Chriſti ſemper & ubiq; ſimiliter credidit docuitq; & aſſeruit?

Articulus de Trinitate perſonarum.

Quod ſi dixeris, omnia quæ ad ſalutem animæ neceſſario credenda ſunt, per ſcripturas expreſſa eſſe, alioqui defectuoſa et manca eſſet ſcriptura. Ad hoc obiter (ſaluo ſemper meliori iudicio) ita reſponderim, Neque omnia in ſcripturis expreſſa eſſe, quæ credere oportet, neque ſcripturas propterea mancas dici debere. Eo quod, non decuerit (ut ſæpe dictũ eſt) omnia myſteria per publicas euulgari ſcripturas, & contra defectuoſitatem neceſſariorum abunde prouiderit nobis Deus omnipotens in ſcripturis, ubi autoritate Euangelij promiſſus eſt nobis ſpiritus ſanctus, qui nos doceat omnem ueritatem, & ab ipſo Chriſto mandatum eſt, ut pro Ethnico & Publicano habeatur, qui Eccle-

Nõ oĩa ad ſalutẽ neceſſaria in ſcripturis expreſſa eſſe.

Ioh. 14. Matth. 18.

1.Tim.3. ſiam audire noluerit. Et ab Apoſtolo eius Paulo non fruſtra dictum eſt, Eccleſiam eſſe columnam & fundamentũ ueritatis. Qui & cõtra contẽtioſos dixit. Nos talẽ conſuetudinem non habemus neq; Eccleſia Dei, Atque Theſſalonicenſibus expreſſe præcepit, ut ſtent ac teneant traditiones quas didicerunt ſiue per ſermonem ſiue per epiſtolam ipſius. Eccleſia igitur in neceſſarijs ad fidem & ad ſalutem manca aut defectuoſa non eſt, quia habet ſpiritum ſanctum, qui & docet eam omnem ueritatem, & cum ea permanet in æternum. Nuſquam aũt ſcriptum habetur, quod omnis ueritas, quæ ad fidem et ſalutem neceſſaria eſt, ſit in ſacris literis expreſſa. Sed contrarium patet, tum ex Hieremiã, tum ex Paulo. Hic enim ait ad Corinthios. Epiſtola noſtra uos eſtis, ſcripta in cordibus noſtris, quæ ſcitur & legitur ab omnibus hominibus manifeſtati, quoniam epiſtola eſtis Chriſti, miniſtrata à nobis, et ſcripta, non atramento, ſed ſpiritu Dei uiui. Ille uero in perſona Dei ſic. Dabo legem meam in uiſceribus eorũ, et in corde eorum ſcribam eam.

1.Cor.11. 2.Theſſ.2. 2.Cor.3. Hiere.31.

Scelus Muſculi & complicũ eius.

Has tu compliceſq; tui, falſi Concionatores, ſcripturas improbe diſſimulantes, inſignem et præclaram Ciuitatem populumq; Auguſtenſem ſceleratiſſime ſeduxiſtis, & ab Eccleſiæ Catholicæ unitate fideq; & obedientia per falſos ſermones abſtraxiſtis, atq; cõtra legem charitatis in ſectas diuerſas diſperſiſtis, & populum antea humaniſſimum & cultus Diuini ſtudioſiſſimum (qui cum Clero placide ac unanimiter in Domo Dei ambulabat) ita peruertiſtis, ut Epiſcopus ac uenerabile Capitulum Cathedralis Eccleſiæ Auguſtẽſis, permulta in publico ſcripto illi populo exprobrauerint, ad quæ uos ſcelerum autores accuſante intus et culpam agnoſcente conſcientia ueſtra, hactenus tot annis

obmutu-

obmutuiſtis: cum ſitis alioqui quauis anu ſcruraue aut lo≠trice loquaciores.

Quid poſſet autem inanis loquacitas ueſtra, ſaltem contra Epilogum illorum Apologiæ? In quo inter cætera ſic habetur. Cum igitur Auguſtenſium & perpetrata acta et euulgata ſcripta ſint contra Deum, contra omne ius, contra generalem & imperialem pacem publicam, contra ſacri Imperij Receſſus, et contra ipſorum promiſſa, atq; etiã contra ueſtrarũ Cęſareę et Regiæ Maieſtatũ promulgata mandata. Ad hæc, contra omnem honeſtatem et æquitatem, et alias ita habeant, ut ueſtris Maieſtatibus alijſque ſacri Imperij ſtatibus ac unicuique merito diſplicere, atque abominabilia horrendaque uideri debeant. Petimus itaq;, ut Auguſtenſium ſcriptis (quibus nos pro libitu ſuo traducunt, cauſamque ſuam multis figmentis falſiſque interpretationibus & expoſitionibus colorare conantur, nobiſque omnem iniuſtitiam, qua nos affecerunt, calumnioſe imputant) neque auditum præbeatis, neque fidem habeatis, ſed noſtræ potius excuſationi & Apologiæ, quam per ipſorum proprium & iuratum librum Ciuitatis publicũ, & per eorum proprias literas & ſigilla probare uolumus, & poſſumus, atque ad hoc faciẽdum nos offerimus ultro. Hæc in Epilogo. Verba Epilogi Apologiæ.

Qualia uero et quanta ſint ea, quæ per totam referuntur Apologiam, nolo hic refricare, ne magis contra Senatum Populumque et Ciuitatem Auguſtenſem (Cui certe optime conſultum uelim) quam contra ueſtras impietates & falſas doctrinas cauſam ſuſcepiſſe uidear, Quam tamen ita ſuſcepi abſque omni perſonarum odio & inuidia, ut patefactis mea reſponſione nequicijs & erroribus

Eſai.45. Apoc.2. ueſtris, uelim & optem uos præuaricatores redire ad cor, & cogitare unde excideritis, agereque pœnitentiam, ut nobiſcum in Eccleſiæ unitate ſaluari poſſitis, Quod uobis concedat per meritum paſſionis & mortis Chriſti Ieſu Domini noſtri omnipotens Deus, pius Pater & miſericors Dominus Amen.

APPENDIX.

Cõmentarij in Matthæum. POſt hæc ſcripta contigit mihi uidere nouos ac nuper editos Commentarios Muſcule tuos in Euangelium Matthæi, Quos ſane etſi auide legi ſuper ijs quæ Euangeliſta capite XXVI. narrat de cœna Domini, ſine faſtidio tamen perlegere non potui. Tanta eſt ibi per ſex magna & integra folia prolixitas, & nugacium uerborum inundatio. Tametſi aliquanto moderatior minuſque malignus & impius ibi uidearis, quàm uiſus es in Teuthonico aduerſus Miſſam ſcripto.

Reprehenſio Zuinglianorum. Reprehendis quidem ibi Zuinglianorum errorem, qui uerba Chriſti impie deprauant & peruerſo ſenſu ſic exponunt. Accipite & manducate, Hoc ſignificat Corpus meum, & hic calix ſignificat ſanguinem meum. Nam donũ (inquis) hic datur & exhibetur, non ſignum declaratur. Sed inexcuſabilis es ô Muſcule, qui ſic iudicas. In quo enim alios iudicas, teipſum condemnas. Quia in toto Cœnæ ritu Zuinglianus es, Quod profecto atteſtabitur unuſquiſque, qui ritum Cœnæ publice peragi uiderit Auguſtæ ac Tiguri. Quid enim eſt utrobique differentiæ?

Crimẽ falſi. Neq; tu interim à crimine falſi alienus es, qui eadem Chriſti ſa-

ſti ſacratiſſima uerba ſacrilego auſu peruertis.

Chriſti enim uerba ſic habent. Hoc eſt corpus meum, Hic eſt ſanguis meus noui Teſtamenti. Tu uero, ut Tranſ ſubſtantiationem neges, uerba Chriſti corrumpis, & ex nominatiuo caſu ablatiuum facis, & addis hæc uerba. Panem & uinum, quæ certe Chriſtus ad ſuæ conſecrationis uerba non appoſuit. Sic enim ais. Cum hoc pane eſt corpus meum, Cum hoc uino eſt ſanguis meus. An uero leue eſt hoc tuum aduerſus Chriſtum et Eccleſiam eius crimen falſi & ſacrilegium?

Superaddis & aliud crimen, dum uerba patrũ, de mutatione panis in corpus, & uini in ſanguinem Chriſti, nouo corrumpis figmento, Quaſi non de ſubſtantiæ, ſed de cõditionis mutatione locuti fuerint. Dicis itaque eam mutationem conditionalem, non ſubſtantialem, & Tranſconditionationem, non Tranſſubſtantiationem dicendam eſſe. Quibus uero ſcripturis hæc ſomnia tua confirmas? Nullis omnino. Miſere autem fallit te ſimilitudo, quam de aqua baptiſmi affers. Nemo enim aquam illam mutari dicit, in aliud corpus aut Elementum, ſicut mutari dicimus panem in corpus Domini, & uinum in ſanguinem. Videris itaque tandem propriæ conſcientiæ ui adactus, iſtam tuam ſententiam (qua Tranſſubſtantiationem impie negas) ultro abijcere, ac proprio iudicio (ſicut de hæreticis prophetice pronunciauit Apoſtolus) tuo condemnare. Sic enim ſubiungis. Chriſtus dixit, Hoc eſt corpus meum, Hic eſt ſanguis meus. Dicat ergo Chriſtianus, Domini ſui uerba ſecutus. Non panem accipio, Non uinum bibo, ſed corpus Chriſti ſumo, et ſanguine Chriſti recreor. Quid enim aliud de menſa Domini acciperem, quã quod ipſe Conuiuator Chriſtus conuiuis ſuis dare ſe dixit? Cor-

[Margin: Tranſconditionatio.]

[Margin: Ad Tit. 3.]

[Margin: Sententia Catholica.]

pus ſuum dedit, non panem: ſanguinem dedit, non uinū. Alium cibum & alium potum in Cœna Domini non agnoſco. Hæc tua, Muſcule uerba ſunt, quæ ego ſane libenter approbo & ſuſcipio, ac quicquid ijs contrarium à te & omnibus alijs uſpiam ſcriptum reperitur, deteſtor, dāno, et Anathematizo, In nomine patris & filij & ſpiritus ſancti Amem.

APPENDIX ALTERA ex Baſilij Magni ſcriptis.

Pulchra uerba Muſculi in præfatione quadam

POſt hæc omnia uidi Muſcule, egregiam operam tuā, quā in ęditione operū Baſilij Magni Eccleſię impēdiſti, Vbi in pręfatione poſt enarratas Baſilij laudes, Eccleſię cauſam ita commendas lectori, ut oēm uidearis ibi damnare hæreſim & impugnationem Eccleſiæ. Obteſtaris enim ibi per ſpiritum & ſanguinem Chriſti uniuerſos Chriſtiani nominis profeſſores, ut omnes neruos intendant, & pro uiribus precando ad Deum & conſulendo huc luctentur, ut obtineat Corporis Chriſti unitas, quę in ſpiritu & ueritate Dei, per uinculum charitatis & ueræ pacis ſolide conſiſtat, Vt cogitet quiſq; Eccleſiæ cauſam non eſſe priuatorum affectuum, ſed publicam omnium fidelium concernere ſalutem, In qua nemo Chriſtianus debeat, immo ſi Germanus ſit ne poſſit quidem, quæ ſua ſunt ipſius ita quærere, ut reliquos eiuſdem religionis & nominis conſortes in uia Dei negligat, multo minus contemnat, omnium minime impediat. Cogitemus (inquis) Eccleſię cauſam, cauſam

ſam eſſe Dei & Chriſti ipſius. Et eos ante Tribunal Chriſti aliquando ſtaturos eſſe, qui impia quadam uel Adiaphoria uel arrogantia omnem Eccleſiæ ſodalitatem contemnũt, quaſi membra in corpore Chriſti ſine reliquorũ membrorum conſortio eſſe queant, conſpicue prodentes, quam non ſint & ipſi ſyncera erga ſponſum Chriſtum & caput, eiuſque Eccleſiam fide & religione, etiamſi acutiſſima ſpeculatione, quid ſupra Tertium in Quarto quoq; cœlo geratur, contemplentur.

Aliter Latine aliter Germanice ſcribit Muſcul.

Hæc & id genus multa pulchre ibi admones, tanquam obedientiſſimus fores Eccleſiæ filius. Quæ ſi ab Externis & Germanicæ linguæ ignaris, qui Conciones & lucubrationes tuas Germanicas neſciunt, legantur: merito ſuſpicari poterunt, ſi hunc meum in te libellum legerint, aut calumnias eſſe ea quæ ego ſupra ex proprijs uerbis tuis recitata reprehendi, aut alium quempiã eſſe Muſculum in quẽ ſcripſerim, pręſertim cum ſcribas te ibi Duſanum, Ego autẽ in Auguſtanum ſcribo concionatorem. Tu uero & uniuerſa ciuitas Auguſtenſis Compliceſq; tui per omnẽ Germaniam, probe ſcitis, unum & eundem eſſe authorem, tũ illius præfationis in Baſilij opera in ſpeciem uſq; adeo piæ ac modeſtæ, tum ſcelerati & impij atq; blaſphæmi libri tui Germanici, contra ſacerdotium & ſacrificium Canonẽq; ſacrum Teuthonice à te euulgati.

Grauis de Muſculi fide ſuſpicio.

Ne mireris igitur, ſi quis in eam de te ſuſpicionem rapiatur, quod per hæreſim & Apoſtaſiam à Diabolo captus et excæcatus, uel nihil prorſus ſerio credas de Chriſti Tribunali & iudicio futuro, uel nõ uideas aut conſyderes, quam contrarijs fluctues opinionibus, nunc in hanc, nunc in illã partem. Iuxta illud Iacobi Apoſtoli. Vir duplex animo inconſtans eſt in omnibus uijs ſuis. (Iac. 1.) Aut certe per Philautiã

ſic in

ſic in omnibus tibi ipſi placeas, ut alios homines pro fun-
gis aut truncis, qui nullius ſint iudicij, habeas, ut doloſas
Antilogias tuas deprehendere aut uidere nõ poſſint. Iuxta
Pſal. 61. illud Pſalmiſtę. Narrauerunt ut abſconderent laqueos, di-
xerũt quis uidebit eos? Eſt nãq; cõmunis hæreticorũ iuſto
Dei iudicio plaga & pœna peccati, ut ſubuerſi delinquant
Tit. 3. & proprio iudicio condẽnentur, ut ait Apoſtolus Paulus.

Doloſus ſimulator & diſſimulator Muſcu. Non ſcriberem hæc Muſcule, niſi timerẽ, me apud Ex-
ternos, qui Teuthonica tua non legerunt, pro calumniato
re haberi, dum legunt tuas latinas ex Gręco uerſiones, qui-
bus utiliter nobis in lucem protuliſti pia & erudita quædã
& Chryſoſtomi & Baſilij opuſcula ſanctoſq; Sermones et
Cõmẽtarios, ubi doloſe diſſimulas quę in corde ſentis & in
opere prodis, ac Eccleſię amicũ te fraudulẽter ſimulas, quã
ſcriptis & cõcionib. Germanicis immaniſſime oppugnas.

Arrogãtia hęreticorũ. Mon ignoro equidem, qua nunc turgeatis uos noui Gi-
gantes arrogantia atq; ſuperbia, poſteaquam Lutheri ſecta
in multas non abſq; graui Germaniæ malo dilatata eſt pro
uincias, quod Eccleſiæ nomen et titulum ueſtræ arrogatis
parti (quamuis concordes per omnia non ſitis) quaſi uos
ſoli ſitis uera Chriſti Eccleſia. Quemadmodũ & ante uos
Aug. cõtra epiſt. fundamẽti cap. 4. omnes alij fecerunt hęretici, Quos Beatus Auguſtinus cõ
tra epiſtolam Manichæi ſcribens, in hæc uerba confutat.
Multa ſunt alia (inquit) quę me in Catholicę iuſtiſſime te-
neant Eccleſię gremio. Tenet conſenſio populorum atque
gentium, Tenet auctoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita,
charitate aucta, uetuſtate firmata, Tenet ab ipſa ſede PE-
De hac ſucceſſiõe uide Aug. epiſtolam. 165. TRI Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectio-
nem Dominus commendauit, uſq; ad pręſentem Epiſco-
patum ſucceſſio ſacerdotũ. Tenet poſtremo ipſum Catho-
licæ nomen: Quod non ſine cauſa inter tam multas hære-

ſes ſic

ſes ſic iſta Eccleſia ſola obtinuit, ut cum omnes hæretici ſe Catholicos dici uelint, quærenti tamē peregrino alicui, ubi ad Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum uel Baſilicam ſuam uel domum audeat oſtendere.

Hæc Aug. contra nouam arrogantiā ueſtram, qua Catholicæ nomen Lutheri ſectę nunc tā impudenter quā ſero tribuitis, facti per hoc oībus alijs hæreticis impudentiores. Quid ita? Quia omnes alij hæretici quærenti peregrino alicui, ubi ad Catholicam conueniatur, non fuerūt auſi ſuam Baſilicā aut domum oſtendere, ſed oſtēderunt ei Sedem Petri & Ro. Eccleſiam, In qua erat certa ſucceſſio ſacerdotum. Ad quam & Irenæus propter principalitatem omnes, quotquot undiq; ſunt, Chriſtianos cōuenire oportere cenſuit. Cum igitur uos ad hanc Eccleſiam Romanā non conueniatis, reuera neq; Catholici eſtis neq; Chriſtiani, neq; ad Eccleſiam pertinetis, neq; etiam ad Chriſtū, qui Eccleſiæ ſponſus & Caput eſt. Arrogatis quidem nūc uobis Eccleſiæ nomen, ſed circa ſectę ueſtrę principia, quando eratis pauci, docebat uos Lutherus contra Eccleſiæ auctoritatem iactitare ſcripturas & uerbum Dei. Vt ſi clamaremus nos Eccleſia, eccleſia, eccleſia, uos contra clamaretis Scriptura, ſcriptura, ſcriptura. Si nos obijceremus ſctōs patres aut Gñalia cōcilia, uos iactaretis uerbū Dei. An nō eſt ita Muſcule? Negare nō potes, quia extāt libri q hęc habēt.

Lutherani antiquis hæreticis lōge impudētiores.

Irenæus lib. 3 cap. 3.

Lutherus de abroganda Miſſa.

Audi ergo nunc communem in te & in omnes hæreticos plagam Dei, per quam te ipſum proprio condemnas iudicio, ut Dominus te ſeruuū nequam de ore tuo proprio iudicet. Obteſtaris in ſupradicta pręfatione latina per ſpiritum & ſanguinem Chriſti oēs Chriſtiani nominis profeſſores, ut adnitātur ſeruare Eccleſiæ unitatem in uinculo pacis & charitatis. Quis uero Auguſtę crudelius q̃ tu Ec-

Cōmunis hęreticorū plaga.

clefiæ unitatem ſciditac diſſipauit per ſeditioſas contra totum Clerum conciones? Quis uehementius incitauit q̃ tu Senatum populumq́ Auguſtenſem ad interdicendũ Miſſę ſacrificiũ atq; ad eÿciẽdũ ſacerdotes Catholicos ex urbe, quibus ante inſanias ueſtras optime in Eccleſię unitate inter ſeſe conueniebat? Stabunt igit aduerſus te ante Chriſti Tribunal & ſpiritus Chriſti ſanguiſq; eius (per quos in prefatione obteſtatus es Chriſtianos) et uniuerſus Cœtus Epiſcoporum choruſq; ſacerdotũ, una cum toto Clero & populo Catholico, qui ante te tuoſque complices Chriſtum Auguſtæ in Eccleſiæ unitate pie coluerunt, & accuſabunt te de omnibus, de quibus ego Teuthonicum librum tuum in premiſſis reprehẽdi, Ex quibus te iudex tanq̃ de ore proprio condẽnabit, quia longe aliter habent quàm habet tua illa præfatio.

Grauis contra Muſculũ accuſatio

Quod ſi ſerio crederes uel animæ tuę immortalitatẽ uel futurum Chriſti iudicium, certe nõ permaneres neq; in dãnabili contra Ro. Eccleſiam diſſidio ac hæreſi, neq; in uetito & inceſto contra Monaſtica uota coniugio. Etenim ut nihil de ÿs, quę contra utrũq; ſcelus permulta ſcripſit Chryſoſtomus, dicam (Quandoquidem tu ipſe affirmas, cum cõtra uituperatores uitę Monaſticę libros ædidiſſe, qui & extant ſane Tres egregÿ) Quanta quæſo habentur in Baſilio, tamen ex tua (ne ullam poſſis prætendere ignorantiam) tum ex aliorũ uerſione ẽ Greco in latinum, quę & doctrinam & uitam tuam manifeſte dãnant? Neq; tu ea peteris ulla uel honeſta ratione uel uerecunda fronte contẽnere aut reÿcere. Nã ultro fateris in illa prefatione, quod opuſculis Baſilÿ præmiſſa ſit Gregorÿ Nazanzeni Monodia, quæ ſanctiſſimi huius uiri cum uitæ tum pietatis ſimul & eruditionis immenſas laudes proſequitur.

Scripta Chryſoſtomi & Baſilÿ contra Muſculum.

Et tu:

Et tu ipſe ſic admiraris illius animi uere Chriſtiani (ut
ais) pietatem nuſq̃ nõ occurrentem, ut ei quaſi agnata fu=
iſſe uideatur, Quam ille talis quoq; uitæ conuerſatione ac
ſtudio aluerit, corroborauerit, & ad mortẽ uſq; illæſam in=
diuulſã (tuis utor uerbis) retinuerit, ut haud immerito ſit,
non tam, ut tibi uidetur, ampliſſimę eruditionis, q̃ religio=
ſiſſimæ uitę gratia MAGNI cognomen adeptus.

Verba Muſculi in laudẽ Baſilij.

Neq; uero pro tui excuſatione faciet aliquid, ſi dicas (ut
dicere ſoletis) q̃ ſcripturę ſacrę plus credẽdũ ſit q̃ quibuſ=
cunq; patrib⁹. Nã tu ipſe affirmas, Aſcetica illius dogmata
oĩa ad ipſam pietatẽ colendã eſſe inſtituta, et uiuẽdi formu
las ubiq; ẽ Diuinis literis petitas, atq; ad eã ſancti uiri pieta=
tẽ acceſſiſſe ſingulare quoddã ſacrarũ ſcripturarũ ſtudiũ,
Cuius argumẽta ſint illius ſcripta, in quibus ille tã frequen
ter tãq; religioſe teſtimonia ſcripturarũ induxerit, ut nihil
aliud egerit q̃ ut autoritate Diuinorum oraculorũ omnia
corroboret, quæ ad ueram pietatem efflagitantur, Cuius
Aſcetica nõ humani ingenij induſtriã, ſed Diuini eloquij
certitudinem ac Maieſtatem reſonent.

Vana Muſculi excuſatio.

Quibus igitur fucis aut tropis atq; coloribus & technis ar=
tis Rhetoricæ poſſis apud Tribunal Chriſti, illo aſtante ac
ſimul iudicante, excuſare uel impia tua complicumq; tuo=
rum cõtra ſacerdotiũ & ſacrificiũ nouę legis dogmata: uel
turbulentas cõciones & calumnias tuas, quibus Senatum
populumq; Auguſtẽſem in odiũ Cleri, maxime in Mona=
ſticę uitę pfeſſores et in ſacrarũ uirginũ ſctã inſtituta ma=
ligniſſime cõcitaſti: uel tuã ipſius uitã ſcãdaloſam, in qua
cõtra uotũ deo ſolẽniter emiſſũ, maculoſũ et inceſtũ tenes
cõiugiũ nefari⁹ et uotifrag⁹ monaſticę pfeſſiois deſertor:
Obſecro te, ut dicas nobis palã, ſi uere credis uel Baſilij do=
ctrinã eſſe piã & ẽ ſacris eloquijs petitã, uel Chriſtũ ad iu=

Scelera Muſculi inexcuſabilia

Epiſtola Baſilij in Monachũ deſertorem.

dictū uenturum eſſe ut reddat unicuiq; ſecundū opera ipſi us,quo nā aio legeris et in latinū uerteris eam Baſilij uitu perationē, qua in Monachū qui exciderat á ſacro propoſito inuectus eſt, Quicquid enim in illum dictū eſt,in te quoq; uere dici poteſt;uideris.n.deſertori illi ſimillimus. Sic ergo exorſus eſt. Saluris gaudium nō dicimus,quoniā in rebus impijs gaudere nō licet. Adhuc.n.adduci nequeo,inquit, ut credā & in cor meū admittā abſurdū illud & uehemēter audax facinus,quod deſignaſſe diceris, licet iam oībus ita habere uideatur. Admiror.n.quō tanta interierit ſapiētia, quō tanta uitę diligentia peſſundata ſit,unde tāta offuſa cę citas,quō reiecta omni cōſyderatione taléac tantā aīarum perditionē induxeris. Si eñ hoc uere patraſti,et animā tuā Inferni profundo tradidiſti,& oīm eorū,qui impiū hoc fa cinus audient,firmitatē diſſoluiſti,fidē fruſtraſti,boni pro

Deploratio in deſertorē leo. poſiti certamē á ſcopo auertiſti. Quapropter tui gratia do leo.Et infra.Quō te deplorabo? quō ſuper te dolebo? quō cecidit Lucifer qui mane oriebatur? quō ſuper terrā contri tus eſt? Ambę priſus aures tinniēt cuicunq; audituro.Quō Nazaræus auro ſplendidior,fuligine factus eſt obſcurior? Quō filius Sion prçclarus,factus eſt uas inutile? Cuius Di uinarum ſcripturarum commendationē omnes cōmemo rabant,illius hodie memoria cū ſonitu perijt. Qui acri erat & ueloci ingenio,uelociter & perijt. Qui multæ erat intel ligentiæ,multifariam etiam deliquit &c.

Fides de futura retributionę. Si ergo nondum excidit tibi Muſcule tota de futura re tributione fides,dic quęſo,qua cōſcientię redarguentis & crimen agnoſcētis trepidatione,mentiſq; terrore,cordis itē & medullarū cōcuſſione,ac prçcordiorū palpitatione hæc ſancti uiri tonitrua & Diuina oracula legeris,& quāto ma

Heb.4. nus tremore in latinum uerteris. Viuus eſt enim (inquit ad

Hebræos

Hebræos Apoſtolus) ſermo Dei & efficax, & penetrabili-
or omni gladio ancipiti, et pertingens uſq; ad diuiſionē ani
mæ & ſpiritus, cōpagumq; ac medullarū. Quod ſi te nihil
mouerunt aut affecerunt, neq; hodie mouent aut afficiunt
uerba illa, certū eſt, te in anima prorſus mortuū eſſe, ſynde
reſimq; mētis tuę per flagiciorū immanitatē penitus extin-
ctā, et nullū doloris ſenſum aut remorſum in cōſciētia tua
reliquū eſſe, teq; multo peiorē eſſe ea uidua, de qua hāc pro
fert ſententiā Apl'us. Quę in delicijs eſt uiuēs, mortua eſt.
Eſt aūt iſta Baſilij epiſtola & antea in latinū ab alio quodā 1.Tim. 5.
uerſa, Cui⁹ hoc eſt exordiū. Salutē in epiſtolis ſolitā pręfari
minime curamus, ꝙ impijs hoib. nequaꝗ ſalus cōueniat.

Nec diſcrepat hęc increpatio ab illis, quas in ſimiles Mo Aliorum in
naſtici propoſiti deſertores ſcripſerunt reliqui Eccleſię do deſertores
ctores, Baſilio contēporanei Ambroſi⁹, Chryſoſtom⁹, Hie Inuectiuæ.
ronymus, Gregorius Nazanzenus et Auguſtin⁹. In quo-
rū conſpectu quō poteris, rogo, ante Tribunal Chriſti ſta-
re aut mutire? tantū abeſt, ut reſpondere aut defendere ne-
fas tuū poſſis auſiſue. Dicet enim Iudex, In ore duorū aut Matth.18.
triū teſtiū ſtabit omne uerbū. Quod ſi ad unā Baſilij epi- Aſcetica Ba
ſtolam reſpōdere nō poteris, quid poſſis ad tam multa alia ſilij.
Monaſticę uitę Encomia, quę tu in Aſceticis eius Sermo-
nibus in Latinū tranſtuliſti, haud ſane infœliciter, niſi ꝙ ti
bi ipſi ad nō modicā infœlicitatē ceſſura ſunt in extremo
iudicio, quod ſciens prudenſq; ea contēnis & pręuaricaris.
Multoq; tolerabilius tibi foret in illa die, ſi ea nūꝗ legiſſes.
Scriptū eſt enim, Seruus ille qui cognouit uoluntatē Do- Luc.12.
mini ſui, & non ſe præparauit, & non fecit ſecundum uo-
luntatem eius, uapulabit multis. Qui autem non cogno-
uit, & fecit digna plagis, uapulabit paucis.

Ego breuitatis gratia ex primis dumtaxat duobus Ser-

monibus pauciſſima hic cōmemorabo, ſi forte ullus adhuc fidei aut rectæ rationis in te ſuperſit igniculus aut ſcintilla aliqua, ut per ea memor ſis unde excideris, agaſq; uel ſero pœnitentiā, anteq̃ moueatur cādelabrū tuum de loco ſuo, ut in Apocalypſi admonet Ioannes Apoſtolus.

Apoc. 2.

Verba Baſilij ad monachū militē Chriſti.

Sic igitur ait in primo ſermone Baſilius. Age miles Chriſti, æternorū bonorū ſenſum ac cogitationē accipe. Vita tibi proponatur, quæ nec domo nec ciuitate nec poſſeſſionibus opus habeat, Animo ſis quieto, ab omnibus mūdanis curis libero, Ne te irretiat deſyderiū uxoris, neq; cura liberorum. Eſt em̄ hoc ad Diuinā militiā inualidum, Arma nāq; militiæ noſtrę nō ſunt carnalia, ſed potētia Deo. Hic te nō uincet natura corporis, neq; premet nolentē, Ne te pro libero captiuū reddas, Ne quæras in terra liberos quos poſt te relinquas, ſed quos in cœlum ſubuehas. Ne corporalibus adhęre nuptijs, ſed ſpiritales expete, Animabus impera, ſpiritali prole fœcūdus eſto, ſpōſum imitare cœleſtē. Hęc ibi.

Quātū ſceleris eſt in deſertione monachatus.

Et mox in ſecundo deinceps ſermone ait inter alia multa ſic. Ne ſic improuiſis certaminibus inijciat, & poſtea ingruētibus tētationibus obſiſtere nō ualens, deprehendatur ad priſtinæ uitæ conuerſationē, quā reliquerat, cum pudore ac irriſione & animę cōdemnatione recurrere, Et præterea multis offendiculo factus, oībus occaſionē pariat de cōuerſatione quę in Chriſto eſt ſuſpicādi, q̄ talis ſit quę ſeruari nequeat. Qua in re quid ſit periculi, ſcitis omnes qui Euangelia legitis, In quib. Diuina uox dicit. Melius eſt illi, ut mola aſinaria ſuſpēſa in collo eiꝰ ꝓijciat̄ in mare, q̄ ut unū offendat ex his puſillis. Nō em̄ tātum reus eſt deſertę aciei ſed et perditionis eorum, quos exemplo ſuo ſubuertit, etiā ſi ſtultis cogitationibus ſibi ipſi perſuadeat, q̄ in ſæculari uita cōſtitutus, bonis poſſit operibus placare numē, quod

Matth. 18.

ipſi eſt